

Strategia

Raport okresowy nr XIV

z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020

w I półroczu 2013 roku

www.wrota.warmia.mazury.pl

Spis treści

Wstęp	1
I. Najważniejsze wydarzenia I półrocza 2013 roku	3
II. Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego i celów strategicznych	7
1. Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy	7
2. Cel strategiczny – Wzrost konkurencyjności gospodarki	13
3. Cel strategiczny – Wzrost aktywności społecznej	16
4. Cel strategiczny – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych.....	18
III. Synteza realizacji Strategii	22
IV. Realizacja celów operacyjnych Strategii	27
Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka	27
Cel 1.1. Wzrost konkurencyjności firm.....	27
Cel 1.2. Wzrost liczby miejsc pracy	30
Cel 1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych	30
Cel 1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości.....	34
Cel 1.5. Wzrost potencjału turystycznego.....	34
Cel 1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa.....	39
Cel 1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu.....	40
Cel 1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego	42
Cel 1.9. Doskonalenie administracji	42
Priorytet 2. Otwarte społeczeństwo	47
Cel 2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.....	47
Cel 2.2. Różnorodna i dostępna edukacja	49
Cel 2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	51
Cel 2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych	52
Cel 2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	55
Cel 2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu	58
Cel 2.7. Wzrost dostępności mieszkań.....	61
Cel 2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej	63
Cel 2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska	65
Priorytet 3. Nowoczesne sieci	67
Cel 3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności ...	67
Cel 3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii.....	70
Cel 3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	72
Cel 3.4. Monitoring środowiska	74
V. Komentarze jednostek monitorujących Strategię na temat jej realizacji	76
VI. Wnioski z realizacji Strategii	84
Wykaz skrótów	87
Spis tabel, wykresów i map	89
Wykaz ważniejszych źródeł wykorzystanych przy opracowaniu Raportu	90

Raport zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego zgodnie
z Uchwałą Nr IX/212/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 sierpnia 2015 r.

**Jednostki odpowiedzialne za opracowanie raportów cząstkowych
z celów strategicznych i operacyjnych**

Cel główny i cele strategiczne – Departament Polityki Regionalnej

Priorytet 1 – koordynator: Departament Polityki Regionalnej

Cele operacyjne:

- 1.1 – Departament Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
- 1.2 – Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
- 1.3 – Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
- 1.4 – Departament Polityki Jakości we współpracy z Departamentem Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
- 1.5 – Departament Turystyki we współpracy z Departamentem Kultury i Edukacji
- 1.6 – Departament Polityki Regionalnej we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Departamentem Zdrowia
- 1.7 – Departament Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
- 1.8 – Departament Społeczeństwa Informacyjnego
- 1.9 – Departament Polityki Jakości

Priorytet 2 – koordynator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Cele operacyjne:

- 2.1 – Departament Kultury i Edukacji we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy
- 2.2 – Departament Kultury i Edukacji we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy
- 2.3 – Biuro ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
- 2.4 – Departament Zdrowia
- 2.5 – Biuro ds. Obronnych i Bezpieczeństwa Publicznego
- 2.6 – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- 2.7 – Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie
- 2.8 – Departament Sportu
- 2.9 – Departament Ochrony Środowiska

Priorytet 3 – koordynator: Departament Infrastruktury i Geodezji

Cele operacyjne:

- 3.1 – Departament Infrastruktury i Geodezji
- 3.2 – Departament Infrastruktury i Geodezji
- 3.3 – Departament Współpracy Międzynarodowej
- 3.4 – Departament Ochrony Środowiska

Koordynator opracowania Raportu – Departament Polityki Regionalnej

Wstęp

Proces monitorowania *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020* jest ważnym elementem systemu jej realizacji. W ramach monitoringu *Strategii* gromadzone są informacje o regionie i działalności poszczególnych podmiotów i instytucji, przyczyniające się do realizacji celów strategicznych. Zebrane informacje prezentowane są w raportach okresowych, które stanowią podstawę do dyskusji nad kierunkiem przyszłych działań rozwojowych, jak również są elementem promocji regionu. Przedmiotowy raport jest siódmą edycją prezentującą wyniki monitorowania zaktualizowanej w 2005 r. *Strategii* i dwunastą od początku realizacji bazowego dokumentu z 2000 r.

Wejście w życie Uchwały Nr XXVIII/573/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 sierpnia 2013 r. w sprawie przyjęcia *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* spowodowało jednoczesną utratę mocy uchwał dotyczących przyjęcia poprzednich jej wersji. Proces monitorowania i raportowania realizacji *Strategii* powinien jednak dotyczyć całego okresu jej obowiązywania, dlatego w celu zachowania ciągłości raportowania, mając jednocześnie na uwadze zasadę raportowania w drugim roku po roku sprawozdawczym, monitorowanie realizacji *Strategii* obowiązującej do czerwca 2013 r. odbywa się do roku 2015. W kolejnych latach proces monitorowania będzie odbywał się według zasad zapisanych w aktualnej jej wersji. Raport okresowy nr XIV jest zatem ostatnim raportem z monitoringu realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020* i obejmuje on dane z ostatniego okresu jej obowiązywania tj. pierwsze półrocze 2013 r.

Raport po raz siódmy opracowano z wykorzystaniem narzędzia udoskonalającego system monitorowania pn. *SMS dla Warmii i Mazur – System Monitoringu Strategii*¹. W raporcie wykorzystano ponadto wyniki badań i analiz dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i województwa warmińsko-mazurskiego oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Olsztynie i Eurostatu.

Rozdział I *Najważniejsze wydarzenia I półrocza 2013 r.* zawiera syntetyczny przegląd najważniejszych wydarzeń, które, z uwagi na dwuletnie opóźnienie w opracowywaniu dokumentu², ułatwią czytelnikowi umieszczenie informacji przedstawionych w kolejnych rozdziałach w odpowiednim kontekście historycznym.

Rozdział II *Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego i celów strategicznych* zawiera przegląd trendów w kształtowaniu się wskaźników opisujących cel główny i cele strategiczne w horyzoncie 1999-2013. W rozdziale zaprezentowano pozycję regionu na tle kraju i Unii Europejskiej w odniesieniu do podstawowych mierników sytuacji ekonomicznej, społecznej i powiązań sieciowych.

Kolejne rozdziały zawierają informacje na temat działań podejmowanych w województwie w I połowie 2013 r., przyczyniających się do osiągnięcia celów *Strategii*.

¹ Narzędzie dostępne jest na stronie Wrota Warmii i Mazur pod adresem <http://sms.warmia.mazury.pl>, natomiast informacje na temat monitorowania *Strategii* znajdują się pod adresem <http://wrota.warmia.mazury.pl/Strategia-rozwoju/Monitoring-i-ewaluacja-strategii/>.

² Zgodnie z zasadami monitoringu *Strategii*, raporty z jej realizacji opracowywane są w drugim roku po roku sprawozdawczym, z uwagi na dostępność danych statystyki publicznej.

Rozdział IV *Realizacja celów operacyjnych Strategii* przedstawia projekty i inicjatywy podejmowane w regionie w podziale na poszczególne cele operacyjne, natomiast rozdział III *Synteza realizacji Strategii* jest próbą podsumowania działań.

Zdecydowana większość zaprezentowanych danych to informacje jednostek zaangażowanych w system monitorowania³, uzupełnionych danymi zbieranymi przez jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, instytucje i organizacje oraz inne podmioty w województwie. Jest to zasadnicza część raportu służąca ocenie działań rozwojowych i formułowaniu wskazówek dotyczących przyszłości, które zawarte są w rozdziałach podsumowujących: V. *Komentarze jednostek monitorujących Strategię na temat jej realizacji w I półroczu 2013 r.* oraz VI. *Wnioski z realizacji Strategii*.

³ Wykaz jednostek znajduje się na stronie nr 1 niniejszego Raportu.

I. Najważniejsze wydarzenia I półrocza 2013 roku

W pierwszej połowie 2013 r. w Polsce nie było jednego wydarzenia, które zdominowałoby świadomość społeczną i o którym można by powiedzieć, że będzie jednoznacznie kojarzone z tym właśnie okresem. Według raportu Centrum Badań Opinii Społecznej ponad połowa badanych (55%) nie potrafiła wskazać żadnego wydarzenia, o którym można by powiedzieć, że było dla Polski najważniejsze, a dodatkowo 25% ankietowanych stwierdziło, że z ich punktu widzenia w 2013 r. w kraju nic ważnego się nie wydarzyło (w sumie aż 80%). Również w wymiarze międzynarodowym ponad połowa ankietowanych (58,3%) nie potrafiła wymienić żadnego wydarzenia, które w ich ocenie zasługiwałoby na miano wydarzenia 2013 r. Dodatkowo 12,7% jednoznacznie stwierdziło, że żadnego takiego ważnego wydarzenia w wymiarze międzynarodowym nie dostrzega. Wśród wydarzeń na świecie, za jedno z ważniejszych można uznać te związane z papieżem Benedyktem XVI, który 28 lutego zakończył swój ośmioletni pontyfikat i od tej pory stał się emerytowanym papieżem. Konklawe wybrało nowego papieża 13 marca, a został nim kardynał Jorge Mario Bergoglio, który przyjął imię Franciszek. To wydarzenie wskazał jako ważne prawie co jedenasty z ankietowanych (8,8%). Mówiono też o skutkach kryzysu finansowego i gospodarczego na świecie, a szczególnie w strefie euro, w sporadycznych wypowiedziach także pozytywnie, dostrzegając przejawy *wychodzenia z kryzysu*⁴.

W 2013 r. prezydencję w UE pełniła Irlandia. Rok 2013 został ogłoszony przez Parlament Europejski i Radę UE *Europejskim Rokiem Obywateli UE*. Zgodnie z informacją opublikowaną przez KE, po 20 latach od wprowadzenia obywatelstwa UE obchody *Europejskiego Roku Obywateli* skupiły się zarówno na tym, co już dotychczas udało się dla obywateli osiągnąć, jak i na zaspokojeniu ich oczekiwań na przyszłość. Zaplanowane na cały rok imprezy poświęcone były wyjaśnianiu, w jaki sposób obywatele mogą bezpośrednio korzystać ze swoich praw w UE, a także informowaniu o związanych z tym zagadnieniami politykach i programach. Obchody *Europejskiego Roku Obywateli* stanowiły zachętę do debaty na temat tego, jak UE powinna wyglądać w przyszłości i jakie reformy potrzebne są dla poprawy ich codziennego życia⁵.

W Polsce 2013 r. został ogłoszony rokiem Kopernikańskim w województwach: kujawsko-pomorskim oraz warmińsko-mazurskim⁶. Świątowano m.in. jubileusz 540. rocznicy urodzin wielkiego Astronoma, 470. rocznicę jego śmierci oraz 470. rocznicę pierwszego wydania dzieła *De revolutionibus orbium coelestium*. W obu regionach miały miejsce wydarzenia promocyjne, edukacyjne, ale także naukowe, takie jak konferencje, sympozja czy publikacja wydawnictw. 17 stycznia w Olsztynie rozpoczęła działalność Pracownia Kopernikańska, którą powołał Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego⁷. Zadania, na jakich skupiali się naukowcy, to przede wszystkim uporządkowanie kalendarium życia i działalności Mikołaja Kopernika, badania Warmii w czasach astronoma, jego naukowych dokonań, tradycji kopernikańskich w Polsce i Europie, a także organizowanie konferencji naukowych, publikacja wydawnictw i działania

⁴ *Wydarzenia w roku 2013 w Polsce i na świecie*. Komunikat badań, Centrum Badań Opinii Społecznej, Warszawa, grudzień 2013 r., s. 2.

⁵ *Chodzi o Europę. Chodzi o Was. Włączcie się do debaty. – 2013 r. Europejskim Rokiem Obywateli*. Komisja Europejska. Komunikat prasowy. Bruksela, 23.11.2012 r.

⁶ <http://www.visitkujawsko-pomorskie.pl/2013-rokiem-kopernikanskim,178,2,1410.html>, 2013 Rokiem Mikołaja Kopernika, [dostęp: 10.03.2013 r.]

⁷ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=14446&Itemid=317, *Czas wielkiego astronoma* [dostęp: 10.03.2015 r.]

edukacyjne⁸. Uroczystości upamiętniające życie i działalność Mikołaja Kopernika odbyły się także w Lidzbarku Warmińskim oraz Fromborku (18-19 maja)⁹.

W I połowie 2013 r. realizowano wiele istotnych dla województwa projektów. Jednym z nich był projekt *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej* dofinansowany z PO RPW 2007-2013, który swoim zasięgiem terytorialnym objął wszystkie pięć województw Polski Wschodniej. Województwo warmińsko-mazurskie było trzecim regionem, który zawarł umowę z wykonawcą sieci szerokopasmowego Internetu. Jednocześnie było to pierwsze porozumienie, które przewiduje nie tylko jej budowę, ale także zarządzanie w przyszłości. Dzięki nowej infrastrukturze, mieszkańcy oraz przedsiębiorcy uzyskają możliwość dostępu do najnowocześniejszych form komunikacji. Przyczyni się to do poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz jakości życia.

Istotnym projektem dla stworzenia bazy medycznej na wysokim poziomie, będącym jednocześnie dowodem na to, iż doceniana jest waga kształcenia medycznego na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim był projekt Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Olsztynie. 17 stycznia podpisano umowę i pozyskano środki z RPO WiM 2007-2013 na budowę urządzenia symulacyjnego, umożliwiającego realistyczne odzwierciedlenie sytuacji zagrożenia życia¹⁰ w ramach projektu *Budowa infrastruktury B+R w postaci urządzenia symulacyjnego wspomagającego wiedzę w zakresie podtrzymywania i przywracania czynności życiowych*. Zakłada się, że dzięki realizacji projektu wzrośnie poziom leczenia w szpitalach, a ponadto możliwe będzie kształcenie przyszłego personelu medycznego. Ponadto 28 lutego 2013 r. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie wraz z Uniwersytetem w Białymstoku podpisały umowy o dofinansowanie swoich projektów z PO RPW 2007-2013, przy czym jest to największy projekt pod względem wartości w zakresie infrastruktury systemu oświaty. W Olsztynie i Białymstoku pojawi się nowe zaplecze badawcze dla chemików, biochemików i dietetyków. W przypadku UWM, aparatura trafi do Centrum Gastronomii z Dietetyką i Biooceną żywności. Z nowego centrum badawczego skorzysta Wydział Nauk o Żywności w ramach projektu *Budowa, modernizacja i wyposażenie Centrum Gastronomii z Dietetyką i Biooceną Żywności Wydziału Nauki o Żywności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*¹¹.

Od marca 2013 r. samorząd województwa prowadził projekt *Promocja gospodarcza Warmii i Mazur 2013+*, skierowany do międzynarodowych inwestorów, którzy chcieliby uzyskać informacje o gospodarczym potencjale Warmii i Mazur oraz o szerokich możliwościach i perspektywach dla rozwoju biznesu i współpracy w regionie. Uroczysta inauguracja projektu odbyła się 12 czerwca w Warszawie. Celem działań, zaplanowanych przez samorząd województwa, jest zwiększenie zainteresowania ofertą inwestycyjną regionu Warmii i Mazur¹².

Warto wspomnieć też o projekcie *Indywidualne Ścieżki Zatrudnienia* współfinansowanym z EFS, który został oceniony jako najlepszy w Europie i został laureatem prestiżowego konkursu Komisji Europejskiej *RegioStars 2013*. Beneficjentem była Elbląska Rada Konsultacyjna Osób

⁸ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=14545&Itemid=317,
Otwieramy pracownię Kopernikańską [dostęp: 11.03.2015 r.]

⁹ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=15713&Itemid=317,
Uroczystości kopernikańskie w Lidzbarku Warmińskim i we Fromborku, [dostęp: 10.03.2015 r.]

¹⁰ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=14569&Itemid=317,
Wsparcie w sprzęt medyczny [dostęp: 12.03.2015 r.]

¹¹ *Nauki o Żywności w Olsztynie, chemia na Uniwersytecie w Białymstoku. Będą nowe laboratoria*, MIR, Biuletyn Informacyjny MIR nr 10/2013 (310), 11-17 marca 2013 r.

¹² <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/wladze-wojewodztwa/765-nowe-mozliwosci-inwestycyjne-na-warmii-i-mazurach>,
Nowe możliwości inwestycyjne na Warmii i Mazurach [dostęp: 13.03.2015 r.]

Niepełnosprawnych, która realizowała projekt we współpracy z fińską organizacją pozarządową Kynnys ry Turun toimikunta. Doceniono innowacyjne podejście do aktywizacji zawodowej osób starszych i niepełnosprawnych, polegające na połączeniu tradycyjnych i nowoczesnych form aktywizacji zawodowej na każdym etapie powrotu na rynek pracy¹³.

Pierwsza połowa 2013 r. obfitowała również w spotkania Marszałka Województwa z przedstawicielami innych krajów, w tym:

- 29 stycznia w Olsztynie – z Ambasadorem Republiki Mołdawii w Polsce Iurijem Bodrugiem; dyplomaci z Mołdawii spotykali się z władzami polskich regionów, w związku z podpisaniem umowy stowarzyszeniowej Mołdawii z UE, aby czerpać z ich doświadczeń w procesie integracji ze strukturami europejskimi¹⁴;
- 4 lutego – z Ambasadorem Kazachstanu Yerikiem Utembayevem; Marszałek zachęcał Ambasadora do promocji wśród kazachskich przedsiębiorców Forum Rynków Bałtyckich i Wschodnich, które rokrocznie odbywa się na Warmii i Mazurach¹⁵;
- 5 lutego – z Merem Kowna Valerijusem Makúnasem; spotkanie dotyczyło poszerzenia współpracy między Warmią i Mazurami a Rejonem Kowieńskim, nie tylko w ramach wystawy *Grunwald-Art* i *Forum Gospodarczego Rynków Bałtyckich i Wschodnich* w Lidzbarku Warmińskim, ale również poprzez nawiązanie kooperacji między regionalnymi browarami, czy też wymianę zbiorów bibliotecznych z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Olsztynie. Strona litewska jest także zainteresowana przystąpieniem do *Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarnego*¹⁶;
- 27 marca – z Konsul Chińskiej Republiki Ludowej Liu Yuanyuan w Gdańsku; rozmowy dotyczyły głównie *I Regionalnego Forum Polska-Chiny*, które pod koniec kwietnia odbyło się w Gdańsku i miało na celu doprowadzenie do ożywienia wymiany gospodarczej oraz dwustronnej współpracy między Chinami a Polską¹⁷;
- 24 czerwca – z Ambasadorem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii w Polsce Robin Barnett; wizyta miała związek z obchodami rocznic wydarzeń z życia Mikołaja Kopernika¹⁸.

W I półroczu 2013 r. odbyły się dwa Konwenty Marszałków. Pierwszy z nich miał miejsce w lutym w Białowieży a dyskusje podczas spotkania skupiły się na perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. Na posiedzeniu poruszono tematykę regionalnej polityki kolejowej i planów spółki *Przewozy Regionalne* oraz problematykę budowy społeczeństwa informacyjnego. Marszałkowie województw przyjęli wspólne stanowiska dotyczące m.in. *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich*, zasad

¹³ <http://www.samorzad.lex.pl/czytaj/-/artykul/polski-projekt-aktywizacji-zawodowej-osob-starszych-doceniony-w-europie>, *Polski projekt aktywizacji zawodowej osób starszych doceniony w Europie* [dostęp: 17.03.2015 r.]

¹⁴ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=14694&Itemid=317, *Ambasador Mołdawii gości na Warmii i Mazurach* [dostęp: 12.03.2015 r.]

¹⁵ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=14753&Itemid=317, *O perspektywach współpracy z Kazachstanem* [dostęp: 11.03.2015 r.]

¹⁶ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=14765&Itemid=317, *Z Kownem połączmy nas więcej* [dostęp: 11.03.2015 r.]

¹⁷ http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=15246&Itemid=317, *Marszałek spotkał się z nową konsul Chin* [dostęp: 11.03.2015 r.]

¹⁸ <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/wladze-wojewodztwa/843-ambasador-wielkiej-brytanii-na-warmii-i-mazurach>, *Ambasador Wielkiej Brytanii na Warmii i Mazurach* [dostęp: 12.03.2015 r.]

prowadzenia polityki regionalnej oraz przewozów pasażerskich¹⁹. Drugi konwent odbył się w kwietniu w Białymstoku. Inicjatywami ze strony województwa warmińsko-mazurskiego były: stanowisko ws. kontroli rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce oraz przedstawienie koncepcji I Sejmiku Żegluga Śródlądowej.²⁰ Tematami dalszych dyskusji były też m.in. wspólna polityka rolna w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz finansowanie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w Polsce²¹. W marcu 2013 r. odbyło się spotkanie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z zarządami województw. Podstawą dyskusji była wstępna propozycja podziału środków europejskich na poszczególne regiony, którego algorytm przedstawiło MliR.²²

Istotnym wydarzeniem w I półroczu 2013 r. była 20. rocznica powstania *Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej* w Olsztynie – ważnego elementu systemu finansowania ochrony środowiska w naszym regionie. Z tej okazji 10 czerwca w Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej zorganizowano uroczystą galę. Uroczystość uświetnił koncert Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej. Spotkanie było okazją do przypomnienia historii i dokonań olsztyńskiego WFOŚiGW²³. W I półroczu 2013 r. (16 maja) odbyła się także konferencja inaugurująca XV Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny *Rodzina a przekaz wartości i tradycji*. Organizacji uroczystej konferencji kończącej obchody, 12 czerwca podjęła się gmina Górowo Iławeckie²⁴.

W I połowie 2013 r. kontynuowane były prace nad Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025 r. W ramach tych prac zorganizowane były m.in. spotkania konsultacyjne. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, czyli najważniejszy dokument, w oparciu o który rozwija się region, została przyjęta na XXVIII Sesji Sejmiku Województwa 25 czerwca 2013 r.

¹⁹ <http://zwrp.pl/pl/component/content/article/36-konwent-marszawk/konwent-marszawk/9853-stanowiska-konwentu-marszawkow-województw-rp,-bialowieża.html>, *Polskie Regiony w Europie, Internetowy serwis informacyjny Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej* [dostęp: 12.05.2015 r.]

²⁰ http://jacekprotas.pl/main.php?fid=499&pg=1&type=full&id_lang=0&liid=20770, *Jacek Protas* [dostęp: 11.05.2015 r.]

²¹ <http://zwrp.pl/pl/component/content/article/36-konwent-marszawk/konwent-marszawk/9862-stanowiska-konwentu-marszawkow-województw-rp,-bialystok.html>
Polskie Regiony w Europie, Internetowy serwis informacyjny Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej [dostęp: 12.05.2015 r.]

²² http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/index.php?option=com_content&task=view&id=15016&Itemid=317,
Konsultacje podziału środków unijnych z nowego budżetu [dostęp: 13.03.2015 r.]

²³ <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/wladze-województwa/752-fundusz-ochrony-srodowiska-obchodzi-20-urodziny-galeria-zdjec-z-gali>,
Fundusz ochrony środowiska obchodzi 20 urodziny [dostęp: 13.03.2015 r.]

²⁴ <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/wladze-województwa/685-zaczynaja-sie-dni-rodziny>,
Zaczynają się Dni Rodziny [dostęp: 12.03.2015 r.]

II. Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego i celów strategicznych

1. Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy

Po okresie globalnej recesji, w latach 2010-2012 Unia Europejska (UE) musiała stawić czoła kolejnym wyzwaniom gospodarczym. Głównym problemem stała się wówczas kwestia nierównowagi finansów publicznych. Kłopoty ze zrównoważeniem krajowych budżetów części krajów strefy euro (tzw. grupa PIIGS), stanowiły w 2012 r. największe zagrożenie dla stabilności globalnego wzrostu gospodarczego. Najnowsze odczyty podstawowych wskaźników makroekonomicznych wskazują na utrzymywanie się bardzo umiarkowanych nastrojów zarówno w strefie euro, jak i w całej UE. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, iż w tym otoczeniu gospodarczym Polska, jako jedno z niewielu państw członkowskich, stale generowała dodatnie tempo wzrostu gospodarczego²⁵.

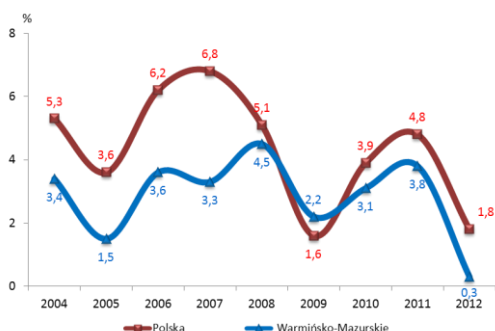
W Polsce globalny kryzys ekonomiczny lat 2008-2009 skutkowało istotnym obniżeniem tempa wzrostu PKB. W latach 2010-2011 aktywność gospodarcza wzrosła i nastąpiło przyspieszenie tempa wzrostu PKB. Ta korzystna sytuacja występowała jednak tylko przez dwa lata. W kolejnych dwóch latach na gospodarkę Polski negatywnie oddziaływała druga fala światowego kryzysu gospodarczego, zaś tempo wzrostu gospodarczego ponownie spowolniło²⁶. Niestety, w 2012 r. Polska nie uzyskała założonego na lata 2011-2015 w *Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015* średniego rocznego tempa wzrostu Produktu Krajowego Brutto (PKB) na poziomie 5,2%. W UE-28 nastąpiło w tym czasie spowolnienie tempa wzrostu z 2,1% w 2011 r. do -0,5% w 2012 r.²⁷. Do grupy krajów o relatywnie wysokim wzroście gospodarczym w 2012 r. należały, obok Polski: Łotwa, Estonia oraz Litwa. Przyrost PKB nominalnego (w cenach bieżących) w Polsce był niższy w 2012 r. – 4,01% wobec 8,09% w 2011 r. Podobną sytuację można było zaobserwować w regionie – w 2012 r. przyrost PKB nominalnego w województwie był niższy niż w 2011 r. i wyniósł 3,30% wobec 7,16%, co uplasowało region na 11. miejscu w kraju (wobec 12. miejsca rok wcześniej). Analizując przyrost PKB realnego (w cenach stałych) zauważyć można, że zarówno średnio w Polsce jak i w województwie przyrost tego PKB w 2012 r. był niższy niż w 2011 r. (Polska – 1,8% wobec 4,8% w roku 2011; województwo – 0,3% wobec 3,8% w roku 2011). Taki wynik uplasował region na 15. miejscu w kraju. Warto jednak zwrócić uwagę, że zarówno w przypadku przyrostu PKB realnego jak i nominalnego jest on niższy w województwie niż średnio w kraju, tak jak w 2011 r., zaś różnica między tymi wartościami na przestrzeni ostatnich lat stopniowo pogłębia się (za wyjątkiem 2012 r., w którym różnica pomiędzy regionalną a krajową wartością PKB nominalnego uległa zmniejszeniu).

²⁵ Polska 2014. Raport o stanie gospodarki. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2014 r., s. 7.

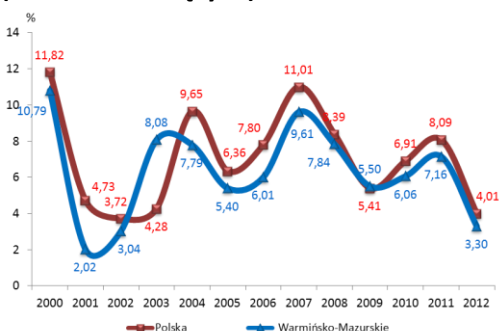
²⁶ Ibidem.

²⁷ W 2012 r. wzrost gospodarczy zanotowało tylko 13 krajów UE-28.

Wykres nr 1
Przyrosty PKB realnego (w cenach stałych)

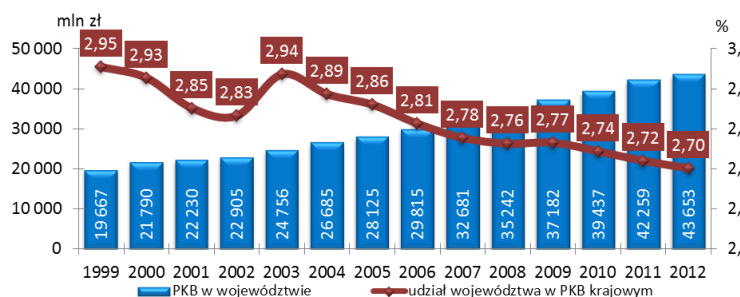
Wykres nr 2
Przyrosty PKB nominalnego (w cenach bieżących)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Zgodnie z zapisami *Strategii rozwoju województwa*, spójność ekonomiczna województwa z zamożniejszymi regionami jest możliwa do osiągnięcia przy wzroście gospodarczym zapewniającym utrzymanie udziału w krajowym PKB na poziomie minimum 3% oraz poprzez zmniejszanie dystansu wobec średniego poziomu PKB per capita krajowego i europejskiego. Wytworzone w województwie 43,7 mld zł w 2012 r. stanowiło 2,7% wolumenu krajowego PKB (1,6 bln zł). Warmińsko-mazurskie utrzymało 12. lokatę w kraju pod względem wielkości PKB (przed świętokrzyskim, podlaskim, lubuskim i opolskim). Stale najwyższy poziom PKB wypracowany był w województwie mazowieckim – 353,3 mld zł (21,9% wartości krajowej) oraz śląskim – 205 mld zł (12,7% wartości krajowej).

Wykres nr 3
PKB w województwie i jego udział w kraju (w cenach bieżących)

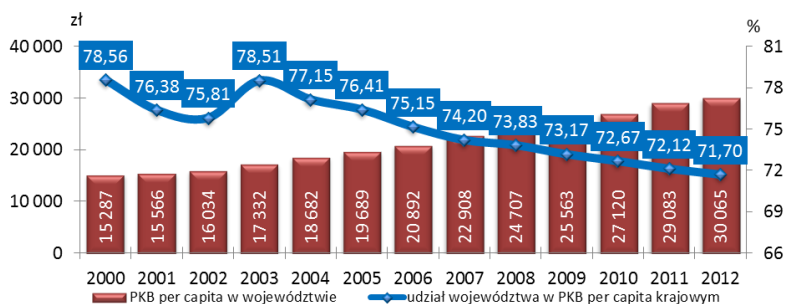

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

PKB przeliczony na 1 mieszkańca wyniósł w 2012 r. 30,1 tys. zł, co uplasowało region na 13. miejscu w kraju (wobec 14. miejsca rok wcześniej). Stosunek wartości wojewódzkiej do krajowej wyniósł 71,7%. Przyrost realnej wartości tego wskaźnika (w cenach stałych) w województwie wyniósł 0,3%, wobec 3,9% w 2011 r. (w kraju odpowiednio – 1,7% wobec 4,7%). Przyrost PKB per capita w ujęciu nominalnym (w cenach bieżących) wyniósł natomiast 3,38% i był znacznie niższy niż rok wcześniej (7,24%), podobnie jak w kraju (3,99% wobec 8,06% w 2011 r.). Dynamika wskaźnika w ujęciu nominalnym uplasowała warmińsko-mazurskie na 10. miejscu w kraju (wobec 12. miejsca rok wcześniej), a w ujęciu realnym – na miejscu 16. (wobec 11. miejsca rok wcześniej). Niższy niż na Warmii i Mazurach poziom rozwoju mierzony wielkością PKB nominalnego na 1 mieszkańca w 2012 r. zanotowano w województwie podlaskim (30,1 tys. zł – 71,7% średniej dla kraju), lubelskim (29,5 tys. zł – 70,3% średniej) i podkarpackim (29,3 tys. zł – 70% średniej). Najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca w cenach bieżących jest stale notowany w województwie mazowieckim (66,8 tys. zł, co stanowiło 159,2% średniej wartości dla kraju).

Wykres nr 4

PKB per capita w województwie wobec wartości dla kraju (w cenach bieżących)

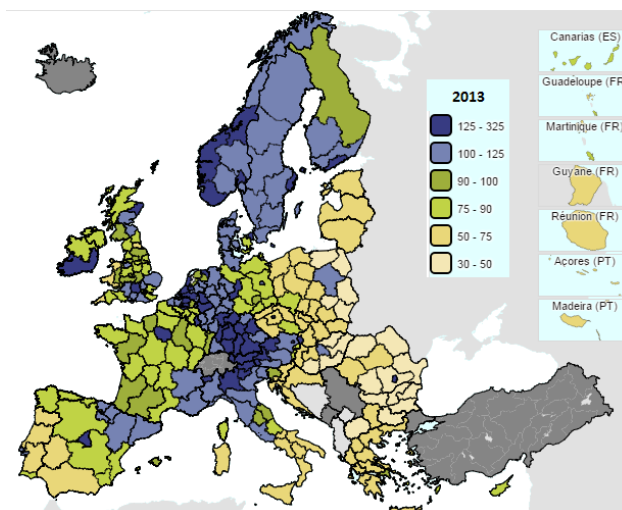
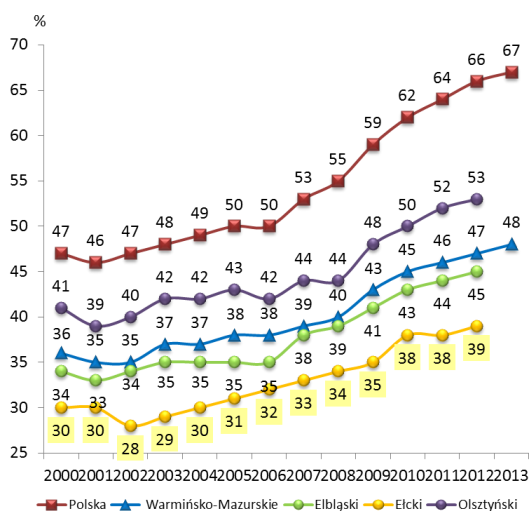

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Warmia i Mazury zanotowały natomiast wzrost udziału w średniej wartości PKB per capita obliczanej dla krajów UE-28 wg parytetu siły nabywczej waluty²⁸ (do 48%). Stale najszybciej bogacącym się województwem jest mazowieckie, które w 2013 r. po raz trzeci przekroczyło średnią unijną (o 7 pkt %), przy średniej dla kraju stanowiącej 67% wartości unijnej.

Wykres nr 5, Mapa nr 1

Udział w PKB per capita w UE-28 (w PPS²⁹)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

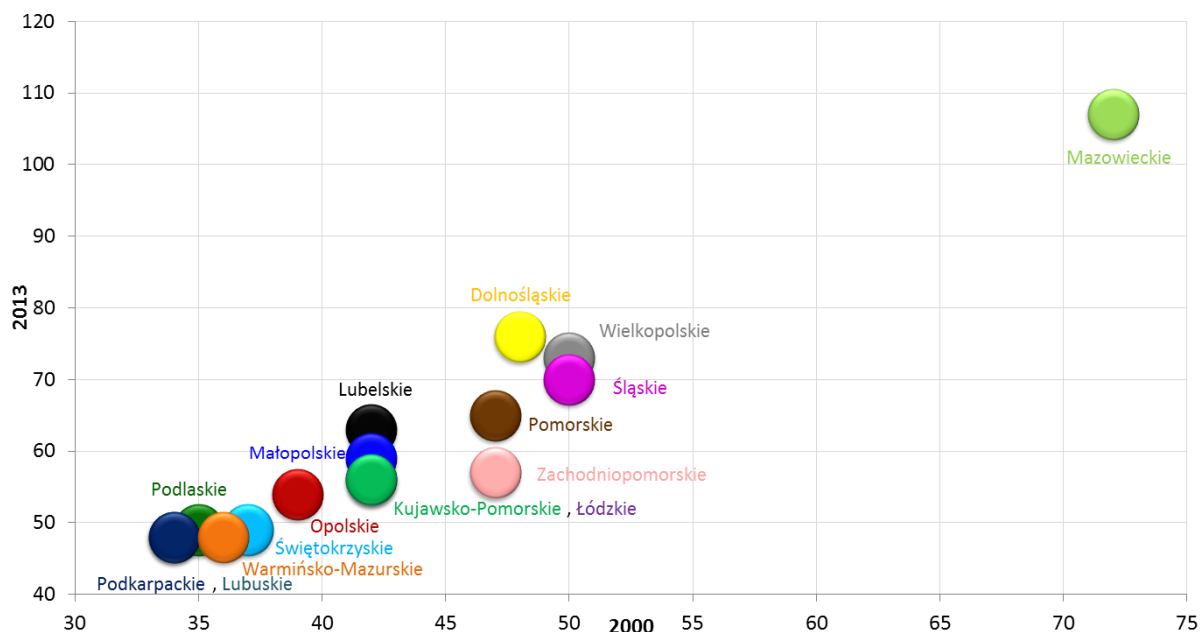
W 2013 r., w porównaniu do 2000 r., dystans w poziomie zamożności kraju zmniejszył się o 20 pkt % (z 47% do 67% średniej unijnej), przy czym województwo mazowieckie zmniejszyło dystans o 35 pkt% (z 72% do 107%), a dolnośląskie o 28 pkt % (z 48% do 76% średniej). Po przeciwnej stronie zestawienia plasują się województwa: warmińsko-mazurskie (wzrost o 12 pkt %, z 36% do 48%), podkarpackie (wzrost o 14 pkt %, z 34% do 48%) i zachodniopomorskie (wzrost o 10 pkt %, z 47% do 57%). Warmińsko-mazurskie stale należy do grona najuboższych województw w kraju i 20 najbiedniejszych regionów UE-28. Zestawienie udziału w unijnym PKB per capita w PPS w roku 2000 i 2013 pokazuje dystans, jaki dzieli Mazowsze od reszty regionów.

²⁸ Dane wg Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 2010).

²⁹ Purchasing Power Standard (PPS) – Standard Siły Nabywczej.

Wykres nr 6

Udział w PKB per capita w UE-28 (w PPS) w 2000 r. i 2013 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Analiza zmian regionalnego PKB per capita wskazuje na dywergencję³⁰ wobec średniej dla kraju i konwergencję do średniej europejskiej. Jednak, jak pokazują rezultaty badań makroekonomicznych³¹ dotyczących wpływu polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski i jej regionów – różnice byłyby większe, gdyby nie pozytywne oddziaływanie funduszy europejskich. Realizacja polityki spójności przyczynia się bowiem nie tylko do zmniejszenia dystansu Polski i jej regionów względem średniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów UE, ale również do ograniczenia procesów zróżnicowań wewnętrznych.

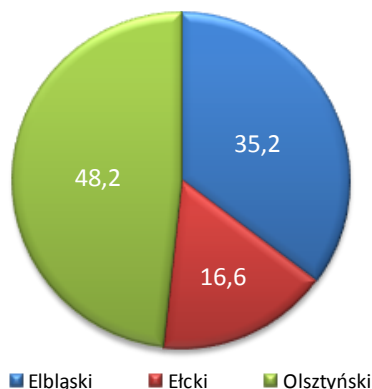
Udział poszczególnych podregionów województwa w wytwarzaniu regionalnego PKB nie zmienia się od 1999 r. W 2012 r. w najzamożniejszym podregionie olsztyńskim wypracowano 21,1 mld zł PKB (48,3% wartości wojewódzkiej), w elbląskim – 15,4 mld zł (35,2%) i w ełckim – 7,2 mld zł (16,6%). Przyrost produktu (w cenach bieżących) wobec roku poprzedniego był największy w podregionie olsztyńskim – 3,35%, wobec 3,28% w elbląskim i 3,17% w ełckim. W podregionie olsztyńskim stale notowany jest najwyższy poziom PKB per capita – 33,8 tys. zł, przewyższający średnią dla regionu (112,4%).

³⁰ Konwergencją określaną jest relatywnie szybszy rozwój biedniejszych regionów lub krajów w stosunku do regionów lub krajów bogatszych, powodujący zmniejszanie dystansu między nimi. Dywergencja polega na zwiększaniu się dystansu rozwojowego regionów lub krajów biedniejszych wobec bogatszych.

³¹ Badania prezentujące wpływ ex post polityki spójności w okresie 2004-2011 r. oraz prognozy oddziaływania do 2020 roku wykonane na zlecenie MliR przez ośrodki badawcze wykorzystujące modele makroekonomiczne: Instytut Badań Strukturalnych (model Hermin i EUImpactModIII), Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową i Prevision (MaMoR3).

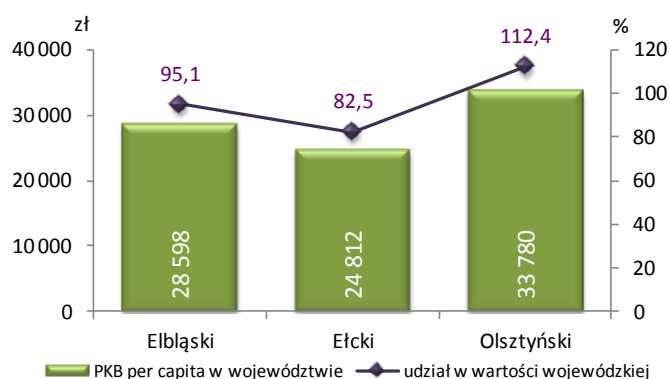
Wykres nr 7

Udział podregionów w PKB województwa
(w cenach bieżących) w 2012 r. (%)

Wykres nr 8

PKB per capita w podregionach
(w cenach bieżących) w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela nr 1

Zróźnicowanie wewnątrzregionalne województwa warmińsko-mazurskiego³²

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
PKB per capita	Polska	19,5	20,4	21,1	22,1	24,2	25,8	27,8	30,9	33,5	34,9	37,3	40,3	41,9
	Warmińsko-Mazurskie	15,3	15,6	16,0	17,3	18,7	19,7	20,9	22,9	24,7	25,6	27,1	29,1	30,1
	Elbląski	14,1	14,5	15,1	16,1	17,5	18,3	19,5	21,8	23,5	24,4	25,9	27,6	28,6
	Ełcki	12,9	13,3	13,0	14,0	15,3	16,3	17,9	19,4	21,0	21,1	22,7	24,0	24,8
	Olsztyński	17,4	17,5	18,2	19,9	21,3	22,5	23,5	25,5	27,5	28,6	30,2	32,7	33,8
Miara zróźnicowania (współczynnik zmienności)		11,78	10,62	11,99	12,81	11,96	12,13	10,55	9,87	9,66	10,57	9,88	10,83	10,82
Przyrost PKB województwa (w %)		10,79	2,02	3,04	8,08	7,79	5,40	6,01	9,61	7,84	5,50	6,06	7,16	3,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Zróźnicowanie wewnątrzregionalne może zostać zobrazowane za pomocą współczynnika zmienności. Spadek wartości współczynnika oznacza zmniejszające się zróźnicowanie wewnątrzregionalne. Do 2005 r. (za wyjątkiem 2001 r.) wartości przedmiotowego współczynnika przekraczały próg 11, zaś od 2006 r. – nie przekraczają progu 11, co może świadczyć o pozytywnym wpływie funduszy europejskich na niwelowanie różnic międzyregionalnych. W ostatnim analizowanym roku miara zróźnicowania rozwoju podregionów uległa zmniejszeniu, przy jednoczesnej mniejszej dynamice PKB per capita województwa.

Spójność społeczna województwa mierzona jest wskaźnikami aktywności zawodowej wg *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)*³³, poziomem bezrobocia rejestrowanego przez urzędy pracy oraz wysokością wynagrodzeń w gospodarce narodowej.

W 2013 r. w województwie nastąpił wzrost liczby aktywnych zawodowo oraz liczby pracujących w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej, przy niezmiennych wartościach krajowych. Jednocześnie wzrosła stopa bezrobocia wg BAEL – z 11,1% w 2012 r. do 11,4%

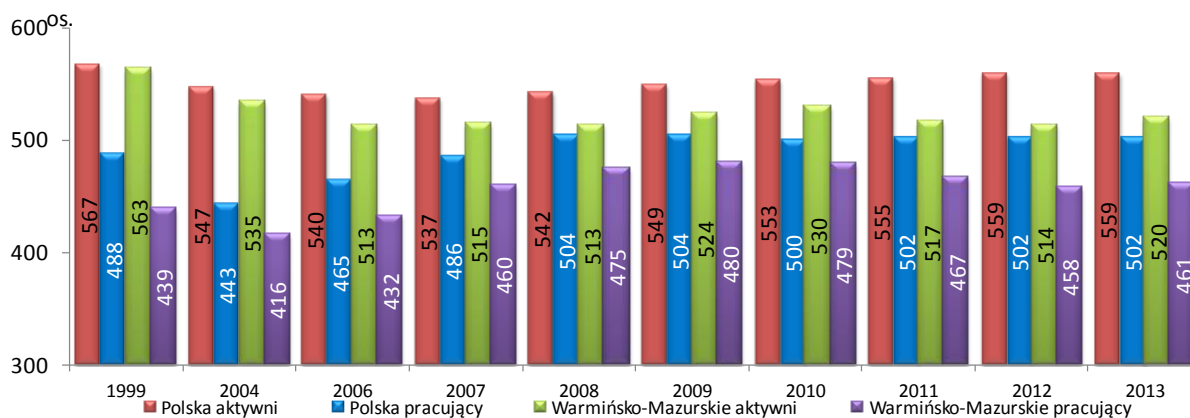
³² Wartości w tabeli mogą różnić się od podawanych we wcześniejszych raportach z uwagi na aktualizację wartości PKB dokonanej przez GUS.

³³ W Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) realizowanym przez statystykę publiczną biorą udział osoby w wieku 15 lat i więcej. Ankietowane są one pod kątem wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy. Wyniki badania pozwalają na pełniejszą analizę aktywności ekonomicznej społeczeństwa – w tym m.in. ustalenie liczby osób nie posiadających pracy i jej nie poszukujących (biernych zawodowo).

(przy wzroście z 10,1% do 10,3% w kraju), co uplasowało region, podobnie jak przed rokiem, na 4. pozycji³⁴.

Wykres nr 9

Aktywność zawodowa na 1 000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL

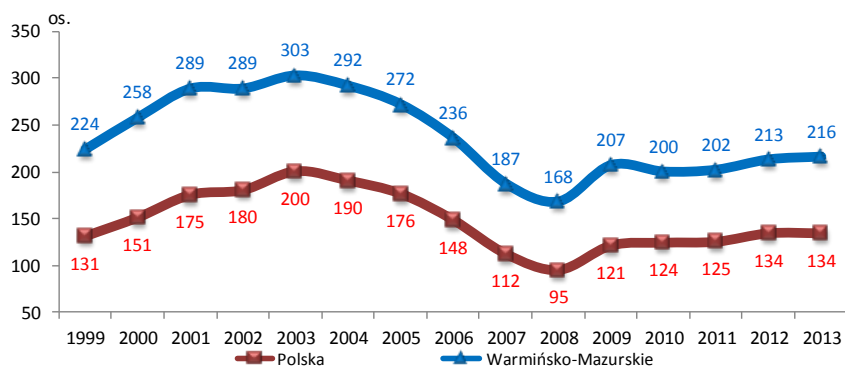

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Stopa bezrobocia rejestrowanego była po raz kolejny najwyższa w kraju – 21,6% (kraj – 13,4%). W porównaniu z rokiem poprzednim, zanotowano wzrost poziomu bezrobocia w regionie – o 0,3 pkt.% (w kraju – wartość nie zmieniła się), należy jednak pamiętać, że stopa ta ulega w regionie znacznie większym wahaniom sezonowym, w związku z obecnością miejsc pracy w usługach okołoturystycznych i rolnictwie.

Wykres nr 10

Bezrobotni na 1 000 mieszkańców czynnych zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego

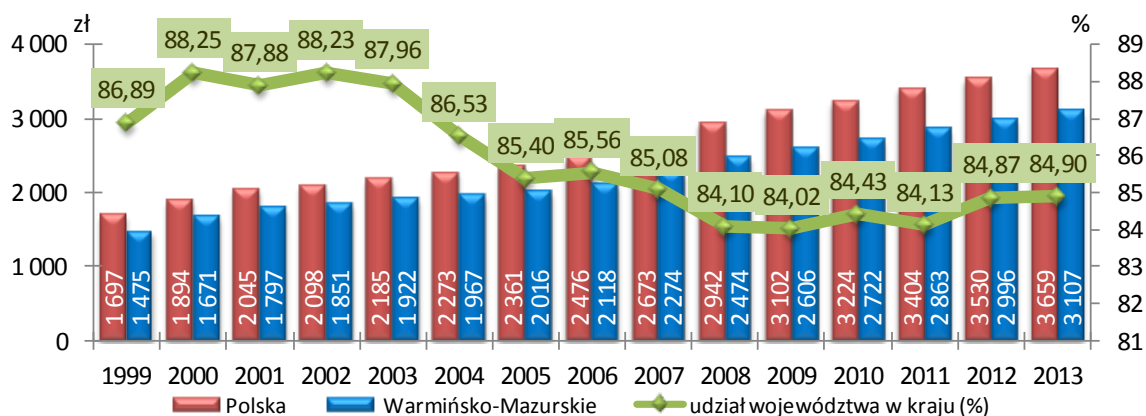
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Poziom wynagrodzeń mieszkańców regionu stale odbiega od średniej krajowej (pomimo wzrostu wartości bezwzględnej). W 2013 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto stanowiło 84,9% średniej krajowej i było wciąż najniższe na tle pozostałych województw.

³⁴ W klasyfikacji od najwyższej do najniższej wartości.

Wykres nr 11

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej

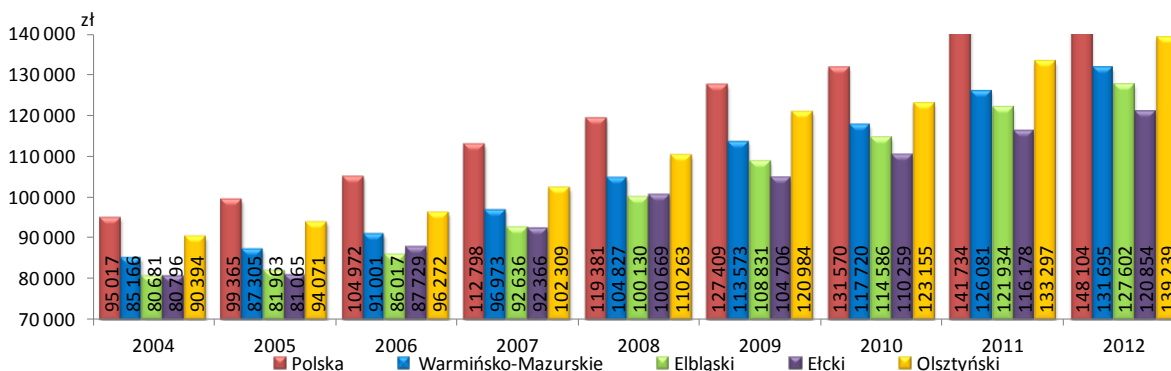
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

2. Cel strategiczny – Wzrost konkurencyjności gospodarki

Jedną z miar konkurencyjności gospodarki jest wydajność pracy mierzona poziomem PKB na 1 pracującego. Wskaźnik obliczany dla pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym, bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób³⁵ w 2012 r. wzrósł wobec roku poprzedniego o 4,5% (wobec przyrostu o 7,1% w 2011 r. i 3,7% w 2010 r.). Przyrosty wartości krajowej były podobne (4,5% w 2012 r., 7,7% w 2011 r. i 3,3% w 2010 r.). Przyrost wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego (2011) był bardzo wyrównany we wszystkich podregionach i wyniósł ok. 4,0-4,6%. Przyrost PKB na pracującego obliczany dla pracujących w gospodarce narodowej był również sporo niższy niż rok wcześniej – wyniósł odpowiednio: w województwie – 4,5% (wobec 7,3% w 2011 r.), w kraju – 4,5% (wobec 7,1% w 2011 r.). Wartość wojewódzka PKB na pracującego dla pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym, bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób nie zmieniła dystansu do krajowej, stanowiąc 89,5%. Warmia i Mazury utrzymały 11. miejsce w kraju w zakresie PKB przypadającego na 1 pracującego, zarówno dla pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym, jak i dla pracujących w gospodarce narodowej.

Wykres nr 12

Wskaźnik dla celu Wzrost konkurencyjności gospodarki – PKB na 1 pracującego (w cenach bieżących)

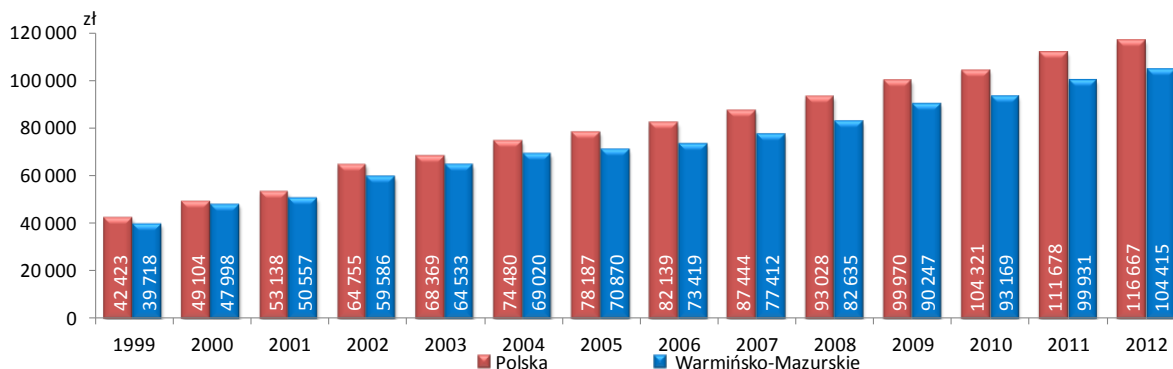

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

³⁵ Przeliczenie PKB na liczbę pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym, bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób umożliwia analizę wskaźnika na poziomie podregionów.

Wykres nr 13

PKB na 1 pracującego w gospodarce narodowej (w cenach bieżących)

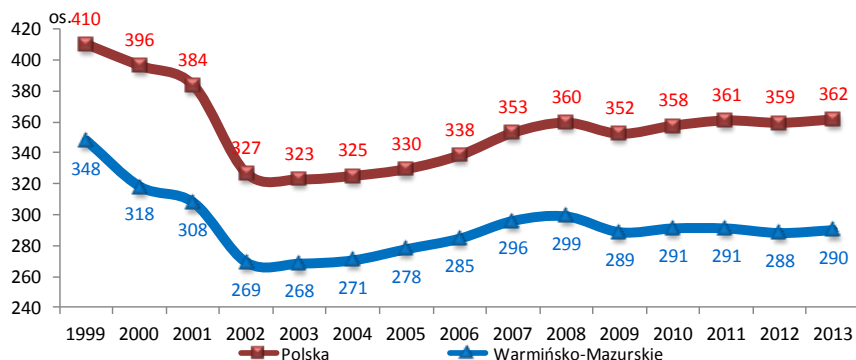

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba pracujących w gospodarce narodowej przypadająca na 1000 mieszkańców w regionie w 2013 r. wzrosła w stosunku do poziomu zanotowanego w 2012 r. – z 288 osób do 290 osób, podczas gdy w kraju wzrosła z 359 osób do 362 osób. Dystans województwa do kraju nieznacznie wzrósł – z 71 do 72 osób.

Wykres nr 14

Liczba pracujących w gospodarce narodowej na 1 000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Region odnosi pojedyncze sukcesy w przyciąganiu kapitału zagranicznego do specjalnych stref ekonomicznych³⁶, jednak część tych sukcesów wynika z rozwoju inwestycji zlokalizowanych już inwestorów zagranicznych. Gminy województwa posiadają liczne tereny inwestycyjne, często dobrze przygotowane pod względem infrastruktury, jednak w większości spotykają się z małym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych. W 2013 r. liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego³⁷ spadła z 318 do 302 podmiotów i jest to jeden z najgorszych wyników w kraju (14. lokata). Na 10 tys. mieszkańców przypadało 2,1 podmiotów, wobec 6,8 w kraju, w związku z czym dystans województwa wzrósł z 4,5 do 4,7 jednostek. Stosunek kapitału zagranicznego w spółkach z jego udziałem do PKB należy do najniższych w kraju (3,6%, wobec 11,1%), a wartość

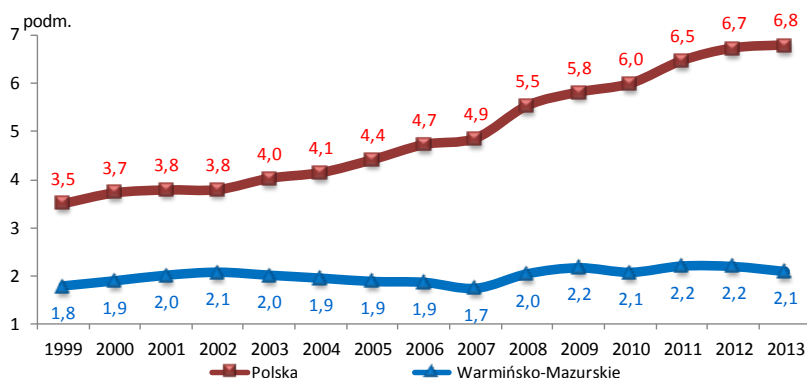
³⁶ Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (W-MSSE) oraz Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSSE).

³⁷ Wskaźnik zaproponowany w narzędziu SMS dotyczy spółek zobowiązanych do składania sprawozdań GUS, a nie wszystkich wpisanych w systemie REGON. Obejmuje on więc jedynie część faktycznie funkcjonujących w województwie spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Jest on niższy niż wskaźnik wynikający z REGON, który uwzględnia również podmioty, które np. zawiesiły działalność. Obowiązek sprawozdawczy GUS dotyczy spółek, oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, a także podmiotów zorganizowanych w innej formie prawnej niż wymienione i posiadających udziały kapitału zagranicznego.

kapitału zagranicznego przypadająca na jednego pracującego w gospodarce narodowej plasowała województwo na 14. miejscu. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w raporcie pt. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, sklasyfikował warmińsko-mazurskie na 13. lokacie pod względem syntetycznej miary atrakcyjności inwestycyjnej (wobec 14. lokaty rok wcześniej)³⁸. W klasie regionów o najniższej atrakcyjności zamykających ranking atrakcyjności inwestycyjnej znalazła się cała Polska Wschodnia – podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie oraz podkarpackie. Ich pozycja jest konsekwencją długofalowych procesów społeczno-gospodarczych, w tym niskiego poziomu urbanizacji i uprzemysłowienia oraz niskiej dostępności transportowej³⁹.

Wykres nr 15

Liczba spółek z udziałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców⁴⁰

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wskaźnik liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców regionu był w 2013 r. niższy niż obliczony dla kraju (120 osób wobec 136 osób w kraju), ale jednocześnie wyższy niż rok wcześniej (odpowiednio 110 osób i 129 osób). Liczba turystów zagranicznych odwiedzających region wzrosła w porównaniu do 2012 r. o 8,8% (przy wzroście rok wcześniej o 4,6% oraz o 5,3% przed dwoma laty), podczas gdy ogólna liczba turystów wzrosła o 6,5% (rok wcześniej – o 3%, dwa lata wcześniej – o 6,7%). Odsetek turystów zagranicznych w ogóle turystów odwiedzających region (16,5%, w kraju – 22,4%) plasował Warmię i Mazury w 2013 r. na 8. miejscu w kraju (wobec 9. miejsca rok wcześniej oraz 8. miejsca przed dwoma laty).

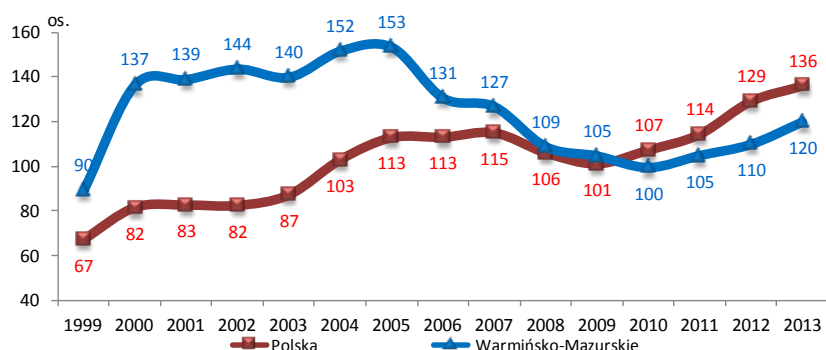
³⁸ Atrakcyjność ta rozumiana jest jako zdolność do skłonienia do inwestycji, poprzez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Przeanalizowano kilkadziesiąt zmiennych, będących podstawą dla oceny przestrzennego zróżnicowania poszczególnych czynników lokalizacji takich jak: dostępność transportowa, zasoby i koszty pracy, chłonność rynku zbytu, poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej, poziom rozwoju gospodarczego, poziom bezpieczeństwa powszechnego, aktywność wobec inwestorów.

³⁹ Nowicki M. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2014 r.

⁴⁰ Dotyczy spółek zobowiązanych do składania sprawozdań GUS.

Wykres nr 16

Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców

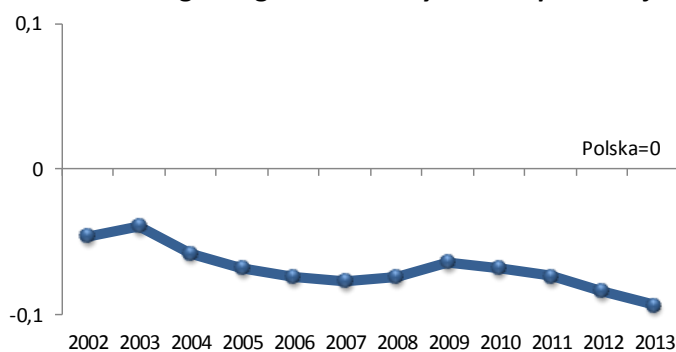
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

3. Cel strategiczny – Wzrost aktywności społecznej

Wskaźnik syntetyczny aktywności społecznej mieszkańców województwa w 2013 r. oddalił się ponownie od krajowego, co oznacza, że sytuacja w regionie ulega pogorszeniu w tym obszarze od 2009 r. Dekompozycja wskaźnika wskazuje na rosnącą dysproporcję w zakresie liczby studentów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców oraz – po raz trzeci od 2006 r. – wzrost dystansu w odsetku gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do Internetu. Te dwa wskaźniki częściowe w największym stopniu wpływają na zwiększenie dystansu województwa do kraju. Relatywna przewaga regionu występuje jedynie w strukturze demograficznej ludności, choć przewaga ta z roku na rok słabnie.

Wykres nr 17

Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego *Wzrost aktywności społecznej*

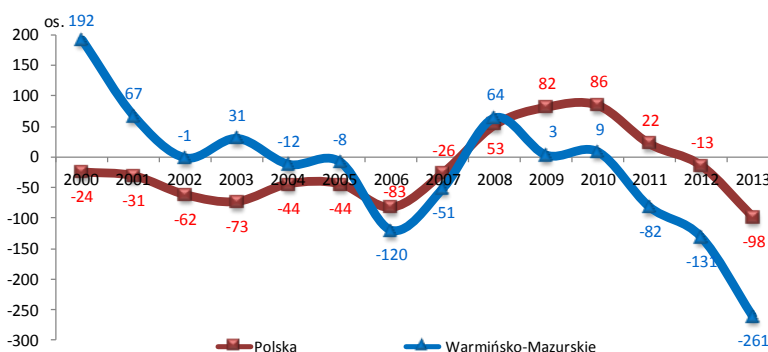

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wartość wskaźnika zmiany liczby ludności przypadającej na 100 tys. mieszkańców w województwie w latach 2004-2007 była ujemna, co oznacza, że liczba ludności województwa zmniejszała się. W 2008 r., dzięki relatywnie wysokiemu przyrostowi naturalnemu, nastąpiło odwrócenie tendencji spadkowej i do 2010 r. notowano przyrosty liczby ludności. W latach 2011-2013 wartość wskaźnika ponownie znacznie spadała do wartości ujemnej, podczas gdy dla kraju – w 2011 r. przyrost był mniejszy, ale dodatni, zaś od 2012 r. pozostaje on ujemny.

Wykres nr 18

Zmiana liczby ludności na 100 tys. mieszkańców

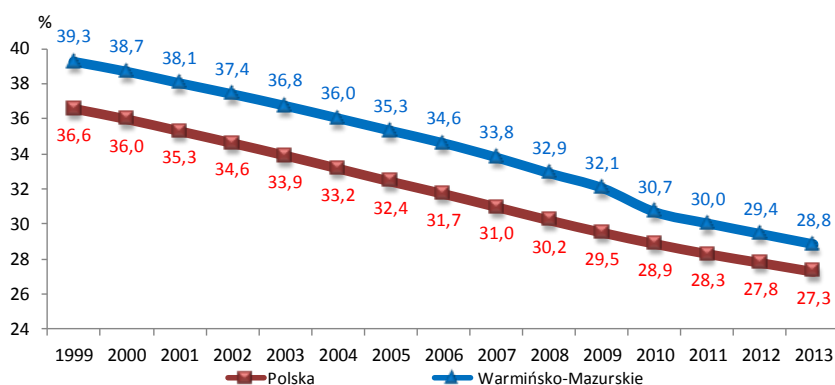

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Stopniowe zmniejszanie się udziału ludności młodej w ogólnej liczbie mieszkańców, zarówno w województwie, jak i w kraju jest odzwierciedleniem tendencji w sytuacji demograficznej wynikającej ze zmniejszającego się przyrostu naturalnego i wzrastającej długości życia. Jednocześnie, od 2006 r. stopniowo zmniejsza się różnica w wartości wskaźników między krajem i województwem.

Wykres nr 19

Udział ludności do 25 roku życia w ogólnej ludności

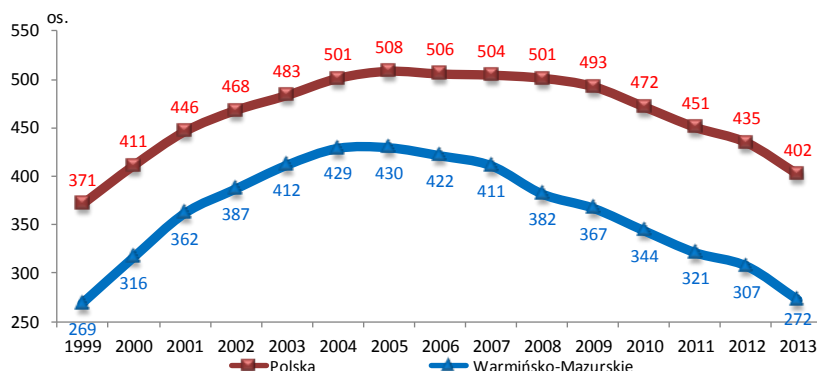

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tendencje demograficzne przekładają się na sytuację w szkolnictwie wyższym – od 2006 r. zarówno w województwie, jak i w kraju spada liczba studentów. W 2013 r. w województwie liczba ta zmniejszyła się o 11,6% (w kraju – o 7,6%), co w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców powoduje spadek o 35 osób (w kraju – o 33 osoby). Dystans województwa do kraju w zakresie wskaźnika nieznacznie wzrósł. W podregionie olsztyńskim, głównie w Olsztynie, studiuje prawie 86% studentów województwa. W 2013 r. na Warmii i Mazurach większość studentów w dalszym ciągu kształciła się na kierunkach ekonomiczno-administracyjnych, pedagogicznych oraz społecznych (łącznie prawie 37% ogólnej liczby studentów szkół publicznych i niepublicznych), które mają mały wpływ na regionalną gospodarkę. Można jednak zaobserwować spadek odsetka studentów tych właśnie kierunków w porównaniu do 2006 r. (o ponad 14 pkt.%) oraz spadek odsetka studentów kierunków humanistycznych (o ponad 5 pkt.%) na rzecz wzrostu odsetka dla kierunków związanych z ochroną i bezpieczeństwem (o ponad 11 pkt.%), architekturą i budownictwem (o ponad 4 pkt.%), usługami dla ludności (o prawie 2 pkt.%) oraz medycyną (również o niespełna 2 pkt.%).

Wykres nr 20

Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców

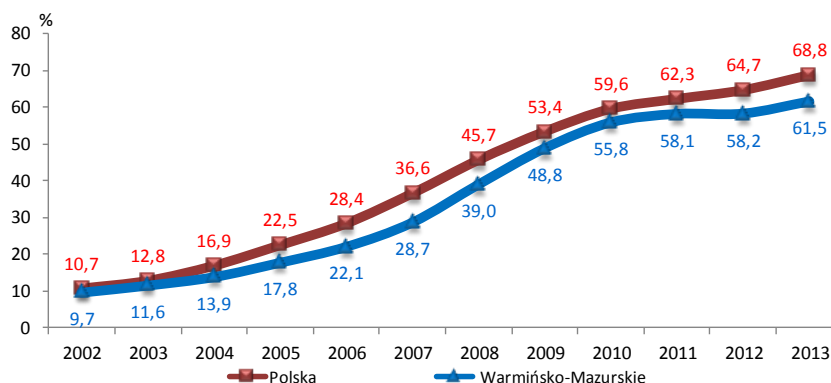

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W ostatnich latach województwo zwiększa dystans do kraju w dostępie do Internetu. Do 2010 r. udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do sieci rósł szybciej niż w kraju. W 2013 r. po raz trzeci zanotowano większy przyrost w kraju (o 4,1 pkt % w stosunku do roku poprzedniego) niż w regionie (o 3,3 pkt %) oraz wzrost dystansu województwa do kraju (z 6,5 pkt % do 7,3 pkt %). Pod względem odsetka gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu województwo utrzymało przedostatnią lokatę w kraju (przed województwem podlaskim).

Wykres nr 21

Udział gospodarstw domowych z komputerem z dostępem do Internetu w ogóle gospodarstw domowych

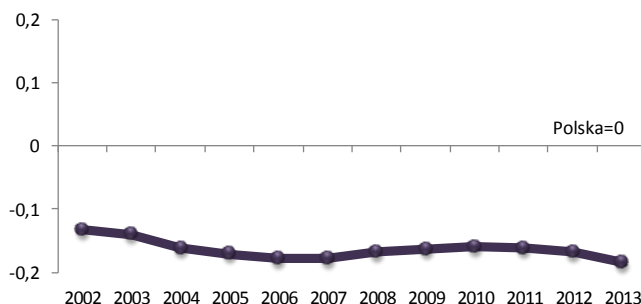
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

4. Cel strategiczny – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

Wartość wskaźnika syntetycznego liczby i jakości powiązań sieciowych dla województwa w 2013 r. nieznacznie oddaliła się od średniej wartości dla kraju, co oznacza pogorszenie sytuacji regionu. Dekompozycja wskaźnika wskazuje, że w porównaniu z rokiem poprzednim, na pogorszenie się sytuacji wpłynął wzrost dystansu województwa do kraju w zakresie gęstości sieci drogowej i kolejowej, odsetka korzystających z Internetu i odsetka korzystających z sieci gazowej. Mniejszy niż w roku ubiegłym był dystans w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej, co oznacza, iż nadal występuje przewaga województwa w tym zakresie, a jej wpływ na kształtowanie się wskaźnika syntetycznego w 2013 r. nieznacznie wzrósł.

Wykres nr 22

Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego *Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych*

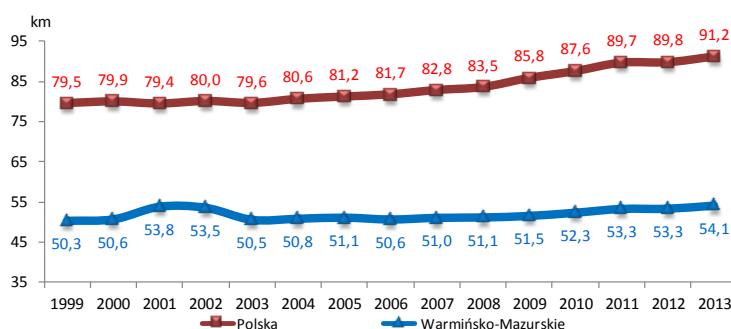

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Dzięki prowadzonym inwestycjom infrastrukturalnym, w 2013 r. długość dróg utwardzonych w województwie wzrosła o 190,7 km. Jednak przy przyroście dla kraju o 4,5 tys. km, nieznacznie wzrósł dystans województwa w długości dróg przypadających na 100 km² (z 36,5 km na 100 km² do 37,1 km). Pod względem długości dróg region wciąż plasuje się na 12. miejscu, natomiast ich gęstość jest najniższa w kraju i ponad trzykrotnie niższa niż w województwie o największej gęstości (śląskim).

Wykres nr 23

Drogi utwardzone na 100 km²

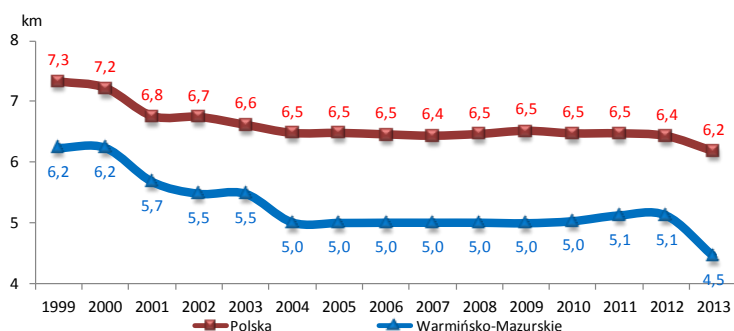
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W 2013 r. długość eksploatowanych linii kolejowych w województwie zmniejszyła się aż o 160 km⁴¹ w stosunku do roku poprzedniego i uplasowała region na 9. miejscu w kraju. Zwiększył się dystans do kraju w długości linii przypadających na 100 km² (z 1,3 do 1,7 km na 100 km²). Gęstość linii kolejowych plasowała województwo na 14. miejscu w kraju i była również ponad trzykrotnie niższa niż w województwie o największej gęstości (śląskim).

⁴¹ Wg informacji uzyskanych od PKP PLK, związane było to z wyłączeniami z użytkowania dla ruchu towarowego na linii nr 208 na odcinku Działdowo-Lidzbark Miasto (ok. 34 km) i linii nr 223 na odcinku Czerwonka-Orzysz (ok. 86 km) oraz dla ruchu mieszanego na linii nr 254 na odcinku Elbląg Zdrój-Braniewo Brama (ok. 38 km) i łącznicy nr 966 w Działdowie (ok. 2 km).

Wykres nr 24

Linie kolejowe na 100 km²

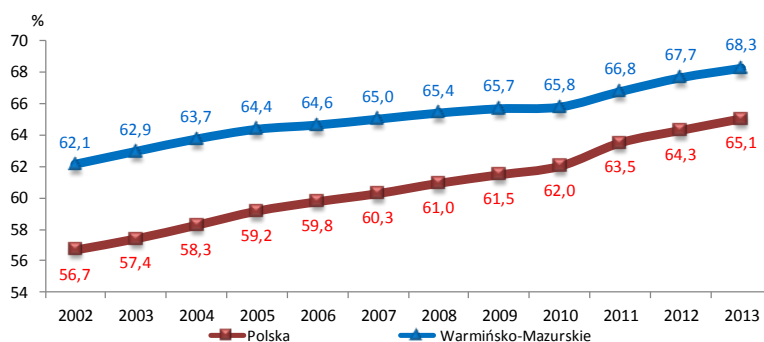

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Zarówno w województwie, jak i w kraju w 2013 r. wzrósł nieznacznie odsetek ludności korzystającej z kanalizacji – w województwie o 0,6 pkt %, w kraju o 0,7 pkt %. Jest to jedyny wskaźnik cząstkowy, którego wartość jest wyższa niż krajowa. Udział mieszkańców korzystających z kanalizacji plasował region na 5. miejscu w kraju.

Wykres nr 25

Udział ludności korzystającej z kanalizacji

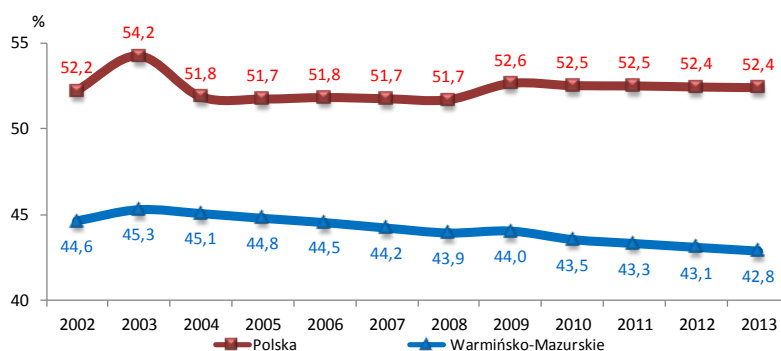

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Województwo zwiększyło dystans do kraju pod względem udziału ludności korzystającej z sieci gazowej, utrzymało jednak 11. lokatę w kraju. Gęstość sieci gazowej w regionie wynosząca w 2013 r. 8,2 km/km² powierzchni uplasowała Warmię i Mazury na przedostatniej lokacie w kraju (przed województwem podlaskim – 5,3 km/km²). Na gęstość sieci gazowej wpływają przede wszystkim gęstość zaludnienia oraz rozproszenie sieci osadniczej.

Wykres nr 26

Udział ludności korzystającej z sieci gazowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Na rozwój powiązań sieciowych wpływa również dostęp gospodarstw domowych do Internetu. W 2013 r., po raz trzeci od 2007 r., zanotowano wzrost dystansu województwa do kraju (do 7,3 pkt.% wobec 6,5.pkt % rok wcześniej).

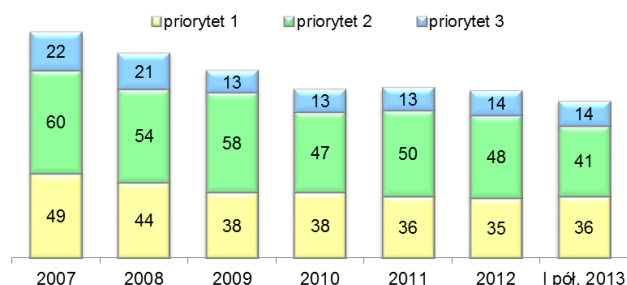
III. Synteza realizacji Strategii

Monitorowanie *Strategii* odbywa się poprzez identyfikację działań strategicznych⁴², w ramach których realizowane są projekty⁴³ i inicjatywy⁴⁴. Agregacja danych odbywa się przy użyciu wskaźników określonych w narzędziu *SMS dla Warmii i Mazur*, umożliwiającym opomiarowanie stanu realizacji *Strategii*. Szeroki zakres działań strategicznych, jak również trudności w pozyskiwaniu niektórych informacji powodują, że nie zawsze możliwa jest identyfikacja wszystkich projektów i inicjatyw. W związku z tym, wartości niektórych wskaźników (a zwłaszcza ich sumy na poziomie priorytetów i całego dokumentu) analizowane w raporcie należy traktować jako szacunkowe. Ponadto, nie zawsze udaje się eliminacja dublowania informacji, gdy pojedynczy projekt wpisuje się w więcej niż jeden cel operacyjny. Podkreślenia wymaga fakt, iż w przypadku niektórych projektów i inicjatyw opisanych w przedmiotowym Raporcie nie jest prowadzony ich półroczny monitoring. Utrudnione zatem było ich raportowanie wg stanu na 30.06.2013r. Trudności te szczególnie dotyczyły oszacowania poniesionych wydatków. Dlatego też na potrzeby niniejszego raportu dla wielu projektów i inicjatyw przyjęto założenie, że wydatki półroczne stanowią 50% rocznych wydatków poniesionych na ich realizację w 2013 r.

W celu uzyskania strategicznego charakteru monitoringu, z roku na rok coraz więcej danych udaje się zagregować na coraz wyższym poziomie (tj. różnego rodzaju przedsięwzięcia udaje się przyporządkować do jednego wspólnego działania/projektu o charakterze strategicznym)⁴⁵. Takie postępowanie ma na celu syntetyczne zaprezentowanie dotychczas podejmowanych działań i dokonanie oceny stopnia realizacji *Strategii* przez autorów i odbiorców tego opracowania.

Wykres nr 27

Liczba działań w priorytetach Strategii w latach 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

W I połowie 2013 r. zrealizowano 91 działań, w tym 36 w ramach priorytetu 1, 41 w ramach priorytetu 2 oraz 14 w ramach priorytetu 3. Jest to poziom nieco niższy niż w latach poprzednich. Nie świadczy to jednak o mniejszym zaangażowaniu w realizację *Strategii*, gdyż np. nie każde działanie jest co roku realizowane.

Największą liczbę działań zidentyfikowano w celu 2.6. *Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu* – 8, w celu 1.5. *Wzrost potencjału turystycznego* – 7 oraz w celach 1.1 *Wzrost konkurencyjności firm* i 2.9 *Poprawa jakości i ochrona środowiska* – po 6. Zasięg terytorialny większości działań dotyczył całego województwa.

⁴² Działaniem jest aktywność, która bezpośrednio odnosi się do zapisu Strategii w ramach celu operacyjnego. Nazwa działania powinna wiązać się z tym zapisem.

⁴³ Z projektem mamy do czynienia, gdy jest określony np.: tytuł, budżet, harmonogram, struktura zarządzająca.

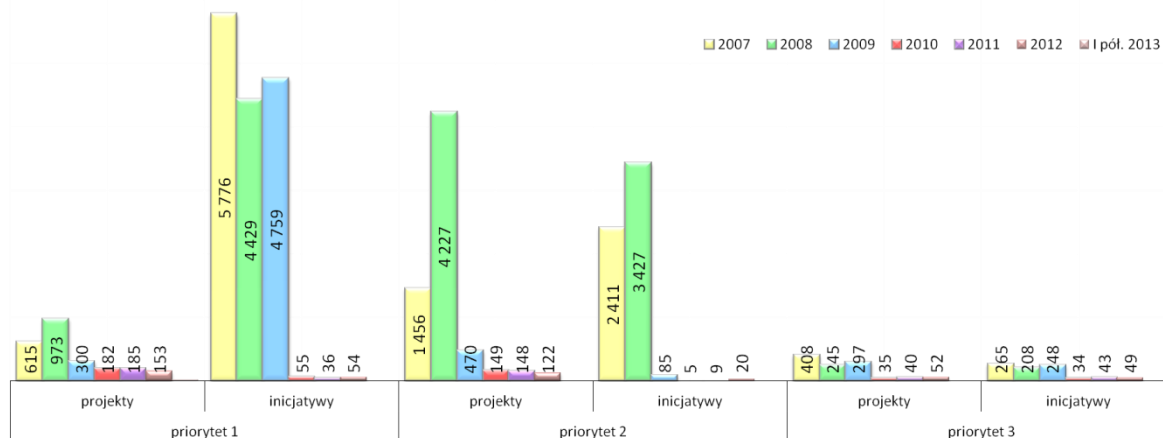
⁴⁴ Inicjatywą może być spotkanie, koordynacja kontaktów, lobbowanie na rzecz czegoś. Inicjatywami są wszystkie rodzaje aktywności, które nie są formalnie wpisane w ramy określonych projektów. Projekty również mogą składać się z inicjatyw, jednak takie inicjatywy traktowane są jako inicjatywy projektowe i nie są wyodrębniane.

⁴⁵ W związku z tym, wskaźniki działań są w niektórych przypadkach nieporównywalne z wartościami z lat ubiegłych.

W ramach działań zidentyfikowano 327 projektów oraz 123 inicjatywy. Warto zauważyć, iż liczba projektów i inicjatyw realizowanych w połowie 2013 r. jest tylko nieznacznie mniejsza od wartości uzyskanych w całym 2012 r.

Wykres nr 28

Liczba projektów i inicjatyw w priorytetach Strategii w latach 2007-2013

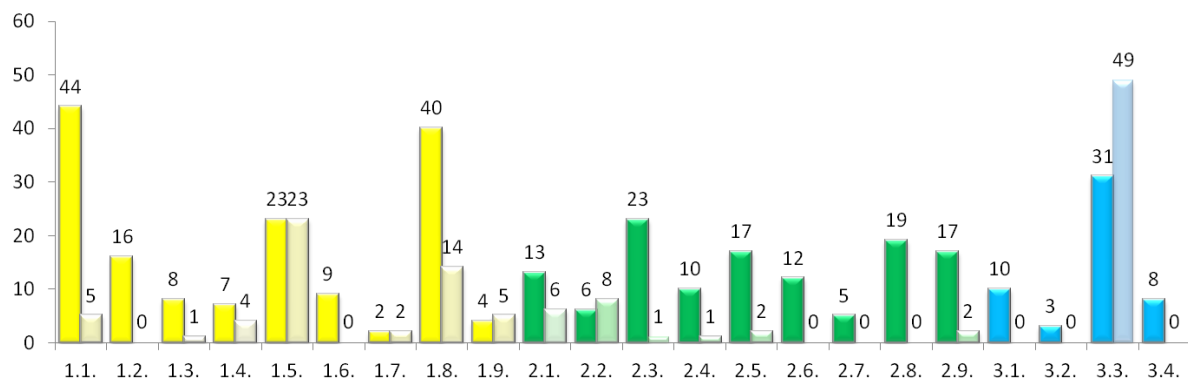

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS.

Największa liczba projektów została zrealizowana w celach: 1.1. *Wzrost konkurencyjności firm* – 44, 1.8 *Tworzenie społeczeństwa informacyjnego* – 40 oraz 3.3 *Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej* – 31. Najwięcej inicjatyw podjęto w ramach celu 3.3 *Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej* – 49.

Wykres nr 29

Liczba projektów i inicjatyw w celach operacyjnych w I pół. 2013 r.

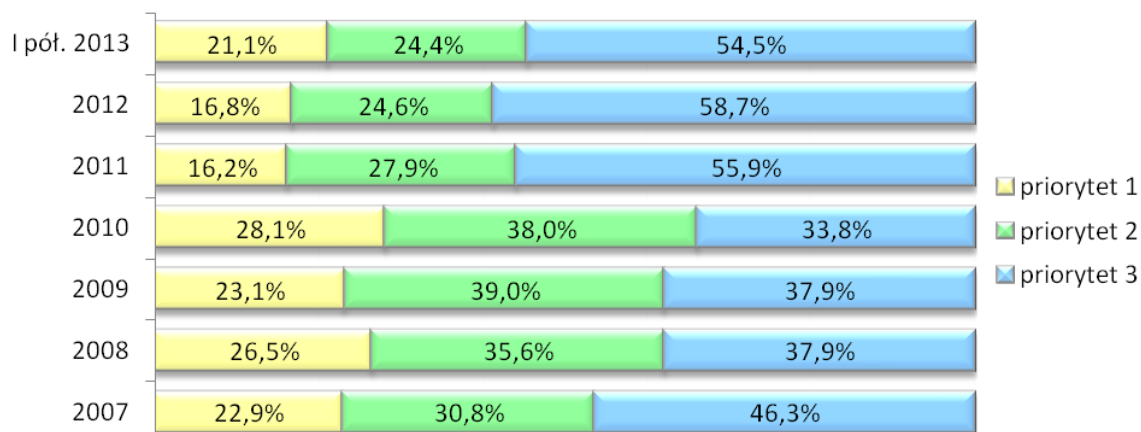
kolor ciemniejszy – projekty, kolor jaśniejszy – inicjatywy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS.

Bardziej miarodajnym wskaźnikiem poziomu realizacji *Strategii* są wydatki, które poniesiono w ramach projektów i inicjatyw. W I półroczu 2013 r. realizacja *Strategii* zaangażowała środki finansowe na poziomie około 1 mld zł. Na realizację priorytetu 1 wydano 218,4 mln zł (w 2012 r. zidentyfikowano 572,3 mln zł), realizacja priorytetu 2 pochłonęła 247,2 mln zł (w 2012 r. – 836,8 mln zł), natomiast na realizację priorytetu 3 wydano 564,2 mln zł (w 2012 r. – 2 mld zł). Struktura procentowa wydatków w podziale na priorytety uległa zmianom wobec 2012 r. – wzrósł udział wydatków poniesionych na realizację priorytetu 1, natomiast zmalał udział wydatków na realizację priorytetów 2 i 3.

Wykres nr 30

Struktura wydatków poniesionych na realizację Strategii wg priorytetów w latach 2007-2013

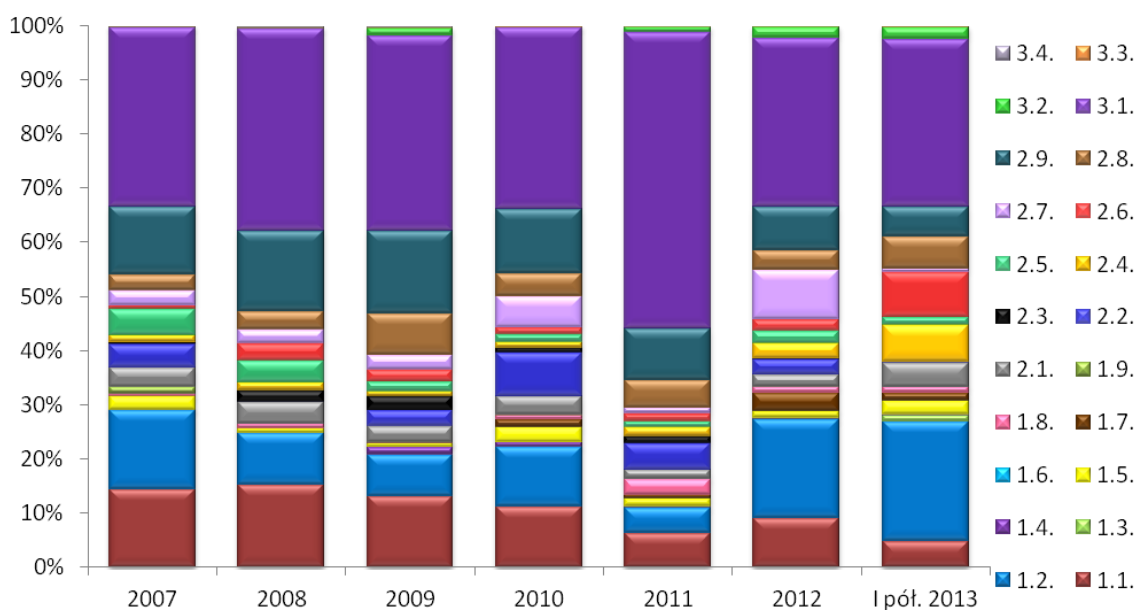

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

Udział wydatków w priorytecie 3 wynika głównie z realizacji założonych w nim celów o charakterze infrastrukturalnym, wymagających wysokich nakładów finansowych (wydatki celu 3.1 *Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności* stanowią 50,4% całkowitych wydatków poniesionych na realizację *Strategii*). W priorytecie 2 największy udział stanowią wydatki poniesione w ramach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w celu 2.6 *Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu* oraz projektów inwestycyjnych oraz infrastrukturalnych realizowanych w podmiotach ochrony zdrowia w ramach celu 2.4 *Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych* (odpowiednio 6,1% i 4,8% całkowitych wydatków poniesionych na realizację *Strategii*), natomiast w priorytecie 1 największe wydatki wygenerowała realizacja działań w ramach celu 1.2 *Wzrost liczby miejsc pracy* (14% całkowitych wydatków).

Wykres nr 31

Struktura poniesionych wydatków wg celów operacyjnych w latach 2008-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

Źródłem finansowania działań były środki publiczne krajowe (budżetu państwa, samorządu województwa, samorządów gmin i powiatów i inne), środki publiczne zagraniczne (głównie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – EFRR, Europejski Fundusz Społeczny – EFS) oraz prywatne (m.in. przedsiębiorców, stowarzyszeń, fundacji i osób prywatnych).

Szacunkowy podział wydatków wg głównych rodzajów finansowania w I połowie 2013 r. kształtował się następująco⁴⁶:

- środki z funduszy europejskich dostępnych w ramach programów perspektywy finansowej 2007-2013: Regionalny Program Operacyjny *Warmia i Mazury* (RPO WiM 2007-2013) – 14,1%, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ 2007-2013) – 41%, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG 2007-2013) – 0,8%, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL 2007-2013) – 12,3%, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW 2007-2013) – 1,6%, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2007-2013) – 0,2%,
- budżet państwa – 15,1%,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego (JST) z Warmii i Mazur (bez budżetu województwa) – 3,9%,
- budżet województwa – 2,6%,
- środki prywatne – 5,8%.

Projekty i inicjatywy realizowane były zgodnie z kompetencjami przez samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne, samorządy gmin i powiatów, a także administrację rządową, uczelnie, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, podmioty ze sfery edukacji, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu i inne.

W I połowie 2013 r. zrealizowano 416 inwestycji (w 2012 r. – 1 028), w tym głównie w celu 3.2 *Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii* – 120, 1.1 *Wzrost konkurencyjności firm* – 65 oraz 3.1 *Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności* – 42.

Na rzecz przedsiębiorców realizowano 87 projektów i inicjatyw (rok wcześniej – 99), w tym w priorytecie 1. – 72 i w priorytecie 3 – 15. Najwięcej tego rodzaju projektów i inicjatyw zidentyfikowano w celach: 1.1 *Wzrost konkurencyjności firm* – 42, 3.3 *Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej* – 15 i 1.8 *Tworzenie społeczeństwa informacyjnego* – 11. Działaniami objęto 4 759 przedsiębiorców (2012 r. – 8 523), w tym najwięcej w celu 1.2 *Wzrost liczby miejsc pracy* – 1 336.

Na rzecz rozwoju turystyki realizowano 83 projekty i inicjatywy (w roku poprzednim – 104), w tym głównie w ramach celu 3.3 *Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej* – 40. Na rzecz konkretnych produktów turystycznych podjęto 24 projekty i/lub inicjatywy (w 2012 r. – 25). Systemem promocji objęto 1 221 produktów żywnościowych (wobec 2 209 rok wcześniej) w ramach osiągnięcia celu 1.4 *Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości*.

Działaniami objęto 501 km infrastruktury (rok wcześniej – 2 125 km). Wielkość powierzchni zadanej objętej działaniami wyniosła 4,2 tys. m² (11,3 tys. m² w 2012 r.), natomiast niezadanej – 501 m² (21,9 tys. m² w 2012 r.) i dotyczyła przede wszystkim obiektów rekreacyjnych i sportowych.

⁴⁶ Wartości procentowe są w znacznym stopniu orientacyjne, z uwagi na niemożność jednoznacznego wyodrębnienia źródeł finansowania przy każdym projekcie i inicjatywie. Wiele projektów realizowanych jest przy zaangażowaniu kilku źródeł finansowania. Pod klasyfikacją budżet państwa, budżet województwa, budżety JST, środki prywatne mieszczą się środki finansowe zarówno współfinansujące programy operacyjne, jak również środki angażowane na inne projekty i inicjatywy.

O sieciowym charakterze działań świadczy liczba instytucji zaangażowanych, obok samorządu województwa, w projekty i inicjatywy. W I połowie 2013 r. uczestniczyło w nich 2 297 podmiotów (w 2012 r. było ich 4 496). Samorząd województwa wsparł 257 projektów i inicjatyw partnerskich (w 2012 r. – 322). W rezultacie działań powstały 184 nowe organizacje (366 rok wcześniej). Były to głównie rodziny zastępcze w ramach celu 2.6 *Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu*.

W projektach i inicjatywach uczestniczyło 2 mln osób (rok wcześniej – 11,5 mln), przy dominującym udziale priorytetu 1 – około 1,3 mln (w tym najwięcej w celu 1.5 *Wzrost potencjału turystycznego* – 598,3 tys., co wiąże się głównie z uczestnictwem w różnego rodzaju imprezach o charakterze kulturalnym i turystycznym)⁴⁷.

Działaniami objęto 27,1 tys. osób bezrobotnych (2012 r. – 43,2 tys. osób), co związane jest przede wszystkim ze wspomnianym wyżej półrocznym horyzontem czasowym monitoringu realizacji.

Dla lepszego powiązania gospodarki i rynku pracy z systemem edukacji niebagatelne znaczenie mają również staże, praktyki i stypendia dla studentów, absolwentów i doktorantów. W I półroczu 2013 r. zidentyfikowano 3 555 takich form aktywizacji i wsparcia (rok wcześniej było ich 5 525). W różnego rodzaju szkoleniach uczestniczyło 27,8 tys. osób (34,1 tys. w 2012 r.).

Liczba wolontariuszy uczestniczących w działaniach wyniosła 9 616 i była znacznie wyższa od wartości z roku poprzedniego (1 281 osób).

⁴⁷ Wskaźnik ten również ma charakter orientacyjny, ponieważ nie można wykluczyć sytuacji, w której ta sama osoba uczestniczyła w kilku imprezach.

IV. Realizacja celów operacyjnych Strategii

Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka

Cel 1.1. Wzrost konkurencyjności firm

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
wartość sprzedaży produkcji na jednego pracującego (z wyłączeniem produkcji rolniczej)	tys. zł	25,0	57,6	54,6	58,4	61,8	73,3	76,4	75,8
wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw na podstawie całkowitych nakładów na realizację projektów (współfinansowanych środkami z UE)	mln zł	b.d.	150,2	265,0	381,0	321,0	127,5	111,9	4,6
liczba realizowanych projektów o charakterze innowacyjnym (współfinansowanych środkami z funduszy strukturalnych)	szt.	b.d.	11	15	105	68	31	12	10

W roku 2013 odnotowano spadek wartości sprzedaży na jednego pracującego o 0,8% tj. z 76,4 do 75,8 tys. zł. Był to drugi spadek wartości wskaźnika, który rósł systematycznie od 1999 r. Załamanie trendu nastąpiło wcześniej tylko raz – w 2008 r. Nastąpiła dalsza redukcja liczby realizowanych projektów o charakterze innowacyjnym (współfinansowanych środkami z funduszy strukturalnych) – z 12 w 2012 r. do 10 w I półroczu 2013 r., co związane jest z wyczerpywaniem się środków unijnych przeznaczonych na dotacje dla przedsiębiorstw. W porównaniu z rokiem 2009, kiedy udzielano najwięcej dotacji liczba ta spadła prawie dziesięciokrotnie. W I połowie 2013 r. bardzo gwałtownie spadła także wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw na podstawie całkowitych nakładów na realizację projektów (współfinansowanych środkami UE), z 111,9 mln zł w 2012 r. do 4,6 mln zł.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Wzrost konkurencyjności firm** był osiąganym poprzez 6 działań, w ramach których realizowano 44 projekty, 5 inicjatyw oraz 65 inwestycji. W działaniach uczestniczyły 172 organizacje (oprócz organizacji realizujących), 7,9 tys. osób, z których 1,9 tys. przeszkolono. Na rzecz przedsiębiorców zrealizowano 42 projekty i inicjatywy. Na realizację celu operacyjnego wydatkowano ponad 31 mln zł. Wydatki te były finansowane ze środków publicznych krajowych (m.in. budżetu województwa i budżetu państwa) i zagranicznych (m.in. EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013, PO IG 2007-2013 oraz EFS w ramach PO KL 2007-2013) oraz środków prywatnych. Działaniami objęto obszar całego województwa.

1. Do realizacji działania **Zwiększenie konkurencyjności MŚP poprzez wsparcie dostępu do kapitału** przyczyniło się 8 projektów o wartości 8,6 mln zł. WMARR S.A. jest instytucją pośredniczącą w udzielaniu bezpośredniego wsparcia w ramach PO IG 2007-2013. W I połowie 2013 r. podpisano 10 umów o łącznej wartości dofinansowania 1,5 mln zł w tym: 5 umów w ramach Działania 6.1 *Paszport do eksportu* o łącznej wartości dofinansowania 464 tys. zł, 1 umowę w ramach działania 8.1 *Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej* (213,5 tys. zł) i 4 umowy w ramach działania 8.2 *Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B* o łącznej wartości dofinansowania 783,6 tys. zł. WMARR S.A. zajmowała się także pośrednictwem w dofinansowaniu projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach osi priorytetowej *Przedsiębiorczość RPO*

WiM 2007-2013, niemniej jednak w I półroczu 2013 r. nie podpisano nowych umów o dofinansowanie⁴⁸. Zgodnie ze stanem na dzień 30.06.2013 r., IP II od początku wdrażania zakontraktowała 810 umów o łącznej wartości dofinansowania 553,5 mln zł, w tym z EFRR 470,5 mln zł. W 2013 r. ze środków RPO WiM 2007-2013 oraz własnych fundusze pożyczkowe na Warmii i Mazurach udzieliły 62 pożyczek o łącznej wartości ponad 1,7 mln zł, a fundusze poręczeniowe podpisały 21 umów na poręczenia na kwotę 2,23 mln zł. W regionie realizowany był także projekt *Reporeczenia i pożyczki szansą na zwiększenie finansowania zewnętrznego MŚP. Instrument wsparcia funduszy poręczeniowych w Polsce Wschodniej* – w 2013 r. Warmińsko-Mazurski Fundusz Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o. w Działdowie udzielił w ramach ww. projektu 27 pożyczek o łącznej wartości 1,8 mln zł.

2. Podniesienie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw odbywało się poprzez realizację 21 projektów, na które wydatkowano 13,6 mln zł. WMARR S.A. rozpoczęła realizację projektów:

- BISNEP – Business and Innovation Support for North-East w ramach sieci EEN (projekt realizowany w partnerstwie z UWM w Olsztynie, wspierający sieć Enterprise Europe Network oferującą przedsiębiorcom punkty kompleksowej obsługi, w których mogą szukać porady i skorzystać z szerokiego wachlarza łatwo dostępnych usług w zakresie wsparcia dla firm),
- Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej (celem działalności sieci RODM było przybliżenie obywatelom polskiej polityki zagranicznej oraz wzmocnienie kanałów współpracy pomiędzy Ministerstwem Spraw Zagranicznych, samorządem i organizacjami pozarządowymi),
- Partnerstwo Naturowe (Projekt dotyczący powołania Partnerstwa w skład którego weszło 15 przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze Natura 2000).

Fundacja *Na Rzecz Budowy Społeczeństwa Opartego Na Wiedzy Nowe Media* kontynuowała realizację projektu *Science 2 Business (S2B) Inkubator Innowacyjności* i w okresie I półroczu 2013 r. dokonała 5 wejść kapitałowych w nowe spółki na łączną kwotę 3,1 mln zł.

We WMARR S.A. zakończono prace budowlane przy *Centrum Wdrażania i Promocji Innowacji* w Olsztynie oraz zorganizowano pierwsze szkolenia dla przedsiębiorców. Ponadto spółka realizowała projekt szkoleniowy *Wiedza kluczem do sukcesu* oraz *Sieć Brokerów Innowacji*. UWM realizował ponadto projekt szkoleniowy dla przedsiębiorców i naukowców pn. *SIS WiM – Staże i szkolenia praktyczne dla rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw Warmii i Mazur* i *Kwalifikacje na miarę potrzeb – szkolenia dla pracowników OCTIM WOiM Sp. z o.o.* oraz kontynuował realizację przedsięwzięcia *Termosyfon odwrócony – pompa cyrkulacyjna do instalacji słonecznych*. W I połowie 2013 r. Działdowska Agencja Rozwoju S.A. kontynuowała realizację projektu pn. *Ośrodek szkoleniowo – informacyjny przedsiębiorczości*, polegający na rozszerzeniu zakresu usług świadczonych przez DAR S.A. na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw w postaci usług informacyjno-doradczych i szkoleniowych.

Urząd Miasta Elbląg realizował projekt pn. *Wzrost innowacyjności i konkurencyjności elbląskich MŚP poprzez tymczasowe zatrudnienie wysoko wykwalifikowanej kadry* – wsparcie uzyskały 2 przedsiębiorstwa. Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. Prof. T. Kotarbińskiego wraz z Wyższą Szkołą Informatyki w Łodzi kontynuowała realizację projektu *Wykwalifikowany mechatronik i informatyk – studia podyplomowe dla pracowników przedsiębiorstw*, zakładającego

⁴⁸ Dotyczy tylko poddziałań 1.1.5-1.1.9 RPO WiM 2007-2013. w których Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie jest Instytucją Wdrażającą (Instytucją Pośredniczącą II stopnia),

przeprowadzenie 11. edycji studiów podyplomowych dla 440 pracowników przedsiębiorstw z całej Polski oraz kontynuowała następujące przedsięwzięcia: *Rozwój przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego poprzez wsparcie sektora nauki w zakresie rozwiązań innowacyjnych oraz Zawody przyszłości – studia podyplomowe dla pracowników przedsiębiorstw*. Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie dokonywał wzmocnienia transferu wiedzy oraz powiązań sfery nauki z gospodarką regionu za pomocą promocji innowacyjnych prac badawczych realizowanych w dziedzinach nauki i dyscyplinach matematyczno-przyrodniczych i technologicznych poprzez przyznanie stypendiów doktoranckich w ramach projektu *Dr Inno 3. Stypendia doktoranckie* oraz realizował projekt *Oficer Łącznikowy – sieć współpracy i wymiany informacji pomiędzy nauką a przemysłem rolno-spożywczym województwa*, mający na celu utworzenie sieci 40 przedsiębiorstw regionalnego sektora rolno-spożywczego współpracujących z Instytutem m.in. w zakresie tworzenia innowacji.

3. Wsparcie inicjatyw klastrowych i współpracy przedsiębiorstw realizowano poprzez 3 projekty na które wydatkowano ponad 1,7 mln zł. Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości realizowała 2 przedsięwzięcia związane z rozwojem klastra stolarki otworowej. Zakończono realizację projektu *Wzmocnienie potencjału innowacyjnego i rozwój klastra stolarki otworowej w Polsce Wschodniej*, w wyniku którego powstała stała platforma współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami z branży stolarki otworowej i branż pokrewnych w Polsce Wschodniej. Realizowano również projekt *Wzmocnienie potencjału innowacyjnego i rozwój klastra stolarki otworowej w Polsce Wschodniej – kontynuacja działań* – wykonano badanie preferencji konsumenckich w branży i w Europie Wschodniej oraz potencjału handlowo-marketingowego członków klastra.

WMARR S.A. kontynuowała realizację projektu *Razem Ciepłej – Rozwój Warmińsko-Mazurskiego Klastra Ciepłowniczego* – zakończono prace badawcze poświęcone redukcji emisji CO₂, miało też miejsce dwudniowe spotkanie członków klastra oraz konferencja podsumowująca projekt.

4. Wsparcie działalności B+R ukierunkowanej na budowę innowacyjności gospodarki realizowane było przez 8 projektów, w tym 3 przez Instytut Rozwoju Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie. Instytut realizował 2 projekty polegające na wsparciu tworzenia i rozwoju powiązania kooperacyjnego z przedsiębiorstwami sektora rolno-spożywczego. Związane to było z prowadzeniem badań nad opracowaniem nowych produktów pro-zdrowotnych oraz ich komercjalizacji poprzez Regionalne Centrum Badań i Transferu Wiedzy Żywność dla zdrowia. Instytut kontynuował realizację przedsięwzięcia *Odblokowywanie potencjału Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności dla wzmocnienia integracji z Europejską Przestrzenią Badawczą i rozwoju regionu*. UWM w Olsztynie kontynuował realizację 5 przedsięwzięć mających na celu zwiększenie poziomu innowacyjności polskiego sektora wołowiny, opracowanie nowych technologii pozyskiwania i przetwarzania nośników bioenergii oraz nowych technologii konwersji tej energii do użytecznej energii cieplnej i elektrycznej oraz doskonalenie metod hodowli ryb. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 6,6 mln zł.

5. Realizacja Warmińsko-Mazurskiego Programu Promocji Jakości dokonywała się poprzez 4 projekty i 2 inicjatywy, na które łącznie wydatkowano 486 tys. zł. Zorganizowano kolejne edycje konkursów projakościowych: *Warmińsko-Mazurska Nagroda Jakości* oraz *Najlepszy Produkt i Usługa Warmii i Mazur*. Kontynuowano koordynację w regionie *Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow* oraz sieci *Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego*. Ponownie (już po raz jedenasty), współorganizowano konkurs *Gmina Fair Play* oraz *Przedsiębiorstwo Fair Play* (laureatami zostały

3 gminy: Iława, Kisielice i Dywity oraz 10 firm⁴⁹). Stworzono i wdrożono nowe karty procesów oraz wydano procedurę PJ-1 (Nadzór nad dokumentami i zapisami). Kontynuowano prowadzenie w Urzędzie Marszałkowskim banku danych organizacji stosujących *Systemy Zarządzania Jakością* – w 2013 r. w bazie znajdowało się 471 organizacji i filii organizacji z województwa posiadających wdrożone znormalizowane, certyfikowane systemy wspomagające zarządzanie.

6. Współpraca na rzecz budowania konkurencyjnej gospodarki Warmii i Mazur realizowana jest w ramach zadań *Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* w Olsztynie. W I półroczu 2013 r. odbywało się to poprzez 3 inicjatywy, na które wydatkowano 16,8 tys. zł. W ramach działania tworzone były warunki do współpracy interesariuszy z regionu na rzecz budowy konkurencyjnej gospodarki województwa poprzez koordynację funkcjonowania *Regionalnego Komitetu Sterującego ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego* (skupiającego 28 najważniejszych instytucji systemu innowacyjności w regionie) oraz rozpoczętej w 2012 r. współpracy z Platformą S3 utworzonej przez Komisję Europejską w celu zapewnienia Państwom Członkowskim UE oraz ich regionom profesjonalnego doradztwa w zakresie planowania strategii inteligentnych specjalizacji.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	44
liczba inicjatyw	szt.	5
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	22
liczba inwestycji	szt.	65
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	65
poniesione wydatki	zł	31 055 669
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	172
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	42
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	1 146
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	7 890
liczba osób przeszkolonych	os.	1 850
liczba osób bezrobotnych objętych projektami i/lub inicjatywami	szt.	0
liczba staży i praktyk odbytych w ramach projektów i/lub inicjatyw	os.	98

Cel 1.2. Wzrost liczby miejsc pracy

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba pracujących w gospodarce narodowej na koniec roku	tys. os.	495,2	422,2	426,5	412,0	423,3	422,9	418,1	419,6

⁴⁹ CORAB Sp. z o.o., Iławskie Przedsiębiorstwo Instalacyjno-Budowlane Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. w Morągu, Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjno-Handlowe "TECHTRANS" s.j. Andrzej Szmit & Ireneusz Ziemiński, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Gołdapi, TRAIENIS-POL Sp. z o.o., Wagon Service Ostróda Sp. z o.o., Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Elblągu, Zakład Elektronicznej Techniki Obliczeniowej w Olsztynie Sp. z o.o., Zakład Usług Transportowych i Komunalnych S.C. Dariusz Jastrzębski, Edwarda Jastrzębska, Zakłady Produkcyjno-Usługowe "PRAWDA" Sp. z o.o.

W województwie w 2013 r. w gospodarce narodowej zatrudnionych było 419,6 tys. osób, tj. o 1,5 tys. więcej niż w roku 2012 i ponad 75,6 tys. mniej niż w roku 1999. Wg danych GUS, z ogólnej liczby pracujących w 2013 r., większość zatrudniona była w sektorze prywatnym (75,2%), pracownicy sektora publicznego stanowili zaś 24,8% zatrudnionych.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Wzrost liczby miejsc pracy** osiągnano poprzez realizację 16 projektów w ramach 5 działań. W projektach uczestniczyło 30,2 tys. osób, w tym 27,1 tys. bezrobotnych i 1,3 tys. przedsiębiorców. Zrealizowano 7,2 tys. staży i praktyk, przeszkolono 14,1 tys. osób. Działaniami objęto całe województwo. Wydatki poniesione na realizację projektów wyniosły 144,5 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (Funduszu Pracy, rezerwy MPiPS) i zagranicznych (EFS w ramach PO KL 2007-2013).

1. Wsparcie powstania nowych miejsc pracy poprzez samozatrudnienie bezrobotnych i dotacje dla pracodawców prowadzone było zgodnie z *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* przez wszystkie powiatowe urzędy pracy. W I półroczu 2013 r. dla ponad 1 tys. osób bezrobotnych przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Przeciętna kwota wsparcia wyniosła 19,5 tys. zł. Ponadto 422 podmioty gospodarcze otrzymały refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy, gdzie skierowano 870 osób bezrobotnych. Łącznie wydatkowano 31,2 mln zł ze środków Funduszu Pracy. Wsparciem objęto 1,9 tys. bezrobotnych.

2. Działania zachęcające do zwiększania zatrudnienia w firmach już działających realizowane były poprzez 5 projektów powiatowych urzędów pracy. W I półroczu 2013 r. w pracach interwencyjnych udział wzięło 2,5 tys. osób bezrobotnych, w szkoleniach – 2,4 tys., w robotach publicznych – 1,4 tys. osób. Staże odbyło prawie 7 tys. osób, a prace społecznie użyteczne wykonywało 3,6 tys. osób. Łącznie działaniem objęto blisko 16,9 tys. bezrobotnych. Wydatkowane 37,9 mln zł pochodziły ze środków Funduszu Pracy. Średnia efektywność zatrudnieniowa ww. działań w 2013 r. wyniosła 55%. Największą, stuprocentową efektywność osiągnęły dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy⁵⁰, następnie prace interwencyjne (62%), staże (60,0%), roboty publiczne (55,3%) oraz szkolenia (43,6%). Najmniej efektywne zatrudnieniowo ze względu na swoją specyfikę, podobnie jak w roku poprzednim okazały się prace społecznie użyteczne (22,7%)⁵¹.

3. Programy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy realizowane były z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Powiatowe urzędy pracy uzyskały środki na realizację 5 programów specjalnych (stworzonych dla grup wymagających niestandardowego wsparcia w procesie aktywizacji) oraz 54 programów rynku pracy. Cztery powiaty otrzymały dofinansowanie na realizację programów specjalnych dla osób bezrobotnych do 30. roku życia, w ramach których 440 osób brało udział m.in. w: stażach, szkoleniach z zakresu przedsiębiorczości oraz otrzymało dotację na podjęcie działalności gospodarczej i refundację kosztów doposażenia. Powiat iławski otrzymał dofinansowanie na realizację programu specjalnego dla 70

⁵⁰ Wynika to m.in. z uwarunkowań tych form, określających, iż osoby, które otrzymały dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej muszą ją kontynuować przez co najmniej rok, natomiast przedsiębiorstwa którym zrefundowano zatrudnienie pracownika przez co najmniej 2 lata.

⁵¹ *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r.*, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Olsztyn 2014, s. 18-25.

osób powyżej 50. roku życia. Osoby bezrobotne brały udział w szerokim wachlarzu usług aktywizacyjnych, m.in.: w pracach interwencyjnych, szkoleniach, poradnictwie zawodowym i pośrednictwie pracy. Oprócz programów specjalnych, powiatowe urzędy pracy otrzymały dofinansowanie na realizację 48 programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, tj.: 7 programów zwiększających aktywność zawodową osób w wieku 45/50+; 13 programów zwiększających aktywność zawodową bezrobotnych do 30. roku życia oraz 28 programów zwiększających aktywność zawodową osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Sześć powiatów uzyskało dofinansowanie na łączną kwotę 748,5 tys. zł na organizację prac społecznie użytecznych dla bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Pomocą objętych zostało 878 osób. Ogółem w działaniach uczestniczyło 3,1 tys. osób bezrobotnych, z których 2,2 tys. przeszkolono, wydatki wyniosły 8,9 mln zł.

4. Realizacja projektów konkursowych w ramach PO KL 2007-2013 (Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie) odbywała się za pośrednictwem Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie. Podpisano 59 umów o dofinansowanie na kwotę ok. 44,4 mln zł. W okresie sprawozdawczym 3,9 tys. osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo zakończyło udział w projektach aktywizacji zawodowej z Działania 6.1, obejmujących realizację szkoleń, staży, pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego i psychologicznego. 142 osoby skorzystały z dotacji na podjęcie działalności gospodarczej. W ramach Poddziałania 6.1.1 udział w realizowanych projektach zakończyły 423 osoby, a 2,4 tys. osób zostało objętych wsparciem. W ramach całego Działania 6.1, 3,4 tys. osób zostało objętych *Indywidualnym Planem Działania*, a 461 osób skorzystało z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W ramach Działania 6.2, 95 osób zakończyło udział w projektach, 77 osób zostało objętych wsparciem, 142 osoby otrzymały bezzwrotne dotacje na założenie firmy. W ramach Działania 8.1, 914 przedsiębiorstw skorzystało ze wsparcia szkoleniowego, a 2,7 tys. pracowników podniosło swoje kwalifikacje.

5. W I połowie 2013 r. powiatowe urzędy pracy kontynuowały realizację 2 projektów systemowych w ramach Poddziałania 6.1.3 POKL Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych. Wsparcie dla osób bezrobotnych dotyczyło: poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, szkoleń, staży, subsydiowanego zatrudnienia, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W okresie sprawozdawczym 3,4 tys. osób bezrobotnych zakończyło udział w projektach, a 2,9 tys. osób rozpoczęło korzystanie ze wsparcia, natomiast 461 osób skorzystało z bezzwrotnych dotacji na założenie firmy. Całkowita wartość projektów wyniosła w I połowie 2013 r. 22,2 mln zł. Środki na realizację działania pochodziły głównie z EFS.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół.2013
liczba projektów	szt.	16
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	7
poniesione wydatki	zł	144 531 767
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	20
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	2
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	1 336

liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	30 245
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	10
liczba osób przeszkolonych	os.	14 064
liczba osób bezrobotnych objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	27 060
liczba staży i praktyk odbytych w ramach projektów i/lub inicjatyw	szt.	7 166

Cel 1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba inwestorów zagranicznych korzystających z systemu	szt.	b.d.	23,0	17,0	20,0	22,0	18,0	16,0	15,0
% gmin, z których brakuje ofert inwestycyjnych w bazie RCOI	%	b.d.	63,0	62,0	60,0	50,0	60,0	60,0	60,0
liczba ofert inwestycyjnych w bazie RCOI	szt.	b.d.	130	250	212	300	280	194	279

Od 2010 r. systematycznie spada liczba inwestorów zagranicznych korzystających z usług Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora. Niemniej jednak w 2013 r. odnotowano znaczny wzrost liczby ofert w bazie RCOI. Przeprowadzony monitoring pozwolił na ujęcie nowych terenów inwestycyjnych w regionie, a niektóre z nich zostały podzielone. W bazie prowadzonej przez *Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora*, na dzień 30 czerwca 2013 r., znajdowało się 279 terenów inwestycyjnych, pochodzących z 68 gmin, co stanowiło 59% gmin województwa.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych** osiągnąć był poprzez realizację 3 działań, w ramach których przeprowadzono 8 projektów i 1 inicjatywę, z których 2 zostały wsparte przez samorząd województwa. Swym zasięgiem działania objęły cały region i poniesiono na nie nakłady w wysokości prawie 8 mln zł.

1. W ramach **obsługi inwestorów zewnętrznych** realizowano 2 projekty i 1 inicjatywę. WMARR S.A. kontynuowała prowadzenie *Warmińsko-Mazurskiego Centrum Obsługi Inwestora*, które obsłużyło 15 projektów inwestycyjnych i dokonało aktualizacji informacji dotyczących ulg i zwolnień z podatków lokalnych we wszystkich gminach województwa, a także zorganizowało II dzień otwarty Systemu Obsługi Inwestora. Realizując działania promocji inwestycyjno-gospodarczej Warmii i Mazur, pracownicy COI wzięli udział w *Polish Economy Forum* w Brukseli. Kontynuowano realizację projektu *Tworzenie i rozwój sieci współpracy Centrów Obsługi Inwestora*, w ramach którego systematycznie aktualizowano bazę ofert COI, opracowano oferty inwestycyjne gmin, a także analizę potencjału inwestycyjnego województwa. Samorząd kontynuował rozpoczęty w 2011 r. projekt na rzecz systemu obsługi inwestorów i eksporterów. W ramach projektu systemowego Ministra Gospodarki *Sieć Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów* zespół funkcjonujący w Urzędzie Marszałkowskim wyświadczył 63 usługi informacyjne o charakterze proekspozycyjnym oraz 13 usług informacyjnych o charakterze biznesowym. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 431,8 tys. zł.

2. W ramach **przygotowania nowych terenów pod inwestycje** miasto Olsztyn realizowało 3 projekty mające na celu uzbrojenie nowych terenów pod przyszłe inwestycje związane z zagospodarowaniem brzegów jeziora Krzywego w Olsztynie. W zakres projektów wchodziło uzbrojenie terenu wraz z budową dróg, parkingów, sieci wodociągowej, sieci kanalizacji, sieci energetycznych i sieci teletechnicznych. W Gminie Gietrzwałd realizowany był projekt *Utworzenie strefy przedsiębiorczości*

w Barwinach wraz z budową infrastruktury drogowej i wodno-kanalizacyjnej, dzięki któremu znacząco podniosła się atrakcyjność terenów dla potencjalnych inwestorów. Powstała strefa przedsiębiorczości o powierzchni 12 ha. Gmina Miasto Elbląg realizowała projekt *Terkawka – kompleksowe przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych w Elblągu*, przewidujący przygotowanie pełnej dokumentacji projektowej niezbędnej do ubiegania się o środki unijne na budowę infrastruktury umożliwiającej realizację szeregu inwestycji na terenie ponad 190 ha położonych nad rzeką Terkawką, m.in. Centrum Usług Logistycznych, o powierzchni ok. 100 ha. W analizowanym okresie działanie pochłonęło 7,5 mln zł.

3. W celu zwiększenia promocji regionu samorząd województwa rozpoczął realizację projektu *Promocja gospodarcza Warmii i Mazur 2013+*, który ma na celu wzrost zainteresowania ofertą inwestycyjną regionu poprzez organizację misji gospodarczych, konferencji, akcji medialno-reklamowych, działań informacyjnych i promocyjnych. W I półroczu 2013 r. w ramach realizacji projektu przedstawiciele województwa, na zaproszenie Ambasady RP w Szwajcarii odbyli wyjazd zagraniczny do miasta Thun.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół.2013
liczba projektów	szt.	8
liczba inicjatyw	szt.	1
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	6
poniesione wydatki	zł	7 998 082
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	9
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	7
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	91
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	114
liczba osób przeszkolonych	os.	87

Cel 1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba gospodarstw ekologicznych	szt.	25	770	1 059	1 514	2 279	3 055	3 793	4 245
% powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi	%	0,2	4,0	4,0	5,0	6,2	8,3	10,1	11,4

Rolnictwo ekologiczne stanowi jedną z najszybciej rozwijających się obecnie gałęzi rolnictwa na świecie, w tym w szczególności w Unii Europejskiej. Również w województwie ostatnie lata charakteryzują się stałą dynamiką wzrostu powierzchni użytkowanej i liczby gospodarstw ekologicznych. W okresie 2003-2013 liczba gospodarstw ekologicznych w regionie wzrosła ponad 63-krotnie. W 2013 r. wynosiła 4,3 tys. i była najwyższa wśród województw Polski, stanowiąc blisko 15,7% wszystkich tego typu gospodarstw w kraju. Rozwój sektora rolnictwa ekologicznego znajduje również odzwierciedlenie w powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi – w 2013 r. było to 11,4%. Łączna liczba powierzchni ekologicznych użytków rolnych w województwie przekroczyła 116 tys. ha, plasując region na drugim miejscu (za województwem

zachodniopomorskim). Średnia wielkość gospodarstwa ekologicznego wynosiła ponad 27 ha przy średniej krajowej 25,2 ha.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości** osiągnąć był poprzez realizację 4 działań, w których podjęto 7 projektów i 4 inicjatywy na łączną kwotę 1,3 mln zł. Wszystkie z nich zostały finansowo lub organizacyjnie wsparte przez samorząd województwa. Pozostałe źródła finansowania to m.in. budżet państwa oraz zagraniczne środki publiczne (EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013, EFRROW w ramach PROW 2007-2013, EFS w ramach PO KL 2007-2013). W działaniach uczestniczyło 49 organizacji, 481 przedsiębiorców i 91 rolników. Systemem promocji objętych zostało 1,2 tys. produktów żywnościowych. Realizowano 10 projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców, a 5 na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu. Działania realizowano na obszarze całego województwa.

1. Działanie polegające na kontynuacji procesu inwentaryzacji uwarunkowań produkcji żywności w regionie, a następnie określenie wolnych nisz w gospodarce żywnościowej Unii Europejskiej – optymalne ekonomicznie branże – i możliwości uzyskania konkurencyjnej jakości zdrowotnej oraz handlowej realizowane było przez 3 projekty, na które wydatkowano 762,6 tys. zł. Kontynuowano realizację projektu systemowego *Model kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej połączony z systemem walidacji kwalifikacji i kompetencji formalnych*, którego główną ideą jest wprowadzenie nowego modelu kształcenia w szkołach gastronomiczno-hotelarskich. W ramach przedsięwzięcia w pierwszej połowie 2013 r. nauczyciele ze szkół gastronomiczno-hotelarskich województwa uczestniczyli w wizytach w szkołach zagranicznych we Włoszech, Francji, Chorwacji i Danii. Fundacja *Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach* realizowała 2 projekty szkoleniowe. Rozpoczęto realizację przedsięwzięcia pn. *PWP Warmia Mazury Powiśle kulinarnym regionem Europy* na rzecz wzrostu kwalifikacji nauczycieli w 4 szkołach zawodowych o specjalizacji gastronomiczno-hotelarskiej. W ramach projektu w I półroczu 2013 r. w szkoleniu wzięło udział 30 nauczycieli przedmiotów zawodowych. Kontynuowano realizację projektu *Tradycyjna kuchnia na Warmii i Mazurach*, skierowanego do 29 pracowników przedsiębiorstw z branży gastronomicznej, opierających swoją działalność na żywności naturalnej i tradycyjnej w celu podniesienia ich kwalifikacji.

2. Wsparcie producentów żywności pod względem wiedzy i praktycznego zastosowania metod ułatwiających im rozwój produkcji wysokiej jakości odbywało się poprzez realizację projektu *PWP Tradycyjna kuchnia na konkurencyjnym rynku* realizowanego przez Warmińsko-Mazurską Izbę Rzemiosła i Przedsiębiorczości w partnerstwie z Izbą Rzemieślniczą z regionu Cotes d'Armor (Francja), mającego na celu wzrost wiedzy i rozwój umiejętności potwierdzony certyfikatem u 168 osób (właścicieli i pracowników) z 42 przedsiębiorstw branży gastronomicznej województwa w zakresie: technik technologii gastronomicznych gwarantujących cechy tradycyjne potraw kuchni polskiej i regionalnej (doskonalenie zawodowe kucharzy), komercjalizacji potraw kuchni regionalnej i polskiej tradycyjnej z uwzględnieniem technik, technologii i surowców (doskonalenie zawodowe kelnerów). Łącznie w ramach działania wydano 289,4 tys. zł.

3. Wspieranie produkcji żywności według zasady od pola do stołu i wewnątrzregionalnej kooperacji na linii rolnicy-przemysł rolno-spożywczy-handel odbywało się w ramach realizacji 2 projektów i 1 inicjatywy wynikających z koordynacji sieci Dziedzictwa Kulinarne Warmia Mazury Powiśle. Sieć

na koniec I połowy 2013 r. liczyła 140 członków, którzy dzięki realizacji projektu otrzymują wsparcie promocji produktów regionalnych, wytwarzanych tradycyjnymi metodami, z surowców wyhodowanych przez regionalne gospodarstwa. Do sieci w I półroczu 2013 r. zostało przyjętych 14 członków. Wydatki poniesione w celu realizacji działania wyniosły 30,8 tys. zł.

4. Wspieranie promocji żywności regionalnej, tradycyjnej i naturalnej pochodzącej z Warmii i Mazur realizowane było poprzez 1 projekt i 3 inicjatywy samorządu województwa. Region wziął udział w V edycji przedsięwzięcia *Lista Produktów Tradycyjnych*, organizowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie. Na regionalnym stoisku prezentowano i promowano produkty żywnościowe wytwarzane według tradycyjnych receptur. Samorząd województwa kontynuował realizację projektu *Kalendarz imprez promujących produkt regionalny Warmii i Mazur*, w ramach którego opracowano promocyjny folder oraz wkładki reklamowe w prasie krajowej. W 2013 r. kontynuowano również organizację kiermaszów produktów sieci *Dziedzictwo Kulinarne Warmia Mazury Powiśle*. W I połowie 2013 r. zrealizowano 4 kiermasze w Olsztynie, których celem była promocja dziedzictwa kulinarnego województwa oraz wskazanie powiązań pomiędzy prowadzonymi wśród członków sieci działaniami, a pozytywnym wpływem na rozwój obszarów wiejskich. Ponadto samorząd województwa zaprezentował ofertę regionalnych firm specjalizujących się w produkcji żywności tradycyjnej i naturalnej na Międzynarodowych Targach Gospodarki Żywnościowej, Rolnictwa i Ogrodnictwa Grüne Woche w Berlinie.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół.2013
liczba projektów	szt.	7
liczba inicjatyw	szt.	4
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	11
poniesione wydatki	zł	1 250 850
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	49
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	10
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	481
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	400 603
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	5
liczba osób przeszkolonych	os.	52
liczba rolników uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	91
liczba produktów żywnościowych objętych systemem promocji	szt.	1 221

Cel 1.5. Wzrost potencjału turystycznego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania	tys. szt.	55,7	38,2	38,7	38,0	37,7	37,8	39,4	40,8
korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania	tys. os.	1070,0	869,0	906,0	850,0	898,8	959,4	988,2	1,052
turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	szt.	855,0	371	384	390	387	386	487	489

W 2013 r. w województwie, w stosunku do 2012 r. nastąpił wzrost wszystkich trzech wskaźników celu operacyjnego. Szczególnie duży wzrost (o 6,5%) odnotowano w ilości osób korzystających z noclegów w turystycznych w obiektach zbiorowego zakwaterowania co bezpośrednio wskazuje na wzrost ilości turystów przyjeżdżających do naszego regionu. Warto odnotować, iż nadal powiększa się baza hotelarska (w 2013 r. przybył 1 hotel *****, tj. Marina Golf Club w Sile k./Olsztyna – wzrost o 100% w relacji do roku poprzedzającego oraz 4 hotele **** – wzrost o 23%). W tym samym okresie, liczba miejsc noclegowych wzrosła o 3,6%, a ilość turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania o 0,4%.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Wzrost potencjału turystycznego** w I półroczu 2013 r. był realizowany w ramach 7 działań, w tym 23 projektów i 23 inicjatyw, na które poniesiono wydatki w wysokości 16 mln zł. Stosunkowo niskie koszty poniesione w ww. okresie wynikały z harmonogramu zaplanowanych zadań oraz realizacji projektów dofinansowanych ze środków UE. Spośród wszystkich projektów i inicjatyw 32 realizowano na rzecz rozwoju turystyki, w tym 24 na rzecz rozwoju i promocji regionalnych produktów turystycznych. W działaniach uczestniczyło 598 tys. osób oraz 153 organizacje (poza realizującymi działania). Przeszkolono ponad 6 tys. osób, powstały 22 nowe organizacje. Realizowano 41 inwestycji. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 16,1 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych (m.in. budżetu województwa i budżetu państwa) i zagranicznych (m.in. EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013). Projekty i inicjatywy realizowano na obszarze całego województwa.

1. Promocja i informacja nt. oferty turystycznej i kulturalnej objęła 4 projekty i 6 inicjatyw na kwotę 140 tys. zł, których głównym celem było zwiększenie rozpoznawalności województwa w kraju i za granicą oraz podniesienie poziomu jakości obsługi przybywających turystów. Promowano region Warmii, Mazur i Powiśla podczas targów turystycznych w Brukseli i Bratysławie. W Kaliningradzie zorganizowano prezentację hoteli 4- i 5-gwiazdkowych połączoną z rozmowami biznesowymi. Kontynuowano realizację projektu *Modernizacja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej*, w ramach którego wyposażono 23 punkty informacji turystycznej w nowoczesny sprzęt komputerowy i biurowy oraz oznakowano ich lokale. Realizując projekt *Zintegrowany system promocji turystycznej obszaru Kanału Elbląskiego*, promowano Krainę Kanału Elbląskiego podczas targów turystycznych w Wiedniu, Brnie, Berlinie i Zabrze. Kontynuowano projekt *Pamiątka regionu Warmii i Mazur* (wybrano komplet biżuterii *Baby Pruskie*). Ponadto przeprowadzono działania promocyjne i informacyjne dotyczące kulturalnej oferty regionu. W branżowych magazynach turystycznych oraz na stronie internetowej <http://www.polska.travel/pl> reklamowano najważniejsze wydarzenia, imprezy i atrakcje turystyczne w regionie.

2. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki realizowana była przez 1 projekt i 6 inicjatyw. Głównym celem tego działania było wsparcie finansowe organizacji pozarządowych w zakresie działalności turystycznej oraz rozszerzenie współpracy turystycznej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Przedstawiciele województwa wzięli udział w Targach Turystycznych Jantur, będących okazją do promowania produktów turystycznych skierowanych na rynek rosyjski oraz uczestniczyli w Międzynarodowych Targach Turystycznych w Moskwie. Odbły się 2 cykliczne imprezy: Międzynarodowy Rajd Rowerowy Kętrzyn-Prawdinsk, Międzynarodowy Splyw Kajakowy Łyna-Ława propagujące rozwój współpracy transgranicznej oraz walory turystyczne regionów. W ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych, dofinansowano 11 zadań z zakresu rozwoju

turystyki, realizowanych przez organizacje pozarządowe (m.in. odnawianie i modernizacja odcinków turystycznego szlaku rowerowego Świąta Lipka-Kętrzyn-Gierłoż-Owczarnia-Nakomiady-Ryn-Stara Rudówka-Bogaczewo-Giżycko, organizacja spływu kajakowego promującego nowy regionalny produkt turystyczny *Szlak kajakowy rzeką Dajną*, wydawanie *Magazynu Informacyjnego Warmii i Mazur Przegląd Turystyczny*, projekt *Warmia i Mazury – raj dla żeglarzy*), a także organizacja 33 imprez turystycznych promujących atrakcje i produkty turystyczne województwa. Łączne wydatki poniesione w ramach działania wyniosły 107 tys. zł.

3. Wzrost jakości i wzbogacenie oferty instytucji kultury był osiągnięty przez 6 projektów i 3 inicjatywy realizowane przez Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie oraz Centrum Polsko-Francuskie na kwotę 341,4 tys. zł. Centrum Polsko-Francuskie zorganizowało cykliczną imprezę Dni Frankofonii i Kultury Francuskiej z udziałem gości z francuskiego departamentu Cotes d'Armor oraz kilka spotkań kulturalnych i literackich, wystaw plastycznych i fotograficznych artystów polskich oraz francuskich. Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie realizowało 6 projektów, m.in.: Spotkania Zamkowe *Śpiewajmy poezję*, *Dynamiczna Diagnoza Kultury Warmii i Mazur 2013*, *Nowe umiejętności nauczycieli szansą na nowe kompetencje uczniów*, *E-encyklopedia Warmii i Mazur*.

4. W ramach poprawy stanu bazy lokalowej i wyposażenia technicznego instytucji kultury realizowano 4 projekty. Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku kontynuowało realizację przedsięwzięcia *Budowa chaty podcieniowej z XIX wieku z infrastrukturą techniczną* – przygotowano teren pod inwestycję i prace geodezyjne. Kontynuowano również Rewitalizację Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie oraz Zamku Kapituły Warmińskiej w Olsztynie. Ponadto Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku dokonało wymiany okien i stolarki okiennej w budynku administracyjnym. Realizacja działania pochłonęła 15,1 mln zł.

5. Do zwiększenia dbałości o muzea przyczyniły się 2 projekty i 2 inicjatywy, na które wydano 98,8 tys. zł. Realizacja działania polegała na gromadzeniu zbiorów oraz konserwacji eksponatów muzealnych. Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku dokonało zakupu kolekcji 6 modeli anatomicznych i naczyń aptecznych z końca XVIII w., natomiast Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie poszerzyło zbiory o 57 eksponatów pozyskanych ze środków samorządu. Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie pozyskało w ramach akcji *Dar dla Muzeum* 3 eksponaty etnograficzne, 77 darów do wstępnej konserwacji oraz 28 sztuk materiałów pomocniczych. Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku zatrudniło także konserwatora drewna.

6. Współtworzenie i współuczestniczenie w międzynarodowych i krajowych programach i imprezach kulturalnych objęło 3 projekty i 6 inicjatyw na kwotę 208,6 tys. zł. Zorganizowano obchody roku kopernikańskiego, Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku we współpracy z Muzeum Historyczno-Krajoznawczym Obwodu Kaliningradzkiego zorganizowało wystawę *Wstrzymał Słońce – ruszył Ziemię*. W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej koordynowano działanie powstałych Dyskusyjnych Klubów Książki na terenie województwa (62 kluby, 352 spotkania w klubach).

7. Budowa instytucji kultury realizowana była przez 3 projekty na kwotę 90 tys. zł. Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku rozpoczęło przedsięwzięcie mające na celu wykonanie drugiego etapu ciągów pieszych wiodących do Pól Grunwaldzkich. W Parku Etnograficznym w Olsztynku rozpoczęto realizację projektu *Budowa kompleksu parkingowego Etap III* a w Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku projekt *Park Astronomiczny Muzeum Mikołaja Kopernika w Fromborku*.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	23
liczba inicjatyw	szt.	23
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	35
liczba inwestycji	szt.	41
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	15
poniesione wydatki	zł	16 085 058
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	153
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	32
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz promocji konkretnych produktów turystycznych	szt.	24
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	598 306
liczba osób przeszkolonych	os.	6 166
liczba nowych organizacji	szt.	22
długość infrastruktury	km	150
wielkość powierzchni (niezadaszonej)	m ²	0
wielkość powierzchni (zadaszonej)	m ²	0

Cel 1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
imigracja w wieku powyżej 60 lat	os.	1 585	1 525	1 138	1 031	1 241	1 228	1 203	1 314
długość życia (uśredniona)	lata	73,2	74,9	75,2	75,3	75,9	76,1	76,4	76,4
liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi	szt.	1 210	1 376	1 543	1 550	1 600	1 646	1 676	1 876

Przeciętna długość życia w województwie utrzymała się na poziomie z 2012 r. (76,4 lat), co oddaliło nieznacznie region od średniej krajowej, która wzrosła o 0,35 roku. Przeciętne trwanie życia w regionie wydłużyło się w okresie 1999-2013 o 3,2 lata. Nadal wzrastał udział ludności w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60. roku życia) – do 16,3% wobec 15,7% w 2012 r. i w 13,2% 2003 r. Niemniej jednak na tle innych regionów, województwo notuje najniższy odsetek ludności w tej grupie wiekowej. W 2013 r. na Warmii i Mazurach przybyło najwięcej od 10 lat osób w wieku 60+. W 2013 r. w województwie funkcjonowały 44 domy pomocy społecznej przyjmujące osoby starsze, dysponujące łączną liczbą 3,8 tys. miejsc, 10 rodzinnych domów pomocy – na łącznie 50 miejsc oraz 11 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, prowadzonych w formie działalności gospodarczej na 367 miejsc⁵². Wg danych GUS, w 2013 r. w województwie funkcjonowały 42 domy pomocy społecznej oraz 2 filie na łączną liczbę 4,8 tys. miejsc.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa** osiągnano poprzez realizację 1 działania, w ramach którego zrealizowano 9 projektów. W działaniach uczestniczyło

⁵² <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/polityka-spoeczna/pomoc-i-integracja-spoeczna/2019-infrastruktura-pomocy-spoecznej-2013> [dostęp 17.03.2015 r.]

30 organizacji i niemal 3,4 tys. osób. Wydatki poniesione na osiągnięcie celu wyniosły 165,5 tys. zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (głównie budżetu województwa) oraz środków prywatnych. Działania były realizowane na obszarze całego województwa.

1. W wyniku otwartego konkursu ofert na realizację zadań przez organizacje pozarządowe samorząd województwa dofinansował 8 zadań zleconych na rzecz aktywizacji osób starszych, budowania i promowania ich pozytywnego wizerunku w ramach realizacji **Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach**. Zrealizowano m.in. warsztaty/kursy aktywizujące seniorów, zorganizowano imprezy integrujące środowiska osób starszych oraz spotkania budujące solidarność międzypokoleniową, wspierano rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych, promowano pozytywny wizerunek seniorów. Łączny koszt realizacji tych zadań wyniósł 162,9 tys. zł, z czego 41,3 tys. zł stanowiły dotacje z budżetu województwa. Z uwagi na fakt, iż okres wdrażania programu dobiegał końca, podjęto inicjatywę opracowania *Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2014-2020*. Poniesione zostały wydatki związane z przeprowadzeniem warsztatów, których koszt wyniósł 2,7 tys. zł. Opracowano dokument *Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020*. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania w I połowie 2013 r. wyniosły 165,5 tys. zł. W działaniu realizowanym przez 9 projektów uczestniczyło 3,4 tys. osób, przeszkolono 180.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	9
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	9
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	165 533
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	30
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	3 442
liczba osób przeszkolonych	os.	180
liczba nowych organizacji	szt.	0
długość infrastruktury	km	0
wielkość powierzchni (niezadaszonej)	m ²	0
wielkość powierzchni (zadaszonej)	m ²	0
liczba badań popytu krajowego i zagranicznego na usługi dla starzejącego się społeczeństwa	szt.	0

Cel 1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba IOB w regionie - funkcjonujących w ramach KSU	szt.	15	21	12	12	12	11	11	11
liczba realizowanych projektów przez IOB	szt.	0	21	12	17	40	41	21	35

W 2013 r. w województwie funkcjonowało 11 instytucji otoczenia biznesu⁵³ – liczba ta jest stała od 3 lat. Należy jednak dodać, że w funkcjonującym od 2011 r. *Regionalnym Systemie Usług*, koordynowanym przez samorząd województwa uczestniczyło 16 instytucji otoczenia biznesu. Ilość projektów rozpoczętych i kontynuowanych w 2013 r. wzrosła o 14 w stosunku do roku poprzedniego⁵⁴. Wpływ na taką sytuację mogły mieć nowe konkursy ogłoszone głównie w ramach PO KL 2007-2013.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu** realizowany był poprzez 2 działania. W ich ramach realizowano 2 projekty i 2 inicjatywy na 9,3 mln zł. W projektach uczestniczyło 30 organizacji. Działania objęły swoim zasięgiem całe województwo.

1. Wspieranie stałego podnoszenia jakości usług i oferty instytucji otoczenia biznesu poprzez budowanie sieci współpracy realizowano poprzez 1 projekt i 2 inicjatywy. W ramach sieci KSU w 2013 r. podmioty świadczyły usługi informacyjne, doradcze, finansowe i proinnowacyjne. W sieci funkcjonuje 11 instytucji z województwa. WMARR S.A. kontynuowała również realizację projektu *Opracowanie i upowszechnienie innowacyjnego narzędzia świadczenia kompleksowych usług doradczych*, w ramach którego realizowane były prace dotyczące przygotowania dokumentacji wdrożeniowej wypracowywanego modelu świadczenia usług oraz przygotowywanie do jego testowania. Samorząd województwa koordynował funkcjonowanie *Regionalnego Systemu Usług*, do którego należało 16 instytucji otoczenia biznesu funkcjonujących w regionie. W I półroczu 2013 r. odbyło się jedno spotkanie członków RSU. Na realizację działania wydano łącznie blisko 245,1 tys. zł.

2. Wspieranie tworzenia nowych instytucji otoczenia biznesu realizowane było w ramach 1 projektu. Gmina Olsztyn kontynuowała przedsięwzięcie budowy i uruchomienia Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego, polegające na budowie 6 budynków biurowych i laboratoryjnych o powierzchni użytkowej ponad 11 tys. m² oraz dróg dojazdowych wraz z uzbrojeniem w celu wykreowania platformy współpracy pomiędzy nauką i biznesem. W analizowanym okresie wykonywano roboty budowlane na 6 obiektach OPNT (wykończeniowe, instalacyjne, zagospodarowania terenu i montażu ślusarki okiennej). Ponadto jednostka odpowiedzialna za realizację projektu prowadziła kampanię promocyjną zmierzającą do przybliżenia zainteresowanym podmiotom gospodarczym oraz osobom fizycznym oferty OPNT (spoty reklamowe w olsztyńskich rozgłośniach radiowych, ogłoszenia prasowe, organizacja spotkań informacyjnych). Koszt inwestycji poniesiony w I półroczu 2013 r. wyniósł ponad 9 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół.2013
liczba projektów	szt.	2
liczba inicjatyw	szt.	2
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
poniesione wydatki	zł	9 278 502
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza	szt.	30

⁵³ Zgodnie z przyjętą metodologią, liczba IOB w regionie obejmuje wyłącznie podmioty funkcjonujące w ramach Krajowego Systemu Usług utworzonego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.

⁵⁴ Informacja o liczbie projektów realizowanych przez instytucje okołobiznesowe pochodzi z systemu SIMIK 2007-2013.

organizacją realizującą)		
liczba nowych organizacji	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw realizowanych we współpracy co najmniej dwóch IOB	szt.	3

Cel 1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu	%	b.d.	28,7	39,0	48,8	55,8	58,1	58,2	61,5
przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu	%	b.d.	89,9	90,4	85,8	94,0	93,7	91,7	91,5
% urzędów gmin umożliwiających obsługę mieszkańców poprzez Internet	%	b.d.	23,5	23,5	80,2	80,2	100,0	100,0	100,0
% urzędów gmin posiadających obcojęzyczną wersję strony internetowej	%	b.d.	b.d.	26,7	31,9	24,1	25,0	35,3	34,5

Odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu na Warmii i Mazurach w 2013 r. wzrósł w regionie dość znacznie (o 3,3 pkt.%) w porównaniu z rokiem poprzednim, jednak województwo pod tym względem nadal zajmowało przedostatnie miejsce w kraju. Od 2011 r. notowany jest nieznaczny spadek odsetka przedsiębiorstw z dostępem do Internetu, wartość wskaźnika w 2013 r. wyniosła 91,5%. Natomiast odsetek urzędów gmin umożliwiających obsługę mieszkańców poprzez Internet w 2013 r. kształtował się na jeszcze wyższym poziomie 100% – analogicznie jak w ostatnich 2 latach. Z kolei wskaźnik odsetka urzędów gmin posiadających obcojęzyczną wersję strony internetowej w badanym okresie spadł o 0,8 pkt.% w stosunku do roku 2012 i wyniósł 34,54%. W 2013 r. zrealizowano 40 inicjatyw związanych z funkcjonowaniem obcojęzycznych stron internetowych⁵⁵.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Tworzenie społeczeństwa informacyjnego** realizowany był poprzez 5 działań, w ramach których realizowano 40 projektów i 14 inicjatyw, z których 37 zostało finansowo lub organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa. Na rzecz przedsiębiorców realizowano 11 projektów i/lub inicjatyw, na rzecz rozwoju turystyki – 5, a na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu – 12. Działaniami objęto 1,2 tys. przedsiębiorców i 278 tys. osób, a przeszkolono 2,5 tys. osób. Osiągnięcie celu operacyjnego pochłonęło ok. 7,6 mln zł. Wydatki zostały sfinansowane ze środków publicznych (budżetu państwa i budżetów jst) i zagranicznych (m.in. EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013) oraz środków prywatnych. Działania realizowano na obszarze całego województwa.

1. Poszerzanie możliwości korzystania poprzez Internet z usług informacyjnych oraz administracyjnych odbywało się m.in. poprzez realizację 13 projektów i 7 inicjatyw na kwotę 1,9 mln zł. Gmina Olsztyn kontynuowała realizację 4 przedsięwzięć. Realizacja projektu *Rozwój e-usług i harmonizacja baz danych Miasta Olsztyna* przyczyni się do rozbudowy miejskiej infrastruktury teleinformatycznej o rozwiązania aplikacyjne i sprzętowe umożliwiające uruchomienie i wdrożenie

⁵⁵ Jednostki z województwa, w oparciu o które sporządzono przedmiotowe podsumowanie nie wykazały wielkości wydatków związanych z utworzeniem obcojęzycznych stron językowych.

nowych elektronicznych usług publicznych. W ramach *Budowy infrastruktury sieci miejskiej obejmującej jednostki publiczne na terenie miasta Olsztyn* utworzono 25,30 km sieci Internetu szerokopasmowego oraz centrum zarządzania siecią. Do sieci zostały podłączone 42 jednostki publiczne, w tym 39 szkół. Inwestycja *Informatyzacja Urzędu Miasta Olsztyna* polega na stałym podnoszeniu wydajności działania urzędu poprzez modernizację infrastruktury informatycznej oraz realizowane zakupy sprzętu. *Rozbudowa systemu wspomagania służb wraz z budową portalu Bezpieczny Olsztyn* umożliwi zaś szybką wymianę informacji pomiędzy służbami odpowiedzialnymi za zapewnienie porządku i bezpieczeństwa mieszkańcom Olsztyna przy wykorzystaniu istniejących możliwości z obszaru informatyki i telekomunikacji. Ponadto Gmina Miasto Olsztyn rozpoczęła realizację przedsięwzięcia *Wdrożenie platformy zintegrowanych usług publicznych*. Powiat olsztyński od 2009 r. realizuje projekt *E-mapa – pełna dostępność zasobu geodezyjnego i kartograficznego powiatu olsztyńskiego poprzez uzupełnienie i digitalizację danych*, w ramach którego trwały prace nad wdrożeniem systemu informatycznego. Kontynuowano digitalizację zbiorów Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, celem zabezpieczenia i dokumentacji eksponatów, stworzenia bazy danych i upowszechniania. W Gminie Barczewo zakończono realizację projektu *Innowacyjna e-Gmin@ – utworzenie kompleksowego modelu obsługi obywateli*, którego założeniem było stworzenie, rozwój i promocja e-usług, w celu lepszej obsługi mieszkańców, turystów, przedsiębiorców i zwiększenia potencjału technologicznego administracji samorządowej. Zrealizowano m.in.: budowę sieci informatycznej, dokonano zakupu skrzynki podawczej z elektronicznym obiegiem dokumentów oraz utworzono Portal Miejski z nowoczesnym systemem zarządzania.

2. Informatyzację usług medycznych realizowano w ramach 10 projektów i 1 inicjatywy, na które łącznie wydatkowano 574 tys. zł. Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy w celu informatyzacji jednostki dokonał zakupu, instalacji i konfiguracji sprzętu informatycznego. Szpital Powiatowy im. M. Kajki w Mrągowie rozpoczął realizację projektu unowocześnienia systemu informatycznego. Realizowano II i III etap procesu informatyzacji Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego w Olsztynie. Natomiast Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim unowocześniał system i infrastrukturę informatyczną w celu poprawy jakości i dostępności usług medycznych. W Szpitalu Powiatowym w Kętrzynie realizowane było przedsięwzięcie kompleksowej informatyzacji wraz z wdrożeniem zintegrowanego systemu informatycznego zarządzania placówką oraz wdrożenie systemu e-Diagnostyka przyczyniającego się do wzrostu jakości świadczeń zdrowotnych.

3. Do zwiększenia wykorzystania urządzeń teleinformatycznych i Internetu w pracy i w życiu codziennym przyczyniła się realizacja 2 projektów i 3 inicjatyw. Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie rozpoczęło realizację projektu *Regionalna Kronika Filmowa* zakładającego powstanie nowoczesnej multimedialnej regionalnej kroniki filmowej zwiększającej dostęp do informacji filmowej z wielu dziedzin życia w regionie. Fundacja Rozwoju Regionu Łukta realizowała projekt *E-stypendysta platforma informacyjno-edukacyjna*, którego idea jest przygotowanie organizacyjno-techniczne Fundacji do realizacji długofalowego procesu budowania społeczeństwa informacyjnego oraz zapewnienie rozwoju elektronicznych usług dla obywateli Warmii i Mazur. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie przeprowadził szkolenia i kursy dla pracowników. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 68,4 tys. zł.

4. Zwiększenie wykorzystania urządzeń teleinformatycznych i Internetu w edukacji odbywało się poprzez realizację 2 projektów i 1 inicjatywy. Gmina Miasto Elbląg realizowała projekt *Wyposażenie pracowni komputerowych w elbląskich placówkach oświatowych oferujących kształcenie na kierunkach informatycznych*, w ramach którego doposażono pracownie informatyczne 6 szkół

ponadgimnazjalnych w Elblągu a ofertę szkoleniową dostosowano do potrzeb pracodawców, w szczególności z sektora MŚP. Gmina Krukłanki dokonała zakupu pomocy dydaktycznych oraz innego sprzętu do realizacji programów nauczania z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu przeprowadził szkolenia dla 150 nauczycieli, w celu podniesienia efektywności wykorzystania narzędzi technologii informacyjnej w pracy z uczniami, poprzez ukazanie praktycznych przykładów wykorzystania. W ramach działania nie wykazano wydatków w I półroczu 2013 r.

5. W zakresie wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego podjęto 13 projektów i 2 inicjatywy. Samorząd województwa zakończył modernizację i rozbudowę Centrum Zarządzania Siecią w Urzędzie Marszałkowskim oraz kontynuował realizację przedsięwzięć: *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej Województwa Warmińsko-Mazurskiego* (którego celem jest zapewnienie infrastruktury szkieletowo-dystrybucyjnej regionalnej sieci NGA na terenie województwa) oraz *Budowa Warmińsko-Mazurskiej platformy GIS dla przedsiębiorstw* (główną ideą jest stworzenie możliwości wdrażania zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych, które przyczynią się do zwiększenia wykorzystywania narzędzi informatycznych i Internetu w edukacji, pracy, życiu codziennym i podniesienia jakości oraz poprawy dostępności e-usług, a także pozwolą na łatwiejsze uzyskanie synergii między administracją a przedsiębiorcami z regionu) oraz w partnerstwie z 11 podmiotami projekt *ENGAGE*, mający na celu wzmocnienie rozwoju dostępu do sieci następnej generacji. Na terenie Gminy Olecko trwały prace nad utworzeniem sieci szerokopasmowej. Starostwo powiatowe w Elblągu zakończyło realizację projektu *E-region powiatu elbląskiego: usługi dla przedsiębiorców*, umożliwiającego podniesienie poziomu jakości usług starostwa i przedsiębiorców. Na realizację działania w I połowie 2013 r. wydano 5,1 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół.2013
liczba projektów	szt.	40
liczba inicjatyw	szt.	14
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	37
liczba inwestycji	szt.	10
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	9
poniesione wydatki	zł	7 562 220
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	11
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	1 191
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	5
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjtywach	os.	277 836
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	12
liczba osób przeszkolonych	os.	2 519

Cel 1.9. Doskonalenie administracji

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
% ludności wysoko oceniającej działalność administracji samorządowej	%	b.d.	77,5	75,2	84,0	79,5	79,5	80,5	72,8
% uchylanych decyzji przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze	%	41,6	39,8	29,0	35,3	37,6	34,7	30,9	31,6
liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej (trzy szczeble)	szt.	0,0	20,0	21,0	22,0	35,0	28,0	28,0	27,0
% urzędów gminnych posiadających certyfikaty jakości	%	0,0	11,2	11,2	12,9	21,9	15,8	16,7	16,7
% pracowników Urzędu Marszałkowskiego uczestniczących w co najmniej jednym szkoleniu	%	b.d.	80,0	91,0	98,0	91,4	82,1	79,8	64,0

W 2013 r. nastąpił znaczący spadek odsetka ludności wysoko oceniającej działalność administracji samorządowej – do 72,76% (wynik najniższy od 2006 r.). Niekorzystny rezultat został osiągnięty na podstawie relatywnie mniejszej ilości branych pod uwagę ankiet – 580, podczas gdy w 2012 r. uwzględniono 2 707 kwestionariuszy. Część urzędów przeprowadziła badanie zadowolenia klienta dopiero w II półroczu 2013 r. W 2013 r. liczba spraw rozstrzygniętych decyzjami Samorządowych Kolegiów Odwoławczych (SKO) wyniosła 8 926, z czego uchylono 2 820 (31,6%) decyzji. Tak jak w latach poprzednich, powodem uchyleń były najczęściej powtarzające się nieprawidłowości, tj. naruszanie prawa procesowego, naruszanie przepisów prawa materialnego (różnego typu niejasności, wadliwe doręczenie decyzji itp.). Warty podkreślenia jest fakt, iż liczba spraw, które wpływają corocznie do SKO stanowi znikomy odsetek decyzji administracyjnych podejmowanych co roku przez urzędy administracji samorządowej w regionie. Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej wynosiła w I półroczu 2013 r. 27. W wyniku poszukiwania źródeł oszczędności, 2 urzędy zrezygnowały z utrzymywania Systemu Zarządzania Jakością (SZJ): starostwo powiatowe w Nowym Mieście Lubawskim i Gołdapi. Odsetek urzędów gminnych posiadających certyfikaty ISO nie zmienił się i wyniósł 16,7%. W związku z pojawieniem się niewielkich środków na realizację projektów współfinansowanych ze środków PO KL 2007-2013, Priorytet V: Dobre Rządzenie, wdrożono SZJ w 3 urzędach szczebla gminnego, tj. w Braniewie, Godkowie i Łukcie.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

W ramach osiągnięcia celu operacyjnego **Doskonalenie administracji** realizowano 3 działania, w tym 4 projekty i 5 inicjatyw, na które wydatkowano 473 tys. zł. Wydatki zostały sfinansowane ze środków zagranicznych (głównie EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013 oraz EFS w ramach PO KL 2007-2013) oraz z budżetu jst. Spośród realizowanych projektów i/lub inicjatyw 8 zostało wspartych przez samorząd województwa. Przedsięwzięcia realizowano na obszarze całego regionu. W projektach i inicjatywach uczestniczyło ponad 4,5 tys. osób, 282 zostało przeszkolonych.

1. Wdrażanie w urzędach systemów zarządzania jakością i ich certyfikacja obejmowało realizację 1 projektu i 3 inicjatyw na kwotę 113,6 tys. zł. Samorząd województwa kontynuował projekt *Produkt regionalny województwa warmińsko-mazurskiego – cykl konkursów*, współfinansowany z EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013. W projekcie promowane są 2 konkursy: *Warmińsko-Mazurska Nagroda Jakości (WMNJ)*, którego celem jest promowanie modelu *Zarządzania przez Jakość (Total Quality Management)* i nagradzane najlepsze organizacje oraz *Najlepszy Produkt i Usługa Warmii*

i Mazur. Urząd Marszałkowski zrealizował szkolenie doskonalące dla członków Zespołu ds. Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001:2008. Ponadto przeprowadzono badanie zadowolenia klientów urzędów administracji samorządowej z regionu posiadających certyfikaty ISO (72,76% klientów wysoko oceniło działalność urzędów). Od 2005 r. *Departament Polityki Jakości* prowadzi bank danych organizacji stosujących *Systemy Zarządzania Jakością*⁵⁶. W 2013 r. w bazie znajdowało się 471 organizacji i filii organizacji z województwa posiadających wdrożone znormalizowane, certyfikowane systemy wspomagające zarządzanie.

2. Działanie *Rozwój kompetencji i doskonalenie wiedzy pracowników administracji* realizowane było przez 1 projekt i 1 inicjatywę na kwotę 45,4 tys. zł. Samorząd województwa współorganizował wraz z Instytutem Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym konkurs *Gmina Fair Play*, afiliowany przy Krajowej Izbie Gospodarczej. W konkursie nagradzane są gminy promujące przejrzyste relacje z przedsiębiorcami i społecznością lokalną, ceniące dobrą współpracę z biznesem, przestrzegające zasad rzetelności i uczciwości w relacjach z przedsiębiorcami. W ciągu 11 lat funkcjonowania przedsięwzięcia, wzięły w nim udział 22 samorządy szczebla lokalnego z Warmii i Mazur. W 2013 r. wszystkie 3 przystępujące do konkursu samorządy (gmina Iława, gmina Kisielice, gmina Dywity) zostały nagrodzone. Starostwo powiatowe w Iławie realizowało projekt *Urzędnik przyszłości*, którego celem była poprawa jakości oferowanych usług poprzez podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników oraz usprawnienie procedur administracyjnych warunkujących współpracę z klientem. W ramach realizacji przedsięwzięcia przeprowadzono 8 tematycznych szkoleń dla 123 osób.

3. Wspieranie zachowań i inicjatyw, których celem jest przełamywanie stereotypów administracji realizowano w ramach 2 projektów i 1 inicjatywy na kwotę 314 tys. zł. Kontynuowano projekt *Cittaslow – sieć miast Warmii, Mazur i Powiśla stawiających na dobrą jakość życia*, mający na celu wzrost konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej regionu Warmii, Mazur i Powiśla poprzez wypromowanie obszarów wchodzących w skład sieci. W 2013 r. w ramach projektu przyjęto do sieci 3 miasta: Barczewo, Dobre Miasto oraz Gołdap. Samorząd województwa realizował również projekt *Promocja idei Cittaslow na Warmii, Mazurach i Powiślu*, w ramach którego w I półroczu 2013 r. zorganizowano warsztaty dla pretendujących do udziału w sieci Miast Cittaslow, wykonano gadżety promocyjne dotyczące sieci oraz wyemitowano spot promocyjny w telewizji. Samorząd województwa koordynował prowadzenie biura Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow w ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia Cittaslow (MSC). Do sieci w 2013 r. należało 12 miast. W ciągu całego roku odbywały się prace mające na celu zachęcenie i wprowadzenie innych miast do Stowarzyszenia. Przedstawiciele sieci wzięli udział w posiedzeniu Komitetu Koordynującego MSC w Finlandii oraz w Zgromadzeniu Ogólnym w Turcji. Zorganizowano 4 spotkania polskiej sieci, m.in. w sprawie planowania Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020 w zakresie funkcjonowania stowarzyszenia.

⁵⁶ Baza dostępna jest na stronie www.portal.warmia.mazury.pl w zakładce *turystyka i promocja*.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	4
liczba inicjatyw	szt.	5
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	8
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	472 882
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjtywach	os.	4 552
liczba osób przeszkolonych	os.	282

Priorytet 2. Otwarte społeczeństwo

Cel 2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
bezrobotni w wieku do 25 lat w % ogółu bezrobotnych	%	27,1	19,0	20,8	22,3	21,7	21,4	20,3	19,2
liczba filii uczelni wyższych spoza regionu	szt.	5,0	7,0	7,0	7,0	11,0	10,0	8,0	8,0
liczba zawodów deficytowych, w których pomimo ponawiania oferty nie można znaleźć chętnych do pracy	szt.	b.d.	291,0	499,0	355,0	410,0	471,0	229,0	302,0

W województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r., w rejestrach powiatowych urzędów pracy pozostawało 22,2 tys. osób bezrobotnych do 25. roku życia, których udział wyniósł 19,2% ogółu bezrobotnych. Porównując wartości z 2012 r., zauważalny jest spadek liczby bezrobotnych we wskazanej grupie (o 759 osób, tj. o 3,3%) oraz spadek o 1,1 pkt.%, udziału osób tej kategorii wiekowej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych⁵⁷. Liczba filii uczelni wyższych spoza regionu w 2013 r. wyniosła 8, co oznacza, że utrzymała się ona na tym samym poziomie w porównaniu z 2012 r. W grupie zawodów deficytowych w 2013 r. było 8,4 tys. osób pozostających bez pracy, czyli 5,9% ogółu rejestrujących się bezrobotnych. W stosunku do 2012 r. liczba ta zwiększyła się o 2 tys. osób. Ponadto wyłoniono 302 zawody deficytowe, których udział w wojewódzkiej strukturze zawodów wyniósł 18%. Zawodem o najwyższym poziomie wskaźnika deficytu na regionalnym rynku pracy w 2013 r. był sprzedawca w branży mięsnej, natomiast na kolejnych miejscach znalazły się: urzędnik ubezpieczeń społecznych oraz pracownik centrum obsługi telefonicznej (pracownik call center). W rankingu o najwyższym poziomie i wskaźniku deficytu znalazły się także 2 zawody (z udziałem 6,7% ogółu) wymagające wyższego wykształcenia: specjalista do spraw ubezpieczeń majątkowych i osobowych (od lat będący jednym z najbardziej deficytowych zawodów) oraz asystent sędziego⁵⁸.

⁵⁷ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r., Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn, Kwiecień 2014 r., s. 42-43.

⁵⁸ Ibidem, s. 34, 37-39.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy** osiągnąć było poprzez realizację 4 działań, w ramach których podjęto 13 projektów i 6 inicjatyw, z których 4 była wsparte przez samorząd województwa. Uczestniczyła w nich 1 organizacja i 24,6 tys. osób. 18 przedsięwzięć realizowanych było na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu. Ponadto pojawił się 1 nowy kierunek kształcenia w PWSZ w Elblągu – budownictwo. Wydatki poniesione na realizację działań wyniosły 33,7 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (głównie budżetu państwa) i zagranicznych (EFS w ramach PO KL 2007-2013). Działania objęły teren całego województwa.

1. Działanie Nowe kierunki studiów, specjalności i studia podyplomowe w I półroczu 2013 r. służyło dostosowywaniu kierunków studiów i specjalności do sytuacji na rynku pracy. Inicjatywa uruchomienia kierunku *Budownictwo* była poprzedzona obserwacją lokalnego rynku pracy i konsultacjami z przedstawicielami tej branży. W podobny sposób projektowane są nowe specjalności i studia podyplomowe. W 2013 r. wprowadzono 5 nowych specjalności: filologia angielska – języki obce w biznesie, filologia polska z logopedią, filologia polska – specjalność dziennikarsko-publicystyczna, edukacja wczesnoszkolna i oligofrenopedagogika oraz pedagogika opiekuńczo wychowawcza z pomocą w rodzinie. Dużą popularnością cieszyły się pedagogiczne studia podyplomowe. W działaniu uczestniczyło 700 osób. Wydatki wyniosły 2,5 mln zł i zostały sfinansowane ze środków budżetu państwa.

2. W ramach działania **Kierunki zamawiane** PWSZ w Elblągu starała się dostosowywać kierunki studiów i specjalności do sytuacji na rynku pracy. Projekty Instytutu Politechnicznego i Informatyki Stosowanej PWSZ w Elblągu były współfinansowane ze środków UE w ramach EFS (PO KL 2007-2013) i zachęcały młodych ludzi z regionu do studiowania strategicznych dla gospodarki Polski kierunków inżynierskich: mechanika i budowa maszyn, ochrona środowiska, budownictwo oraz informatyka. Zachętą do podjęcia studiów było stworzenie programu stypendialnego. Ponadto realizacja projektów była wsparta programami uzupełniającymi wiedzę z zakresu matematyki i fizyki. Z projektów skorzystało 100 osób a wydatki w tym zakresie wyniosły 861,6 tys. zł, przy czym z PO KL 2007-2013 – 732,3 tys. zł. Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie pakiet kierunków zamawianych, który dotychczas składał się z takich kierunków jak: inżynieria chemiczna i procesowa na Wydziale Nauk o Żywności, informatyka na Wydziale Matematyki i Informatyki oraz budownictwo na Wydziale Nauk Technicznych, został powiększony o dwa nowe. Wśród nich znalazła się biotechnologia na Wydziale Biologii i Biotechnologii oraz ochrona środowiska na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa. Na stypendia motywacyjne, organizację staży zawodowych, zajęć wyrównawczych i szkoleń specjalistycznych przeznaczono kwotę 1,8 mln zł, z czego dofinansowanie z PO KL 2007-2013 wyniosło 1,5 mln zł. Z projektów skorzystały 532 osoby.

3. W ramach **doskonalenia jakości kształcenia** zrealizowano działania w zakresie rozwoju infrastruktury dydaktycznej. Wynikiem był obiekt dydaktyczny PWSZ w Elblągu obejmujący powierzchnię około 3,2 tys. m². Znajdują się w nim nowoczesne sale wykładowe, doskonale wyposażone laboratoria, aule oraz audytorium na 320 miejsc. W celu doskonalenia procesu projektowania i realizacji przebiegu studiów wykorzystano badania rynku pracy i rozwijano *Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia*. Z działania dotyczącego doskonalenia jakości kształcenia skorzystało 12,8 tys. osób. Projekt został zrealizowany w ramach Programu Operacyjnego Rozwoju Polski Wschodniej 2007-2013. W ramach projektów realizowanych przez Uniwersytet

Warmińsko-Mazurski w Olsztynie zorganizowano dla studentów szkolenia z zakresu: nowoczesnej fotografii cyfrowej i obróbki obrazu, praktycznego zastosowania metod hodowli anaerobowych oraz mikroskopii fluorescencyjnej w diagnostyce beztlenowców. Szkolenia dla pracowników obejmowały: mikroskopię wirtualną w nauczaniu histologii i histopatologii, metodologię PRINCE2 Foundation oraz MS Project, wykorzystanie systemów informacji przestrzennej GIS, ocenę i kontrolę jakości wyników pomiarów analitycznych, identyfikację i analizę mikroorganizmów w próbkach glebowych, nauczanie problemowe oraz język angielski branżowy. Ponadto pracownicy odbyli staże w wiodących ośrodkach zagranicznych i krajowych. Przygotowano także programy nauczania nowych przedmiotów objętych makrokierunkiem Gastronomia – sztuka kulinarna a także opracowano skrypty i przewodniki z innych dziedzin. Na działania przedmiotowe wydatkowano kwotę 3,1 mln zł a z rezultatów skorzystało 13,8 tys. osób.

4. Urzędy pracy w ramach aktywizacji edukacyjnej poprzez staże dla absolwentów i przygotowanie zawodowe dorosłych w I połowie 2013 r. zorganizowały 7 tys. staży zawodowych dla bezrobotnych, w tym 3,5 tys. staży dla absolwentów szkół województwa warmińsko-mazurskiego do 25. roku życia na kwotę 21,6 mln zł. Zorganizowano także szkolenia dla 2,4 tys. osób na kwotę 2,4 mln zł. Instrument przygotowania zawodowego dorosłych skierowany był do 76 osób bezrobotnych i wygenerował wydatki na poziomie 411,9 tys. zł. Powyższe projekty finansowane były ze środków Funduszu Pracy. Przygotowanie zawodowe dorosłych odbywało się w formie praktycznej nauki zawodu i przyuczania do pracy. Ponadto w ramach PO KL 2007-2013 Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie kontynuował projekt pn. *DrINNO 3* – zwiększenie podaży technologicznej w województwie warmińsko-mazurskim poprzez stypendia dla doktorantów, który w I półroczu 2013 r. wygenerował wydatki na poziomie 1 mln zł, a w którym uczestniczyło 46 osób.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	13
liczba inicjatyw	szt.	6
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	4
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	33 730 815
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	1
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	24 619
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	18
liczba nowych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	1
liczba zlikwidowanych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	0
liczba staży dla absolwentów, stypendiów, staży dla doktorantów i innych tego typu narzędzi	szt.	3 555

Cel 2.2. Różnorodna i dostępna edukacja

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
udział uczących się w szkołach dla dorosłych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym	%	1,2	1,4	0,5	1,6	1,8	1,3	1,1	1,2
absolwenci szkół średnich, policealnych i wyższych	tys. os.	23,6	34,7	39,1	35,4	31,0	31,2	27,6	28,0

% uczniów w szkołach niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje	%	0,0	5,1	2,6	2,7	3,0	3,5	3,6	3,3
liczba studentów na 10 tys. mieszkańców	os.	0,0	411,0	382,0	367,0	350,0	321,0	307,0	272,0
liczba dzieci dowożonych do szkół	tys. os.	b.d.	39,1	36,3	36,9	40,8	36,5	35,9	35,3

W 2013 r. zanotowano wzrost (o 0,1 pkt. %) w udziale uczących się w szkołach dla dorosłych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym – wskaźnik ten wyniósł 1,2%. Wśród absolwentów szkół średnich, policealnych i wyższych odnotowano 28,0 tys. osób, co oznacza wzrost w odniesieniu do roku poprzedniego (o około 0,4 tys. uczniów). Spadł natomiast procent uczniów w szkołach niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje (o 0,3 pkt. %) i wyniósł 3,3%. W województwie zmniejszyła się liczba studentów na 10 tys. mieszkańców, a jej wartość wyniosła 272 osoby, co oznacza spadek o 35 osób w porównaniu do 2012 r. Spadek ten utrzymuje się od 2005 r. i może być spowodowany migracją młodzieży do uczelni spoza regionu. Poprawa atrakcyjności oferty kształcenia oraz dostosowanie jej do aktualnego rynku pracy mogłyby zachęcić młodych ludzi do studiowania w naszym województwie. Do szkół dowożonych było 35,3 tys. dzieci, co także oznacza spadek w porównaniu do roku poprzedniego.

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **Różnorodna i dostępna edukacja** osiągnąć był poprzez 2 działania, w których realizowano 6 projektów i 8 inicjatyw dotyczących całego regionu, z czego 1 projekt otrzymał wsparcie samorządu województwa. Uczestniczyło w nich, poza samorządem województwa, 17 organizacji i 8,5 tys. osób. Wydatki poniesione na realizację celu wyniosły 987,1 tys. zł i zostały sfinansowane przede wszystkim ze środków publicznych krajowych (budżet państwa oraz dotacja celowa) i zagranicznych (PO KL 2007-2013).

1. W ramach ponadstandardowej oferty kształcenia i różnorodności edukacji w I półroczu 2013 r. w PWSZ w Elblągu realizowane były między innymi następujące inicjatywy: współpraca zagraniczna w ramach Programu Erasmus, rozwój e-learningu, Akademię Dziecięcą, Akademię Seniora i współpraca ze szkołami tworzącymi Instytuty (także w ramach projektów *Innowacyjny nauczyciel w szkole XXI w.* i *Matematyka i informatyka drogą do sukcesu*). Wydatki poniesione na działanie wyniosły 693,3 tys. zł a z działania skorzystało 4,6 tys. osób.

2. Ze wsparcia realizacji funkcji szkoły, realizowanego przez 1 projekt dotyczący warsztatów doskonalących dla nauczycieli oraz 3 inicjatywy: rozwijanie informatyzacji procesu dydaktycznego (system USOS), wdrożenie systemu antyplagiatowego i uruchomienie Akademickiego Centrum Wsparcia i Doradztwa, z których skorzystało 3,9 tys. osób. Wydatki wyniosły 293,8 tys. zł i zostały sfinansowane z budżetu państwa.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	6
liczba inicjatyw	szt.	8
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	1
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	987 097
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	17
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	8 507

liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	14
liczba nowych organizacji	szt.	0
liczba nowych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	0
liczba zlikwidowanych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	0
liczba nauczycieli przeszkolonych w ośrodkach doskonalenia nauczycieli	os.	0

Cel 2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba organizacji	tys. szt.	1,2	3,7	3,6	3,9	4,1	4,2	4,5	4,6
frekwencja wyborcza	%	0,0	48,0	0,0	0,0	47,6	42,4	0,0	0,0
wartość 1% podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanego OPP	mln zł	0,0	2,0	7,0	9,5	9,2	10,7	12,5	12,9
liczba wolontariuszy podejmujących pracę w instytucjach i organizacjach	tys. os.	b.d.	15,1	14,6	15,2	14,5	b.d.	6,6	11,0

Podobnie jak w 2012 r., również w 2013 r. wzrosła liczba organizacji pozarządowych. Według Urzędu Statystycznego w Olsztynie, w 2013 r. w regionie zarejestrowanych było 4,6 tys. stowarzyszeń i fundacji. Status pożytku publicznego posiadało 288 organizacji. Liczba wolontariuszy podejmujących pracę w instytucjach i organizacjach wyniosła 11 tys. osób w 2013 r., co oznacza wzrost aż o 4,4 tys. osób w odniesieniu do 2012 r. Funkcjonowanie organizacji pozarządowych jest możliwe dzięki wsparciu finansowemu z mechanizmu 1%. Liczba podatników w województwie, którzy zadeklarowali przekazanie 1% podatku OPP wyniosła 367 tys. i przekazali oni na ten cel łącznie kwotę 12,9 mln zł. Rosnąca liczba organizacji pozarządowych to jeden ze wskaźników potwierdzających rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Świadomość społeczna i wiedza mieszkańców regionu dotycząca istnienia możliwości realnego, bezpośredniego wspierania działalności obywatelskiej stale wzrasta. Jednocześnie samorząd województwa podejmuje działania mające na celu dalsze zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie deklarowania 1% podatku dla rozwoju OPP w województwie, m.in. za pośrednictwem kampanii promocyjnej (strona internetowa, ekrany ledowe, konferencje prasowe członków Zarządu Województwa).

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego** osiągnąć był poprzez 4 działania, w ramach których realizowano 23 projekty i 1 inicjatywę dotyczące całego regionu, z czego wszystkie otrzymały wsparcie samorządu województwa. Uczestniczyło w nich, poza samorządem województwa, 416 organizacji i 11,5 tys. osób. W ramach rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przeszkolono 1,2 tys. osób. Wydatki poniesione na realizację celu wyniosły 666,4 tys. zł i zostały sfinansowane przede wszystkim ze środków publicznych krajowych (samorządu województwa) i zagranicznych (PO KL 2007-2013) oraz ze środków prywatnych stowarzyszeń i związków.

1. Realizacja zadań mających na celu wsparcie rozwoju sektora pozarządowego województwa opierała się głównie na pracy społecznej swoich członków. Działalność sektora pozarządowego wymaga systematycznego wsparcia, poprzez poradnictwo prawne, finansowe i szkolenia z zakresu: zarządzania, opracowywania projektów i pozyskiwania środków. Szczególnym rodzajem wsparcia było udostępnianie przez instytucje publiczne m.in. zasobów lokalowych. W I połowie 2013 r. zrealizowano 9 projektów dotyczących wsparcia sektora pozarządowego oraz 1 inicjatywę. Koszt

działania wyniósł 113,3 tys. zł i został sfinansowany ze środków samorządu województwa oraz środków własnych. W działaniu uczestniczyło 1,6 tys. osób.

2. Działanie Wspieranie i promocja rozwoju wolontariatu realizowane było poprzez 6 zadań publicznych. Projekty przeprowadzono bezpośrednio przez organizacje pozarządowe przy wsparciu finansowym samorządu województwa. W regionie aktywnie działały Regionalne Centra Wolontariatu w Elblągu, Olsztynie i Gołdapi. Wolontariat rozwijany był poprzez następujące organizacje: PCK, ZHP i Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Telefonicznej. Wydatki na powyższe działanie wyniosły 30,8 tys. zł i zostały sfinansowane ze środków samorządu województwa oraz środków własnych organizacji pozarządowych. Z rezultatów działania skorzystało łącznie 7,3 tys. osób.

3. Wsparcie organizacji pozarządowych poprzez Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego objęło swym zakresem funkcjonowanie 3 ośrodków (w Elblągu, Olsztynie i Ełku), prowadzonych przez 2 stowarzyszenia: Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych oraz Stowarzyszenie EGO Kraina Bociana. Swoją działalnością, w podziale na poszczególne powiaty, ośrodki te obejmują obszar całego województwa. Działalność dotyczyła przede wszystkim: udzielania informacji, szkoleń kluczowych i specjalistycznych, działań animacyjnych, doradztwa kluczowego oraz specjalistycznego i w I półroczu 2013 r. pochłonęła 522,3 tys. zł. W działaniu uczestniczył blisko 1 tys. osób.

4. Celem działania Ośrodki Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej było podniesienie potencjału sektora ekonomii społecznej w części podregionu olsztyńskiego, wzmocnienie sektora ekonomii społecznej w części podregionu elbląskiego oraz dostarczenie umiejętności i wiedzy o ekonomii społecznej interesariuszom w podregionie ełckim. Działanie realizowano poprzez wsparcie 1,7 tys. osób i 215 podmiotów ekonomii społecznej. W ramach OWIES zrealizowano 5 projektów wspartych przez samorząd województwa. Wydatki i liczba osób objętych wsparciem w I połowie 2013 r. zostały szczegółowo opisane w ramach monitoringu celu 2.6. *Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.*

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	23
liczba inicjatyw	szt.	1
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	24
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	666 383
liczba organizacji uczestniczących (poza organizacją realizującą)	szt.	416
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	11 551
liczba osób przeszkolonych	os.	1 245
liczba nowych organizacji	szt.	0
liczba wolontariuszy biorących udział w projektach i/lub inicjatywach	os.	151

Cel 2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców	szt.	43,3	41,2	43,1	42,4	41,9	43,2	46,2	46,1
liczba lekarzy na 1 000 mieszkańców	os.	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	2,0	2,0
wskaźnik umieralności niemowląt	‰	5,6	5,4	5,1	5,0	4,8	4,7	4,1	5,9

przeciętne trwanie życia – mężczyźni	lata	68,5	70,0	70,6	70,7	71,3	71,5	71,7	71,9
przeciętne trwanie życia – kobiety	lata	77,9	79,7	79,8	79,8	80,4	80,7	81,0	80,8

Do 2012 r. obserwowano wzrost liczby łóżek w szpitalach ogólnych. W 2013 r. wskaźnik liczby łóżek na 10 tys. mieszkańców wyniósł 46,1 i był niższy o 0,1 od wartości uzyskanej w 2012 r. oraz o 2,7 niższy od średniej krajowej. Nadal poważnym problemem województwa jest zbyt mała liczba lekarzy. W porównaniu do 2012 r., wskaźnik liczby lekarzy na 1 tys. mieszkańców utrzymał się na tym samym poziomie i wyniósł 2,0. W relacji do średniej w kraju nadal był o 0,2 niższy. Negatywnym zjawiskiem jest znaczny wzrost wskaźnika umieralności niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych. W 2013 r. wskaźnik wyniósł 5,9‰, co stanowi wzrost o 1,8‰ w porównaniu z poprzednim rokiem. W odniesieniu do średniej krajowej wskaźnik był o 1,3‰ wyższy. W województwie nadal utrzymuje się stała tendencja wydłużania przeciętnego trwania życia mężczyzn, jednak zmniejszyła się wartość przeciętnego trwania życia kobiet. W 2013 r. mężczyźni żyli przeciętnie 71,9 lat (o 1,2 roku krócej niż średnio w kraju w 2013 r.), natomiast kobiety żyły 80,8 lat (o 0,2 roku krócej niż w 2012 r. i o 0,3 roku krócej niż średnio w kraju w 2013 r.).

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych** osiągnąć był poprzez realizację 5 działań, w ramach których podjęto 10 projektów i 1 inicjatywę. Na realizację działań poniesiono wydatki w wysokości 50,1 mln zł. Projekty realizowano na terenie całego województwa i finansowano głównie ze środków publicznych krajowych (m.in. budżetu województwa i budżetu państwa) i środków podmiotów leczniczych, jak również środków europejskich (EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013). W działaniach uczestniczyło, oprócz samorządu województwa, 467 organizacji oraz 409,6 tys. osób, zaś przeszkolono 1,4 tys. osób.

1. Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych to 2 projekty, a w ich ramach 13 programów profilaktycznych oraz 4 działania profilaktyczne na łączną kwotę 3,1 mln zł, w których uczestniczyło 347 organizacji oraz 138,7 tys. osób. Wojewoda Warmińsko-Mazurski dofinansował realizację 4 działań profilaktycznych na kwotę 0,5 tys. zł. Ogółem w działaniach uczestniczyło ok. 170 osób oraz 32 podmioty. Urząd Miasta Olsztyna zrealizował 2 programy profilaktyczne. Całkowity koszt wyniósł 16,9 tys. zł, w tym kwota przyznanej dotacji z Urzędu Miasta Olsztyna – 13,0 tys. zł, a środki własne stowarzyszeń na realizację zadania – 3,9 tys. zł. W programach uczestniczyło około 114 osób (dzieci, młodzież, rodzice) oraz 3 podmioty. Najważniejszą rolę w tym zakresie odgrywa Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, który zrealizował 11 programów profilaktycznych m.in.: profilaktyki raka szyjki macicy, raka piersi oraz program badań prenatalnych. Koszty wszystkich badań wyniosły 3,1 mln zł. W programach wzięło udział 312 podmiotów leczniczych oraz przebadano 138,4 tys. osób. Realizacja programów profilaktycznych w dużym stopniu przyczyniła się do wykrywania, zapobiegania i zwalczania wielu niebezpiecznych chorób.

2. W ramach realizacji edukacyjnych programów zdrowotnych podjęto 17 programów edukacyjnych oraz 20 działań edukacyjnych na kwotę 178,1 tys. zł, w których uczestniczyły 74 organizacje, 104,3 tys. osób a ponadto przeszkolono 1,4 tys. osób. W ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych samorządu województwa zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym w I półroczu 2013 r. z zakresu edukacji i promocji zdrowia publicznego dofinansowano 4 programy edukacyjne i wsparto 3 organizacje pozarządowe. Całkowita wartość poniesionych kosztów wyniosła 136,3 tys. zł, w tym środki z budżetu samorządu województwa warmińsko-mazurskiego – 35,5 tys. zł, a środki własne organizacji pozarządowych – 100,8 tys. zł. W programach uczestniczyły 542 osoby. Urząd Miasta Olsztyna przekazał stowarzyszeniom w formie

dotacji kwotę 17,0 tys. zł na realizację 5 programów edukacyjnych, m.in.: *Różowa Wstążeczka – Rak to nie Wyrok*, szkolenie chorych na cukrzycę, rodzin i zainteresowanych (spotkania edukacyjne). Ogółem wydano 23,1 tys. zł w tym środki własne stowarzyszeń – 6,1 tys. zł. W programach wzięło udział 6,3 tys. osób (dzieci przedszkolne, pedagodzy, rodzice, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i liceów) oraz 21 podmiotów. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, 19 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, starostwa powiatowe oraz urzędy miast i gmin współfinansowały realizację 8 programów edukacyjnych oraz 20 działań edukacyjnych, m.in.: program *Trzymaj Formę*, *Moje dziecko idzie do szkoły* oraz działania edukacyjne: profilaktyka zakażeń grypą, profilaktyka WZW A, B i C oraz profilaktyka wścieklizny. Działania swoim zasięgiem objęły całe województwo, uczestniczyło w nich około 97,5 tys. osób (uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, studenci, rodzice, pedagodzy, ogół społeczeństwa), przeszkolono 1,4 tys. osób. W realizacji programów uczestniczyło około 50 organizacji. Ogółem w I półroczu 2013 r. wydano 18,7 tys. zł, w tym: WSSE i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne łącznie przekazały na realizację działań kwotę 8,8 tys. zł, natomiast starostwa powiatowe oraz urzędy miast i gmin – 9,9 tys. zł. W województwie zorganizowano wiele akcji prozdrowotnych, m.in.: zajęcia edukacyjne, wykłady, pogadanki, narady, konferencje, prelekcje i konkursy wiedzy. Poprzez wdrażanie programów edukacyjnych ukształtowano prawidłowe nawyki i umiejętności prozdrowotne wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

3. W ramach organizacji imprez prozdrowotnych Urząd Miasta Olsztyna zorganizował 8 imprez prozdrowotnych, m. in.: *Światowy Dzień Walki z Otyłością*, *Światowy Dzień Zdrowia*, *Olsztyńskie Dni Rodziny*, *Biała Niedziela* itp. Podczas działań zorganizowano dla mieszkańców Olsztyna bezpłatne badania okulistyczne, diagnostyczne oraz konsultacje w poradniach: ortopedycznej, chirurgicznej, nefrologicznej, dermatologicznej, kardiologicznej i laryngologicznej. Ogółem na realizację ww. działań prozdrowotnych Urząd Miasta Olsztyna wydał 10,0 tys. zł. W imprezach uczestniczyło 2,2 tys. osób oraz 17 organizacji. Wszystkie działania prozdrowotne realizowane były na terenie miasta Olsztyna.

4. Działania z zakresu profilaktyki chorób zakaźnych w I połowie 2013 r. objęły szczepienia obowiązkowe i nieobowiązkowe (zalecane) realizowane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz stacje powiatowe. Szczepieniom obowiązkowym poddało się 88,1 tys. osób, a ich koszt wyniósł 1,8 mln zł. Szczepieniom nieobowiązkowym (zalecanym) poddało się 36,9 tys. osób⁵⁹. W I półroczu 2013 r. sytuacja epidemiologiczna w regionie w przypadku większości chorób zakaźnych systematycznie poprawia się. Podobnie jak w latach ubiegłych, nie zarejestrowano zachorowań na dur brzuszny, błonicę, wściekliznę u ludzi oraz odrę. Problemem naszego województwa jest też wysoki współczynnik zapadalności na boreliozę i odkleszczowe zapalenie mózgu.

5. Podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego podmiotów leczniczych objęło swym zakresem 10 inwestycji na kwotę 45,0 mln zł. W projektach uczestniczyło 9 podmiotów leczniczych oraz 2,6 tys. osób. W I półroczu 2013 r. samorząd województwa jako podmiot tworzący przekazał podległym szpitalom w formie dotacji kwotę 1,8 mln zł na realizację 3 inwestycji, m.in.: modernizację i rozbudowę budynków, budowę nowego bloku operacyjnego wraz z Oddziałem Anestezjologii i Intensywnej Terapii oraz rozwój nowoczesnych zespołów ratownictwa medycznego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu. W projekcie uczestniczyły 2 podmioty lecznicze

⁵⁹ Koszt szczepień trudno jest określić, ponieważ opłacane są prywatnie.

(Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu oraz baza elbląskiego Pogotowia Ratunkowego przy ul. Orzeszkowej). W ramach RPO WiM 2007-2013 zrealizowano 4 inwestycje na łączną kwotę 43 mln zł, w tym: dofinansowanie z UE – 21,4 mln zł, poniesione koszty własne – 21,6 mln zł, które dotyczyły głównie przebudowy, rozbudowy oraz modernizacji podmiotów leczniczych. W projekcie uczestniczyły Miejski Szpital Zespolony w Olsztynie, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie, Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie i Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu. Ze środków PFRON dofinansowany został zakup sprzętu rehabilitacyjnego w 3 obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w wysokości 93,1 tys. zł. Całkowity koszt zrealizowanego zadania wyniósł 208,7 zł, w tym środki własne podmiotów leczniczych – 115,6 tys. zł. Z rehabilitacji prowadzonej na zakupionym sprzęcie rehabilitacyjnym korzystało 2,6 tys. osób. Realizacja działania w znacznym stopniu przyczyniła się do poprawy jakości i dostępności udzielanych świadczeń zdrowotnych. Dlatego też pożądane jest zwiększenie środków finansowych na ten cel.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	10
liczba inicjatyw	szt.	1
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	3
liczba inwestycji	szt.	10
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	9
poniesione wydatki	zł	50 086 830
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	467
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	0
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	409 645
liczba osób przeszkolonych	os.	1 368
liczba nowych organizacji	szt.	0

Cel 2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba przestępstw	tys. szt.	47,0	44,9	39,4	38,8	37,6	35,1	37,4	33,8
wykrywalność przestępstw	%	49,8	75,5	73,6	71,6	71,6	72,1	71,8	66,9
liczba pożarów	tys. szt.	6,7	7,6	7,2	8,9	7,1	6,6	6,9	6,4
% wałów powodziowych wymagających modernizacji	%	32,4	34,8	41,3	51,1	61,2	56,9	66,0	72,3
liczba policjantów w regionie na 1000 mieszkańców	os.	2,6	3	3	3	2	2	2	2

Dane statystyczne obrazujące zagrożenie przestępczością oraz wyniki pracy Policji wskazują, że stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie ulega systematycznej poprawie. W 2013 r. na Warmii i Mazurach liczba przestępstw wyniosła 33,8 tys. W porównaniu do 2012 r. nastąpił spadek o blisko 5 tys. przestępstw o charakterze kryminalnym. Wykrywalność sprawców wszystkich przestępstw wyniosła 55,2%. Osiągnięty został bardzo dobry wskaźnik wykrywalności przestępstw na poziomie 57,4%, który w 2013 r. był wyższy o 2,2% od krajowego. Policjanci z regionu posiadają

najwyższą w kraju skuteczność wykrycia sprawców w 7 kategoriach przestępstw kryminalnych⁶⁰. Skuteczność wyniosła 43,2% i była wyższa od krajowej o 6,5% (wykrywalność krajowa – 36,7%). W zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w porównaniu do 2012 r. wzrosła o 9 liczba ofiar śmiertelnych, o 37 zmalała liczba rannych, natomiast o 381 spadła liczba kolizji. W ramach realizacji polityki kadrowej, w I połowie 2013 r. na wyższe stanowiska służbowe awansowało 665 policjantów. Z puli Komendanta Wojewódzkiego Policji w Olsztynie przyznano w 2013 r. 2,9 tys. wyróżnień. Odznaczonych zostało 362 funkcjonariuszy i pracowników Policji. W 2013 r. jednostki ochrony przeciwpożarowej województwa zarejestrowały 18,0 tys. zdarzeń (w 2012 r. – 18,5 tys.): 6,5 tys. pożarów – co stanowi 35,92% ogólnej liczby zdarzeń, 10,7 tys. miejscowych zagrożeń – 59,70%, 790 alarmów fałszywych – 4,38%. W porównaniu z 2012 r. nastąpił spadek ogólnej liczby zdarzeń o 321 czyli o 4,72%. W 2013 r. wzrosła nieznacznie ilość interwencji na wodach regionu. Jest to niewątpliwie związane z intensywnym rozwojem branży turystycznej na terenie województwa, szczególnie w obrębie Wielkich Jezior Mazurskich. Znacznie wzrosła liczba zdarzeń związanych z zagrożeniami chemiczno-ekologicznymi. Spowodowane jest to zmianami w sposobie kwalifikowania zdarzeń w systemie SWD-ST⁶¹, a mianowicie zdarzenia związane z dokonywaniem pomiarów tlenków ewidencjonuje się jako *MZ Chemiczne*. Przeliczając przytoczone dane na częstotliwość interwencji, można stwierdzić, że na terenie naszego województwa w 2013 r. straż pożarna interweniowała średnio co 29 minut.

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

W ramach osiągania celu operacyjnego **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego** realizowano 4 działania, a w ich ramach 17 projektów i 2 inicjatywy. Zrealizowano 40 inwestycji, w tym 1 została wsparta przez samorząd województwa. W działaniach uczestniczyło 49 organizacji i 8,0 tys. osób. Wydatki poniesione na realizację celu wyniosły 11,1 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (m.in. budżetów samorządów, budżetu państwa) i zagranicznych (EFRR w ramach PO IiŚ 2007-2013, EFRROW w ramach PROW 2007-2013, EFS w ramach PO KL 2007-2013). Projekty i inicjatywy realizowane były na obszarze całego województwa.

1. Koordynacja służb zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców województwa odbywa się poprzez współdziałanie straży pożarnej, policji, straży leśnej, służb weterynaryjnych oraz wodnego ochotniczego pogotowia ratunkowego. Główny wysiłek działań dotyczył usuwania zagrożeń miejscowych i zdarzeń komunikacyjnych. W działaniach na rzecz bezpieczeństwa, jednostki ponosiły wydatki z własnych budżetów oraz ze środków unijnych. Wiodącym projektem w I połowie 2013 r. przeprowadzonym przez Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, było wydarzenie *Bądź na fali – zostań ratownikiem, edycja 3*. Przeszkolono ponad 80 osób nieaktywnych zawodowo w wieku 18-25 lat z zakresu udzielania pomocy. Projekt obejmował pełen kurs wyszkolenia ratownika wodnego, sternika motorowodnego, nurka wraz z Kwalifikowaną Pierwszą Pomocą. Wiodącym projektem WOPR w Elblągu było wydarzenie *Już pływam* oraz *Ja też potrafię*. Przeszkolono ponad 600 uczniów szkół podstawowych oraz ponadgimnazjalnych. Dzięki takim działaniom służb zapewniających ochronę, mieszkańcy regionu z roku na rok mogą czuć się bezpieczniej. Zorganizowano także projekt *Bezpieczna przyszłość*, w którym wzięło udział 2,6 tys. osób. Projekt obejmował organizację nauki pływania dla dzieci,

⁶⁰ Udział w bójce i pobiciu, uszczerbek na zdrowiu, kradzież cudzej rzeczy, kradzież z włamaniem, rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze, uszkodzenie mienia, kradzież samochodu.

⁶¹ System Wspomagania Decyzji – System Teleinformatyczny.

kursów ratowniczych, nurkowych, konkursy plastyczne, a także akcje porządkowe na wodzie i ćwiczenia w wodzie dla dorosłych powyżej 50 lat. Poniesione wydatki wyniosły łącznie 549,2 tys. zł, a liczba uczestników wyniosła 3,8 tys.

2. Modernizacja i unowocześnienie sprawnego systemu hydrotechnicznego oraz infrastruktury komunikacyjnej zapewniających zabezpieczenie przeciwpowodziowe polega na właściwym utrzymaniu urządzeń melioracji i osłon, m.in. poprzez konserwację, remonty, przebudowę, rozbudowę urządzeń wodnych i osłon przeciwpowodziowych. Środki na ten cel pochodziły z EFRROW w ramach PROW 2007-2013 oraz budżetu państwa. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie oraz oddział w Elblągu w I połowie 2013 r. wykorzystał na realizację projektów ponad 10 mln zł.

3. W I półroczu 2013 r. w ramach inwestycji dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa poprzez dostosowanie jednostek policji i straży pożarnej w sprzęt transportowy i specjalistyczny uruchomiono procedury zakupu sprzętu specjalistycznego na użytek jednostek Państwowej Straży Pożarnej oraz Komendy Wojewódzkiej Policji finansowanych np. ze środków np. RPO WiM 2007-2013, środków samorządowych oraz środków własnych. Zakup dla jednostek PSP obejmował samochody do rozpoznania chemicznego i samochód gaśniczy oraz m.in. pompy i motopompy, ubrania specjalistyczne, sprzęt łącznościowy i przeciwgazowy, łódzie, pontony, namioty i skokochrony, pilarki i przecinarki, hydraulikę i poduszki pneumatyczne. Natomiast jednostki Policji zakupiły łódź motorową i przyczepę podłodziową w celu poprawy bezpieczeństwa publicznego na terenie województwa.

4. W ramach zapewnienia bezpieczeństwa publicznego jako realizacji działań przeciwko zjawiskom patologii społecznych zrealizowano 6 projektów i 2 inicjatywy, w których uczestniczyło ponad 4,2 tys. osób. Łączna kwota poniesionych wydatków to prawie 0,5 mln zł. W I połowie 2013 r. główny nacisk położono na organizowanie warsztatów, zajęć aktywizacyjnych oraz paneli dyskusyjnych dla osób pozbawionych wolności. Dzięki przeprowadzonym szkoleniom, duża liczba osadzonych podniosła swoje kwalifikacje poprzez ukończenie kursów przyuczających do zawodu i warsztatów technicznych. Zorganizowano również szereg paneli dyskusyjnych, podczas których przygotowywano osadzonych do powrotu na rynek pracy po zakończeniu odbywania kary. W działaniach readaptacyjnych i profilaktycznych udział wzięło 2 tys. osób skazanych. Natomiast działalność Miejskiego Zespołu Profilaktyki i Terapii Uzależnień w I połowie 2013 r. zaowocowała zwiększeniem świadomości i znajomości przepisów o ruchu drogowym. Dodatkowo nacisk kładziono na reagowanie na uczestnictwo w ruchu drogowym pod wpływem alkoholu.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	17
liczba inicjatyw	szt.	2
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
liczba inwestycji	szt.	40
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	1
poniesione wydatki	zł	11 077 712
liczba organizacji uczestniczących (poza organizacją realizującą)	szt.	49
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	7 991
długość infrastruktury	km	151,6

Cel 2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 10 tys. mieszkańców	os.	2 148	1 810	1 619	1 626	1 576	1 465	1 418	1 165

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2013 r. wyniosła 1 165 osób. Od 1999 r. wartość wskaźnika wykazywała zmienne tendencje: w latach 2001-2003 zwiększyła się o 14,4%, następnie do 2008 r. miała tendencję malejącą, a w 2009 r. znów nieznacznie wzrosła. W latach 2010-2013 obserwowany jest systematyczny spadek liczby osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2013 r. (bez względu na rodzaj, formę i źródło finansowania), w porównaniu z 2003 r., zmniejszyła się o 21,5 tys. (27,9%), a liczba osób w tych rodzinach zmalała o 138,1 tys. (tj. o 67,0%). Istotny wpływ na wartość tego wskaźnika ma wdrażanie w regionie polityki aktywnej integracji społecznej oraz prowadzenie aktywnych form wsparcia skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także koniunktura gospodarcza – korzystna do 2008 r. sprzyjała powstawaniu nowych miejsc pracy. Pogorszenie koniunktury mogło mieć wpływ na wzrost stopy bezrobocia w 2009 r. do 20,7% i utrzymywanie się jej wysokiego poziomu w 2011 r. (20,2%), 2012 r. (21,3%) oraz 2013 r. (21,6%).

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu** osiągnęto poprzez realizację 8 działań, a w ich ramach 12 projektów, w tym 5 wspartych przez samorząd województwa oraz 4 inwestycje. W działaniach uczestniczyło 208 organizacji i 27,3 tys. osób oraz 9,5 tys. wolontariuszy. Powstało 140 nowych organizacji. Wydatki poniesione na osiągnięcie celu wyniosły w I połowie 2013 r. 63,3 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (samorządu województwa, budżetów jst) i zagranicznych (EFS w ramach PO KL 2007-2013), jak również środków prywatnych podmiotów. Działaniami objęto teren całego województwa⁶².

1. Monitoring tworzenia i funkcjonowania rodzinnej opieki zastępczej dotyczył rodzin zastępczych. Na system rodzinnej opieki zastępczej składają się rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Organizowaniem i finansowaniem rodzinnej opieki zastępczej zajmują się samorządy powiatowe. W I półroczu 2013 r. powstały 133 rodziny zastępcze, w których umieszczono 201 dzieci. Koszt utworzenia i funkcjonowania nowych rodzin wyniósł 548,1 tys. zł. Zgodnie z informacjami z powiatowych centrów pomocy rodzinie, szkolenia nowoutworzonych rodzin w I półroczu odbyły się dopiero w II półroczu 2013 r. Szkolenia przeprowadzono także w ramach obowiązków zawodowych koordynatora pieczy zastępczej. Warto zaznaczyć, że w ramach kosztów związanych z utworzeniem i funkcjonowaniem nowych rodzin zastępczych uwzględniono świadczenia przyznane nowym rodzinom decyzją, tj. świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej oraz kosztów utrzymania dziecka w tej rodzinie należne za okres I półrocza 2013 r., z tym

⁶² W związku z tym, że decyzja Zarządu Województwa o dofinansowaniu i umowy zostały podpisane w I pół. 2013 r., wykazano pełne kwoty dofinansowania w części działań. Projekty w tym zakresie były realizowane do końca 2013 r., jednak kwota dofinansowania została przekazana w całości w I pół. 2013 r.

że część świadczeń (w tym koszty szkolenia), zostało wypłaconych dopiero w II półroczu 2013 r. W I połowie 2013 r. na terenie województwa powstały również 2 rodzinne domy dziecka. Zapewniono w nich miejsca dla 5 dzieci. Warto zaznaczyć, że w jednym z nich dzieci zostały umieszczone dopiero w II półroczu 2013 r.

2. Monitoring powstawania infrastruktury socjalnej w województwie objął analizę wydatków z budżetu państwa, budżetów samorządów lokalnych oraz ze środków prywatnych, związanych z rozwojem infrastruktury socjalnej w zakresie: przygotowania do uruchomienia nowych placówek (budowa, remonty/adaptacje budynków) oraz funkcjonowania nowych placówek. Utworzono: dom pomocy społecznej (w Różnowie), 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze (w Olsztynku oraz 2 w Giżycku) – w wyniku dostosowania działalności dotychczasowych podmiotów do wymogów ustawowych oraz 3 środowiskowe domy samopomocy (w Pieckach, Morągu i Rzeczej). Wykazane nowe placówki opiekuńczo-wychowawcze powstały w wyniku dostosowania działalności dotychczasowych podmiotów do wymogów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (m.in. poprzez ograniczenie maksymalnej liczby podopiecznych w placówce do 14 osób). Wydatki poniesione na realizację wszystkich projektów wyniosły 1,4 mln zł i były sfinansowane ze środków budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

3. Wartość poniesionych wydatków w projektach obejmujących realizację zadań zleconych organizjom pozarządowym przez samorząd województwa w ramach otwartego konkursu ofert w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oparto o uchwały Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z I półroczu 2013 r., przyznające poszczególnym podmiotom konkretne kwoty dofinansowania na cały 2013 r. Realizacja objęła 42 zadania, w tym 23 zadania z zakresu pomocy społecznej oraz 19 zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, które realizowało 37 organizacji pozarządowych. Przedsięwzięcia te były kontynuacją działań w zakresie reintegracji społecznej osób z grup szczególnego ryzyka. W projektach uczestniczyło 14,4 tys. osób, w tym z zakresu pomocy społecznej 9,2 tys. osoby oraz 5,2 tys. osób z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Realizację zadań wspierało 9,5 tys. wolontariuszy. Wartość całkowita poniesionych przez NGO-sy wydatków wyniosła 897,7 tys. zł (ze wszystkich źródeł finansowania łącznie), z czego środki z budżetu województwa – 298,7 tys. zł. Organizacje pozarządowe, obok środków z budżetu województwa, pozyskiwały także środki finansowe na realizację powyższych zadań z zasobów prywatnych (w wysokości 306,1 tys. zł) oraz z budżetów m.in. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii oraz samorządów gminnych (w wysokości 292,8 tys. zł).

4. W ramach rozwoju zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) w I półroczu 2013 r. samorząd województwa dofinansował koszty działania wszystkich 5 zakładów aktywności zawodowej funkcjonujących na terenie regionu (ZAZ w Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim, Olsztynie i Biskupcu) na łączną kwotę 3,1 mln zł. Na dofinansowanie złożyły się środki PFRON w wysokości 2,8 mln zł oraz środki z budżetu samorządu w kwocie 323 tys. zł. Zakłady aktywności zawodowej w I półroczu 2013 r. zatrudniały 238 osób, w tym 171 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 67 osób personelu. Środki przekazano ww. zakładom m.in. na wynagrodzenia osób niepełnosprawnych, pracowników obsługi, pokrycie kosztów materiałów, energii, usług materialnych i niematerialnych niezbędnych do realizacji rehabilitacji i obsługi, kosztów transportu i dowozu osób niepełnosprawnych, a także szkoleń związanych z przygotowaniem ich do pracy na otwartym rynku. Dzięki dofinansowaniu, osoby niepełnosprawne zatrudnione w ZAZ, obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej,

przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości. Zatrudnienie w ZAZ osób niepełnosprawnych nie tylko umożliwia rehabilitację zawodową i społeczną tych osób, ale również sprzyja integracji i zapobiega ich społecznemu wykluczeniu.

5. W ramach rozwoju infrastruktury dla osób niepełnosprawnych w I połowie 2013 r., na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ze środków PFRON dofinansowane zostały roboty budowlane w 4 obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w wysokości 3,7 mln zł, co stanowiło 43% całkowitych kosztów realizowanych inwestycji, na łączną kwotę 8,5 mln zł. Dofinansowane projekty to: Budowa Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kętrzynie, wymiana wykładzin podłogowych w pomieszczeniach budynku Stowarzyszenia Integracji Osób Niepełnosprawnych, zmiana sposobu użytkowania szkoły na dom pomocy społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Kamińsk, remont oraz dostosowanie budynku Internatu i terenu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kisielicach do potrzeb osób niepełnosprawnych. Realizacja ww. zadania stworzyła osobom niepełnosprawnym lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania. Ze złożonych wniosków o dofinansowanie ww. zadań i sprawozdań wynika, że z nowopowstałych lub rozbudowanych w I półroczu 2013 r. obiektów służących rehabilitacji korzystało 328 osób niepełnosprawnych.

6. Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w I połowie 2013 r. ze środków PFRON dofinansowanych zostało 10 organizacji pozarządowych w kwocie 200 tys. zł i były to stowarzyszenia oraz klub sportowy. Wsparciem objęto osoby z autyzmem, zespołem Aspergera i z innymi niepełnosprawnościami intelektualnymi. Łącznie w projektach uczestniczyło 557 osób niepełnosprawnych. Podjęte działania umożliwiły szerszy udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co może przyczynić się do poprawy jakości życia tych osób i członków ich rodzin. Zlecenie zadań publicznym organizacjom pozarządowym jest jednym ze skuteczniejszych działań mających na celu zwiększenie integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej środowisk zagrożonych społecznym wykluczeniem, a takim jest środowisko osób niepełnosprawnych.

7. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez ułatwienie dostępu do rynku pracy odbywało się w ramach Priorytetu VII Promocja Integracji Społecznej, w wyniku którego podejmowane są działania ukierunkowane przede wszystkim na zwiększenie szans w znalezieniu zatrudnienia przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wyrównanie deficytów wynikających z braku dostępu do określonych dóbr i usług, braku posiadanych kwalifikacji czy też innych czynników powodujących ograniczenie szans na równoprawny z większością społeczeństwa udział w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym. Celem działania było rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, poprawa skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie, poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej oraz aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych i poprawa dostępu do zatrudnienia dla tych osób. Łącznie na realizację działania przeznaczono 53,2 mln zł, przy czym z rezultatów skorzystało 11,4 tys. osób.

8. Głównym celem szkolenia kadr jednostek pomocy i integracji społecznej oraz specjalistyczne doradztwo dla Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS) i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie

(PCPR) jest wzmocnienie potencjału przez pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją poprzez podniesienie kwalifikacji w systemie pozaszkolnym w formie szkoleń, studiów podyplomowych, kursów oraz doradztwa. Wartość wydatków w I półroczu 2013 r. wyniosła 224,7 tys. zł. W rezultacie zostało przeprowadzonych 21 modułów szkoleniowych, 2 kierunki studiów podyplomowych oraz 3 kursy. Zaplanowano uczestnictwo 850 pracowników publicznych i niepublicznych instytucji pomocy i integracji społecznej.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	12
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	5
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	4
poniesione wydatki	zł	63 256 581
liczba organizacji uczestniczących (poza organizacją realizującą)	szt.	208
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	27 313
liczba nowych organizacji	szt.	140
liczba wolontariuszy podejmujących pracę w instytucjach i organizacjach	os.	9 465

Cel 2.7. Wzrost dostępności mieszkań

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców	szt.	293	328	332	335	332	335	339	343
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² na 1 mieszkańca	m ²	17,4	21,4	21,8	22,1	22,0	20,9	22,9	23,3
liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 000 mieszkańców	szt.	1,8	4,1	4,8	3,4	3,3	3,1	3,8	3,3

W porównaniu do roku poprzedniego, zanotowano wzrost liczby mieszkań przypadających na 1 tys. mieszkańców – w porównaniu z 2012 r. wskaźnik wzrósł o 4 i osiągnął wartość 343 (12. lokata w kraju). Na 1 mieszkańca przypadało 22,9 m² mieszkania i było to o 0,4 m² więcej niż w 2012 r. W rezultacie województwo znalazło się na ostatnim miejscu w rankingu krajowym. Wskaźnik liczby mieszkań oddanych w 2013r. do użytkowania na 1 tys. mieszkańców osiągnął wartość 3,3 szt. (7. miejsce w kraju) i był niższy niż w roku ubiegłym o 0,5 szt. Wszystkie wskaźniki kształtowały się poniżej średnich wartości dla kraju (odpowiednio: 26,3 m² i 3,8 m²). Niskie wartości wskaźników są rezultatem zbyt małej liczby podjętych działań dotyczących dostępności mieszkań w stosunku do zapotrzebowania na mieszkalnictwo na obszarze województwa.

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **Wzrost dostępności mieszkań** osiągnany był poprzez realizację 5 działań, a w ich ramach 5 projektów i 41 inwestycji. Poniesiono wydatki w wysokości 4,5 mln zł, które sfinansowano ze środków publicznych krajowych (m.in. budżetu państwa) i regionalnych (budżetu województwa, budżetów jst) oraz środków prywatnych (m.in. spółdzielni, wspólnot mieszkaniowych). Działaniami objęto obszar całego województwa.

1. Działanie Budowa mieszkań w ramach budownictwa społecznego TBS i socjalnego umożliwiło w 2013 r. w województwie oddanie do użytku 4 797 mieszkań (o 12% mniej niż w roku poprzednim). W I półroczu 2013 r. oddano do użytku 37 mieszkań komunalnych, natomiast nie powstały w tym czasie mieszkania komunalne w ramach budownictwa społecznego TBS. Najwięcej, bo 33 mieszkania,

oddano w ramach zrealizowanej inwestycji w Morągu, a 4 mieszkania oddano w Nidzicy. Na realizację ww. inwestycji wydano blisko 3,6 mln zł. Realizacja budowy mieszkań komunalnych w Morągu częściowo realizowana była ze środków budżetu państwa (ok. 24% dofinansowania), a w Nidzicy w całości pokryta została ze środków własnych gminy.

2. W ramach opracowywania niezbędnych planów pod budownictwo mieszkaniowe w I półroczu 2013 r. zrealizowano 1 projekt, dla którego uzgodniono 54 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, dotyczące zabudowy mieszkaniowej, co stanowiło 71% wszystkich uzgodnionych planów miejscowych w tym okresie. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są finansowane ze środków własnych gmin. Zgodnie z procedurą planistyczną jedną z jednostek zajmujących się procedurą związaną z uzgadnianiem planów miejscowych jest Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie. Koszty związane z tą działalnością poniesione przez Biuro w I połowie 2013 r. szacuje się na około 75 tys. zł. Są to wydatki pochodzące z budżetu samorządu województwa. Szacuje się, że w I połowie 2013 r., w województwie wydano 1,9 tys. decyzji o warunkach zabudowy dotyczących zabudowy mieszkaniowej (3,7 tys. w całym 2013 r.) i w porównaniu z rokiem poprzednim ilość wydanych decyzji zmniejszyła się o 30%. Pozwolenia wydane inwestorom indywidualnym stanowiły ponad 60% decyzji wydanych w województwie. Powyższe dane potwierdzają fakt, że nadal liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy jest znacznie większa niż sporządzanych planów miejscowych. Z punktu widzenia polityki przestrzennej jest to działanie wysoce nieprawidłowe.

3. Realizacja infrastruktury pod budownictwo mieszkaniowe umożliwiła zrealizowanie w I półroczu 2013 r. 1 projektu składającego się z 4 inwestycji. Zakres projektu obejmował między innymi budowę infrastruktury technicznej pod projektowane budownictwo mieszkaniowe w miejscowościach: Wójtowo-Nikielkowo (gmina Barczewo), Skierki (gmina Barciany), Grabnik-Płowce-Stare Krzywe-Nowe Krzywe (gmina Stare Juchy), Bogaczewo-Wrony-Kozin-Sterławki Średnie-Gajewo-Sulimy-Wilkasy (gmina Giżycko). Łączny koszt ww. inwestycji wyniósł około 856 tys. zł. Szacuje się, że w I połowie 2013 r. gminy przekazały inwestorom 22 ha gruntów pod budownictwo mieszkaniowe⁶³. Biorąc pod uwagę strukturę własnościową mieszkań, najwięcej gruntów pod budownictwo mieszkaniowe przekazano osobom fizycznym – 84,3%, 13,4% przekazano spółkom i innym podmiotom, 1,4% – Towarzystwom Budownictwa Społecznego i tylko 0,9% pod budownictwo komunalne. Szacuje się, że ogółem zasób gruntów pod budownictwo mieszkaniowe w I połowie 2013 r. wyniósł 989 ha, w tym 231 ha gruntów uzbrojonych. Uzbrojenia wymaga jeszcze 1 516,3 ha gruntów. Realizacja tak dużego zadania wymaga współfinansowania środkami z różnych źródeł, zarówno zewnętrznych, jak i właścicieli gruntów.

4. Działanie w ramach remontów substancji mieszkaniowej nie zostało opisane w raporcie ze względu na brak informacji dotyczących wartości wydanych środków na przeprowadzenie remontów w zasobach mieszkaniowych gmin oraz w zasobach mieszkaniowych TBS w I półroczu 2013 r.,. Dane takie publikowane są raz na 2 lata. Na koniec 2013 r. dostępne są jedynie dane dotyczące liczby remontów. W I połowie 2013 r. nie zrealizowano remontów kapitalnych substancji mieszkaniowej mieszkań komunalnych. Szacuje się natomiast, że prace remontowe polegające na wymianie instalacji przeprowadzono w 804 mieszkaniach, a w 795 mieszkaniach dokonano wymiany stolarki budowlanej natomiast remonty dachów przeprowadzono w 268 mieszkaniach.

⁶³ Najwięcej gruntów przekazano pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne około 19,5 ha, natomiast pod budownictwo wielorodzinne – tylko 2,4 ha.

Oprócz wymienionych działań przeprowadzono remonty związane z podwyższeniem standardu mieszkaniowego poprzez ocieplenie budynków oraz doprowadzenie sieci infrastruktury technicznej.

5. W ramach działań zwiększających dostępność i różnorodność form finansowania budownictwa mieszkaniowego wpisuje się w realizowany dotychczas program *Rodzina na swoim*, który obowiązywał do końca 2012 r. Zastępujący go program *Mieszkania dla Młodych* zaczął funkcjonować od 1 stycznia 2014 r. W I połowie 2013 r. banki udzielały kredytu na mieszkania w ramach programu *Rodzina na swoim* na podstawie wniosków złożonych do 31 grudnia 2012 r.⁶⁴. Na podstawie informacji opublikowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, w I półroczu 2013 r. w województwie warmińsko-mazurskim udzielono 317 kredytów, w tym 133 na zakup mieszkania na rynku wtórnym, 130 na zakup mieszkania na rynku pierwotnym oraz 54 na budowę domu jednorodzinnego. Łączna wartość udzielonych kredytów wyniosła 50,2 mln zł. Średnia cena m² mieszkania z rynku pierwotnego wyniosła 3,6 tys. zł, a na rynku wtórnym – 2,8 tys. zł. Średnia wartość udzielonego kredytu wyniosła: 221 tys. zł dla mieszkań z rynku pierwotnego, 139 tys. zł dla mieszkań z rynku wtórnego oraz 227 tys. zł na budowę domu jednorodzinnego.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	5
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	1
liczba inwestycji	szt.	41
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	4 503 500

Cel 2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba pełnowymiarowych sal sportowych	szt.	187	283	289	295	314	321	325	331
liczba obiektów sportowych spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych	szt.	0	6	6	6	12	14	16	16
% gmin nieposiadających pełnowymiarowej sali gimnastycznej	%	b.d.	17,2	17,2	15,5	12,9	11,2	11,2	9,4
% wdrożenia wojewódzkiego programu budowy i modernizacji bazy sportowo-rekreacyjnej	%	100	100	100	100	100	100	100	100

W 2013 r. oddano do użytku 6 nowych sal sportowych, 2 hale sportowe oraz ukończono remont i przebudowę stadionu sportowego. Liczba pełnowymiarowych sal sportowych w województwie wzrosła do 331. Co roku opracowywany i wdrażany jest *Program Rozwoju Bazy Sportowej* (PRBS), umożliwiający prowadzenie racjonalnej polityki finansowania budownictwa sportowego. Dzięki temu liczba pełnowymiarowych sal sportowych od 1999 r. wzrosła już o 144 obiekty. PRBS zrealizowano zgodnie z założeniami w 100%. Dzięki funduszom europejskim przekazywanym w ramach RPO WiM

⁶⁴ Program był skierowany do małżeństw i osób samotnie wychowujących dzieci, nieposiadających własnego mieszkania. Kredyt mógł być przeznaczony na zakup, bądź budowę domu lub lokalu mieszkalnego. Powierzchnia użytkowa kredytowanego lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego nie mogła przekraczać odpowiednio 75 m² i 140 m².

2007-2013 w 2013 r. realizowane były 2 duże inwestycje sportowo-rekreacyjne (Termy Warmińskie oraz budowa całorocznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej nad jeziorem Krzymym w Olsztynie). Fundusze europejskie przekazywane w ramach PROW 2007-2013 w 2013 r. wsparły realizację 5 inwestycji sportowych, z których 2 zostały zakończone w II półroczu 2013 r.

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej** osiągnąć poprzez realizację 3 działań, w ramach których podjęto 22 projekty. 13 z nich zostało wspartych organizacyjnie lub finansowo przez samorząd województwa. Na rzecz rozwoju turystyki realizowano 6 projektów i 15 inwestycji. Projektami objęto 10,8 tys. m² powierzchni niezadaszonej i 4,2 tys. m² powierzchni zadaszonej. Wydatki poniesione w ramach celu operacyjnego wyniosły 45,6 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (m.in. z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej FRKF i budżetu państwa) i regionalnych (budżetu samorządu województwa i budżetów jst), środków zagranicznych (EFRR w ramach RPO WiM 2007-2013, EFRROW w ramach PROW 2007-2013) oraz środków prywatnych. Działaniami objęto obszar całego województwa.

1. Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego ma charakter wieloletni i jest corocznie uchwalany przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Obejmuje on inwestycje wspierane finansowo środkami z FRKF, przyznawanymi corocznie przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. Program jest zestawieniem inwestycji mających na celu osiągnięcie modelowego, równomiernego rozłożenia obiektów sportowych na terenie całego województwa. Przy podziale środków, preferowane są inwestycje na terenach o największych niedoborach infrastruktury sportowej. Do I półroczu 2013 r. 3 inwestycje ujęte w programie były w trakcie realizacji: budowa sali gimnastycznej przy SP w Orzynach (Gmina Dźwierzuty), rozbudowa stadionu miejskiego z zapleczem przy ul. Gen. Sikorskiego w Górowie Iławeckim, budowa sali gimnastycznej przy SP w Rudce Gmina Szczytno – inwestycja nie została ujęta w zestawienie ze względu na roczną przerwę w jej realizacji⁶⁵. Środki FRKF wskazane w działaniu wyniosły 10,4 mln zł, z czego w 2013 r. inwestorzy otrzymali 4,6 mln zł.

2. Budowa nowych i zagospodarowanie istniejących ośrodków oraz centrów sportu i rekreacji w I półroczu 2013 r. objęła 4 inwestycje sportowe. 2 inwestycje były zrealizowane przy wsparciu RPO WiM 2007-2013 w wysokości 86,5 mln zł, z czego w I półroczu 2013 r. dofinansowanie wydatkowane jedynie w przypadku jednej inwestycji (Termy Warmińskie) w wysokości 10,6 mln zł. Poza tym, w ramach PROW 2007-2013, 2 inwestycje otrzymały wsparcie finansowe na kwotę 150,2 tys. zł i środki te były wydatkowane w I połowie 2013 r.

3. W ramach wspierania rozwoju działalności organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego przeznaczono około 1,3 mln zł na działalność organizacji pozarządowych i stowarzyszeń na rzecz upowszechniania kultury fizycznej i sportu z budżetu województwa. Wsparcie finansowe na zadania realizowane do I półroczu 2013 r. uzyskało 32 podmioty (z czego 2 organizacje realizowały po 2 zadania w ramach projektów), m.in. Warmińsko-Mazurska Federacja Sportu, Akademicki Związek Sportowy, Warmińsko-Mazurska Federacja Osób Niepełnosprawnych oraz Warmińsko-Mazurskie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe.

⁶⁵ Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na 2013 r. obejmował 19 inwestycji, z czego 12 inwestycji kontynuowanych z lat ubiegłych oraz 7 nowych inwestycji, których realizacja nie została rozpoczęta do końca 30 czerwca 2013 r., w związku z powyższym nie zostały one ujęte w opracowaniu.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	19
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	13
liczba inwestycji	szt.	15
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	15
poniesione wydatki	zł	45 628 808
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	6
długość infrastruktury	km	0
wielkość powierzchni (niezadaszonej)	m ²	10 769,00
wielkość powierzchni (zadaszonej)	m ²	4 206,23

Cel 2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
stan czystości powietrza (liczba stref z klasą czystości powietrza A)	szt.	0	9	9	9	0,0	0,0	0,0	0,0
udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zainstalowanej mocy elektrycznej województwa	%	0,0	20,26	b.d.	46,38	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie	%	61,7	71,7	72,2	72,7	72,1	72,1	73,4	74,8
% gmin posiadających uchwalone plany gospodarki odpadami	%	0,0	90,4	0,0	31,5	39,7	42,0	0,0	Nie dotyczy
% powierzchni chronionej województwa	%	53,1	46,3	46,3	46,5	46,6	46,7	46,7	46,7
lesistość województwa	%	29,3	30,2	30,3	30,4	30,6	30,7	30,9	31,0

Brak danych statystycznych oraz wyników oceny środowiska prowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska za I półrocze 2013 r. nie pozwala zaprezentować danych dotyczących jakości powietrza w regionie we wspomnianym okresie. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2013 r. stanowiła 74,8% ogółu ludności. W miastach odsetek ten wyniósł 98,2%, a na wsi – 40,8%. Wskaźnik stopniowo wzrasta, jako efekt prowadzonych inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Województwo charakteryzuje się dużą powierzchnią gruntów leśnych – 768,8 tys. ha oraz o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej – 1,1 mln ha. Wskaźnik lesistości w 2013 r. wyniósł 31,0%. 46,7% powierzchni województwa to obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione.

Działania realizowane w I półroczu 2013 r.

Cel operacyjny **Poprawa jakości i ochrona środowiska** osiągnąć był poprzez realizację 6 działań, a w ich ramach 17 projektów i 2 inicjatywy obejmujące całe województwo. Wykonano 22 inwestycje, Poniesiono wydatki w wysokości 42,3 mln zł, sfinansowane ze środków publicznych (głównie budżetów gmin) i zagranicznych (w ramach RPO WiM 2007-2013, PO IiŚ 2007-2013 i PROW 2007-2013) oraz środków prywatnych.

1. W ramach **restytucji gatunków fauny i flory** podjęto następujące działania: Nadleśnictwo Mrągowo przeprowadziło inwentaryzację populacji rysia oraz wilka na terenie Puszczy Piskiej i Lasów Napiwodzko-Ramuckich. Realizatorami tego projektu była organizacja WWF we współpracy z RDLP w Olsztynie. W wyniku inwentaryzacji ustalono, że na terenie południowego kompleksu leśnego

Nadleśnictwa Mrągowo (wraz z Nadleśnictwem Strzałowo) występuje wspólna wataha licząca 5 osobników. Nie zaobserwowano śladów bytowania rysia na terenie nadleśnictwa. Ponadto Nadleśnictwo Borki wdrożyło strategię ochrony żubra w Polsce (poprawa bazy pokarmowej, opieka weterynaryjna, działania edukacyjne podnoszące akceptację dla gatunku). Przeprowadzono także inwentaryzację i szczegółowy opis stanowisk granicznika płucnika w Puszczy Boreckiej (zaprojektowanie i zainicjowanie działań związanych z aktywną ochroną oraz monitoring podjętych działań i stanu ochrony). Z kolei Nadleśnictwo Jamy zrealizowało program ochrony i restytucji cisa pospolitego na obszarze RDLP w Toruniu. Projekt realizowany był w latach 2010-2013 na powierzchni 7,19 ha. Na przedmiotowe działania wydatkowano kwotę 102,4 tys. zł.

2. W ramach renaturalizacji bagien, łąk i torfowisk Nadleśnictwo Nowe Ramuki przeprowadziło projekt *Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych*, dążący do odtworzenia naturalnych warunków hydrologicznych na terenie lasów w celu ochrony istniejących mokradeł. Projektowane urządzenie (grobla) zwiększy retencję powierzchniową i gruntową rozpatrywanego obszaru, przez co polepszeniu ulegną warunki wilgotnościowe gleb, ograniczone zostaną wpływy roztopowych wód pozimowych sprzyjając podniesieniu poziomu wód gruntowych oraz poprawią bilans wodny. Nadleśnictwo Mrągowo wybudowało 19 obiektów małej retencji na terenie leśnictw: Reszel, Wola, Grzybowo, Sarż i Boże w celu odtworzenia naturalnych warunków hydrologicznych w lasach oraz ochrony istniejących mokradeł. Nadleśnictwo Maskulińskie wybudowało 235 obiektów małej retencji (progi, zastawki, przepusty piętrzące oraz zbiorniki retencyjne, przetamowania ziemne). Przewidywana ilość zretencjonowanej wody: 3,3 mln m³. Łącznie poniesiono w tym zakresie wydatki na kwotę 937,0 tys. zł.

3. W ramach zalesienia i zadrzewienia realizowano *Krajowy Program Zwiększania Lesistości*, na który przeznaczono 122,7 tys. zł. Na terenie RDLP Olsztyn zalesiono powierzchnię 20,50 ha, na terenie RDLP Białystok wykonano zalesienia w nadleśnictwach w województwie warmińsko-mazurskim na powierzchni 32,69 ha (w tym zalesienia sztuczne – 22,32 ha, sukcesja naturalna – 10,37 ha).

4. Realizowane w ramach wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, w tym energii geotermalnej projekty miały na celu zwiększenie korzystania z OZE, w tym z energii geotermalnej. Wybudowano 11 jednostek wytwarzania energii cieplnej z energii geotermalnej. W ramach wsparcia Gminy Sorkwity przez WFOŚiGW w Olsztynie, na jej terenie przebudowano kotłownię olejową na kotłownię opalaną biomasą. Zmniejszono emisję zanieczyszczeń SO₂ (o 1 Mg/a) oraz CO₂ (o 313 Mg/a). Ilość uzyskanej energii wyniosła 108 GJ. Dodatkowa moc zainstalowana energii ze źródeł odnawialnych w wyniku realizacji projektów zakończonych w I półroczu 2013 r. wyniosła 0,73 MW/rok. W dniach 24-25.04.2013 r. WMAE zorganizowała wyjazd studyjny pt. *Innowacyjna gospodarka odpadami i produkcja energii elektrycznej z ogniw fotowoltaicznych*. W wyjeździe uczestniczyli przedstawiciele samorządów lokalnych i regionalnych oraz firm z województwa warmińsko-mazurskiego zajmujących się tą tematyką. Uczestnicy wyjazdu mieli okazję zwiedzić oczyszczalnię ścieków w Głogowie Małopolskim wyposażoną w stanowisko do przeróbki osadów metodą ORTMED oraz pierwszą w Polsce farmę fotowoltaiczną o mocy 1 MW zlokalizowaną na terenie gminy Wierzchosławice. Poniesione na wskazane cele wydatki w I półroczu 2013 r. wyniosły 28,8 mln zł.

5. Na realizację projektów dotyczących porządkowania gospodarki ściekowej, budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji, budowy i modernizacji sieci wodnych

oraz stacji uzdatniania wody poniesiono wydatki w wysokości 7,3 mln zł ze środków publicznych krajowych, unijnych oraz prywatnych. W ramach projektów realizowanych przez gminy Jeziorany, Olsztynek i Prostki rozbudowano sieć kanalizacyjną o 23,5 km. Wydłużono także sieć wodociągową o 13,9 km.

6. W ramach utworzenia regionalnych systemów gospodarki odpadami w I półroczu 2013 r. w WFOŚiGW w Olsztynie podpisano 3 umowy na rekultywację 6 składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 8,34 ha. W ramach dofinansowania z PO IiŚ 2007-2-13 realizowano 4 umowy z zakresu modernizacji/budowy zakładów gospodarowania odpadami. W I półroczu 2013 r. zakończone zostały prace związane z dwoma z ww. projektów (modernizacja zakładów zagospodarowania odpadów w Ełku i Elblągu). Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów komunalnych wyniosła ponad 1,0 mln, natomiast wydatki na przedmiotowe działanie wyniosły ponad 5 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2013
liczba projektów	szt.	17
liczba inicjatyw	szt.	2
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	3
liczba inwestycji	szt.	22
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	3
poniesione wydatki	zł	42 277 773
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu produkcji i wykorzystania energii odnawialnej	szt.	3
długość infrastruktury	km	0,0

Priorytet 3. Nowoczesne sieci

Cel 3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
km zbudowanych i modernizowanych linii kolejowych	km	0	0	0	0	8	23	88	33
km zbudowanych i zmodernizowanych dróg	km	274,6	1 086,3	246,3	443,0	400,0	232,0	186,3	3,8
liczba publicznych punktów dostępu do Internetu (dotyczy tylko bibliotek publicznych)	szt.	12	233	240	242	294	299	292	297*
liczba lotnisk obsługujących ruch pasażerski	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0
km zbudowanych i zmodernizowanych szlaków wodnych	km	0	0	0	0	0	0	0	0

W I półroczu 2013 r. projekty dotyczące budowy i przebudowy dróg ekspresowych, krajowych i obwodnic dobiegały końcówki, wynikiem czego jest zerowy przyrost infrastruktury. Również poniesione w tym półroczu nakłady pieniężne są stosunkowo niewielkie – ok. 66,7 mln zł w porównaniu z całym 2012 r., kiedy na ten cel wydatkowano ok. 984,5 mln zł. W ramach rozbudowy 2,8 km dróg wojewódzkich inwestycje realizowane w I półroczu 2013 r. pochłonęły ok. 41,7 mln zł, wobec 984,5 mln zł w całym poprzednim roku. Zupełnie inaczej wyglądała natomiast sytuacja dotycząca dróg lokalnych, powiatowych i gminnych. W I półroczu 2013 r. zrealizowano tylko jedną inwestycję, która polegała na modernizacji istniejącej asfaltowej drogi dojazdowej w gminie

Gronowo Elbląskie na długości 0,25 km. Powyższa sytuacja wynika z faktu, iż w I półroczu są jedynie zawierane umowy z gminami, natomiast faktyczna realizacja odbywa się w II połowie roku. Trwały natomiast intensywne prace nad modernizacją linii kolejowych, które objęły 32,9 km infrastruktury. Nakłady poniesione na realizowane inwestycje wyniosły ok. 380 mln zł, wobec 647,9 mln zł w poprzednim roku. Ogólna liczba placówek udostępniających bezpłatne komputery z dostępem do Internetu dla użytkowników wyniosła w całym 2013 r. 297.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności** osiągnąć był przez 5 działań, w ramach których realizowano 10 projektów, 42 inwestycje i wykonano prace na długości ponad 36,6 km infrastruktury drogowej i kolejowej. Poniesione zidentyfikowane wydatki wyniosły 522 mln zł. Działania objęły zasięgiem całe województwo i były finansowane ze środków publicznych (głównie budżetu państwa i budżetów JST) i zagranicznych (przede wszystkim w ramach RPO WiM 2007-2013, PO RPW 2007-2013 i PO IiŚ 2007-2013) oraz środków prywatnych.

1. W ramach rozbudowy dróg krajowych i ekspresowych w I półroczu 2013 r. GDDKiA nadal realizowała inwestycje dotyczące przebudowy oraz budowy, rozpoczęte w latach poprzednich. W związku z kończącymi się w 2013 r. projektami wydatkowano tylko około 66,7 mln zł. Nie odnotowano również z tego tytułu przyrostu długości infrastruktury drogowej. Do kończących się projektów zaliczyć należy: budowę drogi S-7 na terenie wsi Kazimierzowo, Miłomłyna i na odcinku Olsztynek-Nidzica; budowę drogi nr 16 na odcinku Biskupiec-Borki Wielkie i jej rozbudowę w miejscowości Rapaty, budowę obwodnicy Olecka na drodze nr 65 oraz budowę obwodnicy Ełku na drodze nr 16 i 65.

2. W ramach rozbudowy dróg wojewódzkich, inwestycje współfinansowane z funduszy europejskich realizowane w I półroczu 2013 r. pochłonęły 41,7 mln zł. Kontynuowano projekty rozbudowy dróg rozpoczęte w latach poprzednich: drogi nr 592 (w ciągu ul. Kętrzyńskiej i Bohaterów Warszawy w m. Bartoszyce), nr 536 (na odcinku Iława-Samplawa wraz z ul. Lubawską w Iławie), nr 503 (na odcinku Elbląg-Tolkmicko-Pogrodzie), nr 667 (na odcinku Nowa Wieś Ełcka-Biała Piska), nr 650 (na odcinku Banie Mazurskie-Boćwinka i Grabowo-Gołdap wraz ze wschodnim wylotem Gołdapi – ul. Paderewskiego). Ponadto rozbudowywano: drogę nr 545 i 604 z przebudową 2 skrzyżowań w m. Nidzica wraz ze wschodnim wylotem drogi nr 64; nr 545 odcinek Działdowo-Nidzica z m. Działdowo, nr 521 na odcinku Susz-Iława; nr 650 na odcinku Węgorzewo (od skrzyżowania z drogą krajową nr 63)-Banie Mazurskie wraz z m. Banie Mazurskie; nr 544 odcinek Lidzbark - Działdowo z obejściem na terenie Lidzbarka; nr 541 na odcinku Lubawa-Lidzbark ze zmianą przebiegu w m. Lubawa; nr 513 na odcinku Węzeł Pasłek Północ-Pasłek i Orneta-Lidzbark Warmiński wraz z m. Orneta i Lidzbark Warmiński oraz Pasłek-Orneta; nr 650 na odcinku Srokowo-Węgorzewo (od skrzyżowania z drogą krajową nr 63) oraz odcinek Srokowo-Stara Różanka i drogi wojewódzkiej nr 591 na odcinku Stara Różanka-Kętrzyn z ulicami Bałtycką i Traugutta w Kętrzynie. Długość rozbudowanej infrastruktury drogowej wyniosła 2,8 km, co, w stosunku do prowadzonych robót, jest małym przyrostem.

3. W I półroczu 2013 r. w ramach rozbudowy dróg lokalnych objętej *Narodowym Programem Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo-Dostępność-Rozwój* dot. dróg powiatowych i gminnych realizacja projektów odbywała się dopiero w II półroczu 2013 r. Natomiast w zakresie inwestycji polegających na modernizacji, przebudowie i remoncie dróg dojazdowych do gruntów

rolnych, w I półroczu 2013 r. realizowano jedną inwestycję w gminie Gronowo Elbląskie na kwotę 74,7 tys. zł, w wyniku czego zmodernizowano 0,25 km drogi asfaltowej.

4. W ramach rozwoju infrastruktury kolejowej w I półroczu 2013 r. realizowano zadania inwestycyjne na łączną kwotę ok. 380 mln zł. Długość zmodernizowanej infrastruktury wyniosła 32,9 km. W I półroczu 2013 r. wydatkowano także ok. 2,1 mln zł na spłatę leasingu 3 sztuk autobusów szynowych zakupionych w 2010 r. W dalszym ciągu trwała rewitalizacja i modernizacja linii kolejowych Olsztyn-Szczytno-Szymany (odcinek Olsztyn-Szczytno – linia kolejowa nr 219 i odcinek Szymany-Szczytno – linia kolejowa nr 35, modernizowana w ramach RPO WiM 2007-2013) jako kolejowe połączenie modernizowanego lotniska w Szymanach z Olsztynem – etap I. Modernizowano również następujące linie kolejowe: E65/c-E65 na odcinku Warszawa-Gdynia – obszar LCS Działdowo; nr E65/c-E65 na odcinku Warszawa-Gdynia – obszar LCS Ława, LCS Malbork; E65/c-E65 na odcinku Warszawa-Gdynia w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego (dot. miejscowości: Susz, Redaki, Ząbrowo, Ława Główna, Rakowice, Zajączkowo Lubawskie, Rybno Pomorskie, Gralewo, Działdowo i Iłowo).

5. W ramach rozwoju zintegrowanego transportu publicznego w ośrodkach miejskich (Olsztyn, Elbląg, Ełk), w I półroczu 2013 r. zadania inwestycyjne pochłonęły około 33,5 mln zł, a długość przebudowanej infrastruktury drogowej wyniosła 0,7 km. W Olsztynie przebudowywano w dalszym ciągu ul. Bałtycką na odcinku od skrzyżowania z Al. Schumana i ul. Artyleryjską do wiaduktu nad koleją. W ramach powyższego zakresu kontynuowano modernizację i rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego w Olsztynie, polegającą na wykonaniu: linii tramwajowej, odcinka ul. Obiegowej, zajezdni tramwajowej, wydzielenia pasów ruchu dla autobusów, wdrożeniu Systemu IT (sterowanie ruchem, informacja pasażerska, bilet elektroniczny) oraz dostawie taboru tramwajowego. Rozpoczęto inwestycje dotyczące przebudowy Al. Wojska Polskiego od ul. Żeromskiego do Al. Sybiraków. Ponadto poniesiono wydatki związane z koncepcją budowy nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku od granicy miasta do wiaduktu kolejowego (ul. Nowobałtycka) – w I półroczu 2013 r. uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach. Inwestycje realizowane przez Urząd Miasta Olsztyna w I półroczu 2013 r. wygenerowały wydatki na poziomie ok. 13 mln zł. W Elblągu w I półroczu 2013 r. w dalszym ciągu kontynuowano przebudowę drogi wojewódzkiej nr 504 – ul. 12. Lutego i skrzyżowanie ulic Królewieckiej i Nowowiejskiej oraz odnawiano nawierzchnię odcinków ulic: Kajki, Lotniczej, Agrykoli, Asnyka, Bażyńskiego, Kopernika i Saperów. Ponadto przebudowywano ulice oraz obiekty inżynierskie stanowiące ciąg drogi wojewódzkiej nr 503 w obszarze Elbląga – I etap od Placu Słowiańskiego do ul. Obrońców Pokoju. Kontynuowano przebudowę skrzyżowań ulic Gen. Grota Roweckiego i 12. Lutego. Na realizowane inwestycje w mieście Elbląg w I półroczu 2013 r. poniesiono wydatki w wysokości 20,2 mln zł, w tym 12,7 ml zł pochodziło z RPO WiM 2007-2013. W Ełku w I półroczu 2013 r.: przebudowano ulice Piwnika Ponurego i Robotniczą, wybudowano oświetlenie na ul. Grodzieńskiej i części ul. Wileńskiej. Na zadania inwestycyjne poniesiono wydatki w wysokości ok. 310 tys. zł, które pochodziły z budżetu miasta, zaś długość przebudowanej infrastruktury wyniosła 0,7 km.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	10
liczba inicjatyw	szt.	0

liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	6
liczba inwestycji	szt.	42
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	29
poniesione wydatki	zł	521 966 873
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	0
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	0
liczba przedsiębiorców objętych projektem i/lub inicjatywą	os.	0
długość infrastruktury	km	36,6

Cel 3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
km zbudowanych i zmodernizowanych linii energetycznych	km	0,0	419,8	181,0	282,0	282,2	79,3	113,1	66,0
km zbudowanych i modernizowanych sieci gazowych	km	78,5	96,3	69,6	53,0	41,6	145,9	148,0	96,7

W I półroczu 2013 r. długość przebudowanych odcinków linii napowietrznych zmniejszyła się o połowę w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 66 km, zmniejszyły się również poniesione nakłady pieniężne i wyniosły ok. 6,1 mln zł. W dalszym ciągu kontynuowano projekty rozpoczęte w latach ubiegłych w powiatach: działowskim, iławskim, ostródzkim, bartoszyckim, lidzbarskim, mrągowskim, olsztyńskim i szczywieńskim. W I półroczu 2013 r. na infrastrukturę gazowniczą wydatkowano 4,9 mln zł (w całym 2012 r. – 19,8 mln zł), natomiast długość rozbudowywanej i/lub modernizowanej infrastruktury gazowniczej wyniosła 96,7 km (w całym 2012 r. – 148 km). W dalszym ciągu kontynuowano gazyfikację wsi: Jonkowo, Warkały, Giedajty i Nagłady. Wciąż trwała budowa sieci gazowej relacji Szczytno-Młynowo-Muławski i Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie-Iława. Ponadto rozbudowywano i modernizowano sieć gazową, budowano nowe przyłącza i gazociągi, ale też modernizowano gazociągi. W I półroczu 2013 r. zrealizowano 5 inwestycji w zakresie wykorzystania energii odnawialnej – geotermalnej. Na powyższe inwestycje wydatkowano ok. 25,4 mln zł, tj. 29% nakładów z poprzedniego roku. Realizowane projekty dotyczyły budynków użyteczności publicznej.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii** osiągniany był poprzez 3 działania obejmujące zasięgiem całe województwo, w ramach których realizowano 3 projekty. Poniesione zidentyfikowane wydatki wyniosły 36,4 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (głównie budżetu państwa) i zagranicznych (głównie w ramach PO Liś oraz RPO WiM 2007-2013) oraz środków prywatnych. Zadania dotyczyły 151 inwestycji, z których 28 zostało wspartych przez samorząd województwa, 3 projekty dotyczyły OZE, a prace prowadzone były na 261 km infrastruktury.

1. Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych objęła w I półroczu 2013 r. kontynuację projektów rozpoczętych w latach poprzednich, polegających na przebudowie linii napowietrznej, dofinansowanej z RPO WiM 2007-2013. Wydatkowano ok. 6,1 mln zł, z tego ok. 2,4 mln zł pochodziło ze środków UE. Długość przebudowanej infrastruktury energetycznej wyniosła ok. 66 km. Projekty dotyczyły przebudowy odcinków linii napowietrznej SN 15 KV zlokalizowanych na terenie Energa

Operator SA Oddział Olsztyn. Odcinki: Górowo Iławeckie-Lelkowo, Szczytno-Dźwierzuty, Olsztynek-Ostróda, Ostróda-Mostkowo, Mrągowo-Biskupiec, Lidzbark Warmiński-Dobre Miasto, Ostróda-Samin, Iława-PZ Przejazd, Iława-Lubawa, Szczytno-Pasym, Lidzbark Warmiński-Jeziorany, Olsztynek-Samin, Samin-Rybno oraz Iława-Babięty.

2. Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej w I półroczu 2013 r. pochłonęła około 4,8 mln zł, a długość infrastruktury gazowniczej objętej inwestycjami wyniosła 97 km. Realizacja projektów odbywała się w 3 oddziałach PSG, tj. w Białymstoku, Gdańsku oraz w Zakładzie w Olsztynie. Zakład w Olsztynie na realizację inwestycji wydatkował największą kwotę, tj. ok. 4,3 mln zł, a długość wybudowanej i zmodernizowanej infrastruktury gazowniczej wyniosła około 88 km. Dwa projekty współfinansowane były z POIiŚ (ok. 540 tys. zł pochodziło z tego źródła). W dalszym ciągu trwała gazyfikacja Jonkowa, Warkań, Giedajt i Nagład, kontynuowano także budowę sieci gazowej relacji Szczytno-Młynowo-Muławki i Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie-Iława (realizacja przedmiotowych projektów potrwa do 2015 r.). Rozbudowywano sieć gazową i przyłącza na terenie ZG/Olsztyn, kontynuowano budowę gazociągu w Nidzicy. Zmodernizowano UZU DN 150 Kabikiejmy Dolne oraz wymieniono gazociąg relacji Olsztyn-Dobre Miasto. Nastąpiła modernizacja gazociągu pod dnem Łyny w m. Kłodka, w Kętrzynie wraz z wymianą przyłączy oraz w Ostródzie z wymianą przyłączy. W dalszym ciągu kontynuowano modernizację sieci w Szczytnie. Zakład w Białymstoku realizował inwestycje polegające na budowie przyłączy w Giżycku, Mikołajkach i Węgorzewie. Na powyższe inwestycje poniesiono wydatki w wysokości ok. 178,6 tys. zł., które pochodziły ze środków prywatnych. Oddział w Gdańsku realizował z kolei inwestycje w Elblągu – budowano przyłącza i modernizowano gazociągi na kwotę ok. 416 tys. zł ze środków prywatnych.

3. Zasadniczym celem wykorzystania energii odnawialnej jest wzrost produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych. W I półroczu 2013 r. zidentyfikowano realizację 5 inwestycji współfinansowanych z RPO WiM 2007-2013. Na podstawie zawartych umów, w I półroczu 2013 r. realizowane projekty dotyczyły energii geotermicznej. Ogólne wydatki związane z wykorzystaniem tej energii wyniosły około 25,4 mln zł, z czego około 10,5 mln zł pochodziło z funduszy unijnych. Projekty realizowane były w przeważającej mierze w obiektach użyteczności publicznej: wybudowano węzeł cieplny na pompie ciepła zasilającego budynek kościoła rzymskokatolickiej parafii pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Szczytnie i budynek kościoła pod wezwaniem Świętego Jana Chrzciciela w Biskupcu Reszelskim oraz wybudowano instalację odnawialnego źródła energii w nowopowstającym Niepublicznym Zakładzie Opiekuńczo- Lecznicznym wraz z Domem Opieki *Słoneczna Polana* w Biesalu, zmodernizowano system grzewczy w Zespole Szkół w Mołtajnach oraz wyposażono obiekt wypoczynkowy w miejscowości Bartlewo w nowoczesny, energooszczędny i ekologiczny system ogrzewania.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	3
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
liczba inwestycji	szt.	120
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	21
poniesione wydatki	zł	36 436 638
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz produkcji i wykorzystania energii odnawialnej	szt.	1

liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	6
długość infrastruktury	km	162,75

Cel 3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba projektów samorządu województwa z partnerami spoza regionu	szt.	4	127	72	77	12	20	33	31

Wskaźnik ilości projektów i inicjatyw wykazuje tendencje wzrostowe, przy jednoczesnym zmniejszeniu środków finansowych na realizację celów, a zatem można mówić już o nawiązaniu stabilnych kontaktów międzynarodowych i międzyregionalnych. Można zatem założyć, że cel operacyjny realizowany jest zgodnie z planem.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej** osiągany był poprzez realizację 4 działań, w ramach których realizowano 31 projektów i 49 inicjatyw, których zasięg obejmował obszar całego województwa. 15 z nich było realizowanych na rzecz przedsiębiorców, a 40 na rzecz rozwoju turystyki. W działaniach uczestniczyło 670 organizacji i 179,7 tys. osób. W rezultacie powstały 22 nowe organizacje. Wydatki poniesione na realizację działań wyniosły 4,7 mln zł i były finansowane ze środków publicznych (głównie budżetu państwa i budżetu województwa) i zagranicznych (w ramach programów unijnych) oraz środków prywatnych. Ponad 44% wydatków przeznaczono na współpracę z Obwodem Kaliningradzkim FR, niewiele mniej, bo 42% na współpracę z pozostałymi regionami partnerskimi, 4% – na współpracę z partnerami bałtyckimi, 9% – na współpracę z regionami sąsiadującymi. W I połowie 2013 r. nastąpił bardzo duży spadek procentowy finansowania współpracy z regionami bałtyckimi – o ok. 75%, natomiast wyraźnie wzrosły wydatki na rzecz współpracy z Obwodem Kaliningradzkim – z 740 tys. zł w całym 2012 r. do ponad 2 mln zł w I połowie 2013 r. Obniżeniu uległy również wydatki na współpracę z pozostałymi regionami sąsiadującymi z Warmią i Mazurami – o ok. 30% w stosunku do roku poprzedniego, w którym to odnotowano duży wzrost nakładów na ten rodzaj współpracy (o ok. 80%).

1. W stosunku do poprzedniego okresu raportowania, zarysowuje się zbliżona ilość realizowanych projektów i inicjatyw oraz podobne są wartości pozostałych wskaźników. Można odnotować nieznaczny spadek liczby projektów i inicjatyw finansowanych przez samorząd województwa, co świadczyć może o fakcie, iż organizacje poszukują zewnętrznych źródeł finansowania swoich działań. Znacząco zmalały: poniesione wydatki, liczba organizacji uczestniczących, liczba osób uczestniczących oraz liczba przedsiębiorców. Może to wskazywać na fakt, iż organizacje nie podejmują już tak chętnie działań ze względu na kończące się środki finansowe w ramach unijnej perspektywy finansowej na lata 2007-2013, a raczej dążą do sfinalizowania i rozliczeń końcowych projektów oraz inicjatyw.

2. Wskaźniki ilości projektów i inicjatyw z zakresu **współpracy z pozostałymi regionami sąsiadującymi z Warmią i Mazurami** w ciągu pierwszego półrocza osiągnęły wyższe wartości niż w całym 2012 r. Osiągnięto taki sam wskaźnik ilości realizowanych projektów (4) oraz dwukrotnie wyższy niż w całym roku poprzednim wskaźnik liczby inicjatyw (8). Dynamiczny rozwój współpracy z pozostałymi regionami sąsiadującymi z Warmią i Mazurami charakteryzuje również wskaźnik ilości organizacji uczestniczących w projektach – w połowie roku osiągnięto już wskaźnik niemalże taki jak

w całym 2012 r. W wyniku realizacji projektów oraz inicjatyw powstały 22 nowe organizacje. Drastycznie (4-krotnie) spadła natomiast ilość przedsiębiorców objętych projektem/inicjatywą, co może również wynikać z kończącej się perspektywy finansowej na lata 2007-2013. Najwięcej wydatków pochłonął zakup sprzętu medycznego, systemu powiadamiania dla zespołów ratownictwa medycznego oraz przeszkolenie z kwalifikowanej pierwszej pomocy 192 policjantów z województwa (202,2 tys. zł, w tym 171,8 tys. zł w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska 2007-2013) oraz organizacja Olsztyńskich Spotkań Teatralnych (162 tys. zł, w tym 130 tys. zł z funduszy Teatru im. S. Jaracza w Olsztynie).

3. W ramach współpracy z Obwodem Kaliningradzkim FR, w porównaniu do 2012 r. odnotowano znaczący wzrost liczby projektów i inicjatyw – w pół roku osiągnięto wskaźniki wyższe niż w całym 2012 r. Samorząd województwa wsparł dużo większą ilość projektów/inicjatyw, ale odnotowano jednocześnie wzrost wartości wydatków – aż do ponad 2 mln zł. Znacząco wzrosły też wskaźniki dotyczące inwestycji – z 2 w 2012 r. do 10 w I półroczu 2013 r., co może wskazywać na bardzo dobrze zarysowującą się współpracę między naszym regionem a Obwodem Kaliningradzkim FR. Przyczyn tak wzmożonej współpracy dopatrywać można w realizacji projektów złożonych do Programu Współpracy Litwa-Polska-Rosja 2007-2013 oraz realizacji umowy między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego. Najwięcej nakładów poniesiono na realizację projektu *Zdrowe płuca dla wszystkich* (663,6 tys. zł, w tym 597,2 tys. zł Programu Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013) oraz *Programu profilaktyki wad postawy i bocznego skrzywienia kręgosłupa u dzieci z małych miast i wsi* (495,3 tys. zł, w tym 445,8 tys. zł również z Programu Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013).

4. Wskaźnik ilości projektów i inicjatyw z zakresu współpracy z innymi regionami partnerskimi w ciągu pierwszego półrocza osiągnął podobne wartości jak w całym 2012 r. Zakres geograficzny i tematyczny działań jest bardzo szeroki. Partnerami działań są nie tylko regiony, z którymi nasze województwo utrzymuje oficjalną współpracę, ale także różnego rodzaju podmioty z innych krajów, które zostają partnerami instytucji samorządowych ze względu na cele realizowanych projektów. Projekty/inicjatywy bardziej niż w roku poprzednim skierowane zostały na rzecz rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, przy jednoczesnym większym zaangażowaniu samych przedsiębiorców. Najwięcej środków poświęconych zostało realizacji projektu systemowego *Model kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej połączony z systemem walidacji kwalifikacji i kompetencji formalnych*, we współpracy ze szkołami gastronomiczno-hotelarskimi z Włoch, Francji, Danii i Chorwacji (334,7 tys. zł, w tym 284,5 tys. zł w ramach POKL 2007-2013) oraz projektu *Warmia Mazury Powiśle kulinarnym regionem Europy*, we współpracy z partnerami z Francji i Włoch (304,1 tys. zł, w ramach POKL 2007-2013).

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	31
liczba inicjatyw	szt.	49
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	49
liczba inwestycji	szt.	10
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	10
poniesione wydatki	zł	4 690 448
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	15

liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	40
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	670
liczba nowych organizacji	szt.	22
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	179 702
liczba przedsiębiorców objętych projektem i/lub inicjatywą	os.	514

Cel 3.4. Monitoring środowiska

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba badań monitoringowych z podziałem na komponenty	tys. szt.	2,8	27,1	20,0	20,4	21,4	18,3	18,4	17,9

W I półroczu 2013 r., w wyniku działalności *Inspekcji Ochrony Środowiska* w zakresie badań powietrza, wód i gleb przeprowadzono 17,9 tys. oznaczeń, w tym 15,4 tys. – w ramach monitoringu powietrza, 2,3 tys. – w ramach monitoringu wód oraz 116 – w ramach monitoringu gleb.

Działania realizowane w I półroczu 2013 roku

Cel operacyjny **Monitoring środowiska** osiągany był poprzez realizację 2 działań, w ramach których realizowano 8 projektów na kwotę 1,1 mln zł. Działania realizowano na terenie całego województwa, a finansowano je przede wszystkim ze środków budżetu państwa i zagranicznych (w ramach RPO WiM 2007-2013).

1. W ramach **rozbudowy systemu monitoringu na wszystkie komponenty środowiska naturalnego i wszystkie uciążliwe obiekty i zjawiska**, w I połowie 2013 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie ze środków NFOŚiGW realizował projekt *Monitoring wód przejściowych Zalewu Wiślanego*, w ramach którego wykonano coroczny raport, zawierający komplet uzyskanych wyników badań oraz ocenę stanu wody Zalewu Wiślanego. Prowadzono także prace nad badaniem wód powierzchniowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r., co umożliwiło dokonanie oceny jakości tych wód w regionie. Ponadto ze środków WFOŚiGW w Olsztynie, w ramach inwestycji z zakresu utrzymania sprawności technicznej stacji monitoringu zanieczyszczeń powietrza w województwie warmińsko-mazurskim (przeгляд, wzorcowanie, kalibracja i zakup gazów specjalnych), WIOŚ zakupił materiały eksploatacyjne do urządzeń na automatycznych stacjach monitoringu zanieczyszczeń powietrza oraz dokonał przeglądu kalibracji analizatorów i urządzeń na automatycznych stacjach pomiarów zanieczyszczeń powietrza. Ciągła i bezawaryjna praca systemu pomiarowego umożliwia przede wszystkim pozyskiwanie stałej i wiarygodnej informacji o stanie jakości powietrza na obszarze Warmii i Mazur. Pozyskiwane wyniki wykorzystywane są do celów kontrolnych służb ochrony środowiska. WIOŚ w Olsztynie, przy pomocy środków z WFOŚiGW, wydał też publikację *Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2012 r.* Ogółem wydatki na powyższe zadania wyniosły 137,9 tys. zł.

2. W wyniku realizacji projektów mających na celu ograniczenie rozmiarów pożarów, szybszą ich likwidację, usuwanie zagrożeń ekologicznych oraz doposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (m.in.: OSP w Barczewie) zakupiono: motopompę szlamową, pilarki do drewna, linkowe urządzenia ratownicze i ubrania specjalistyczne. Zawarto 1 umowę dotyczącą prewencji zagrożeń w celu usprawnienia działań ratowniczych z zakresu szeroko pojętej ochrony środowiska oraz w zakresie ratownictwa chemiczno-ekologicznego, a także ograniczenia ryzyka narażenia życia strażaków w działaniach ratowniczych. Liczba osób zabezpieczonych przed katastrofą wyniosła

4,2 tys. osób. Wydatki poniesione na przedmiotowe działanie wyniosły 969,8 tys. zł i zostały sfinansowane głównie ze środków unijnych w ramach RPO WiM 2007-2013 oraz WFOŚiGW.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość I pół. 2013
liczba projektów	szt.	8
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	7
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	1 107 736
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	0

V. Komentarze jednostek monitorujących Strategię na temat jej realizacji

1.1 Wzrost konkurencyjności firm

W związku z kończącym się okresem programowania 2007-2013, w I połowie 2013 r. nie było dostępnej alokacji w ramach RPO WiM 2007-2013 na działania związane z podnoszeniem konkurencyjności firm, a więc nie zostały podpisane żadne nowe umowy na finansowanie inwestycji w przedsiębiorstwa. Warto także odnotować aktywność instytucji otoczenia biznesu (w tym m.in. WMARR S.A.) w angażowaniu się w nowe inicjatywy realizowane na rzecz przedsiębiorców oraz innych interesariuszy dialogu publicznego (Partnerstwa Naturowe, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej). Kontynuowano duże wieloletnie projekty naukowo-badawcze głównych instytucji naukowych w regionie oraz wdrażano *Warmińsko-Mazurski Program Promocji Jakości*. Rok 2013 poświęcony był także dyskusji nt. inteligentnych specjalizacji regionalnych, towarzyszącej aktualizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego*. Zidentyfikowane w regionie 3 wiodące specjalizacje gospodarcze to: ekonomia wody, drewno i meblarstwo oraz żywność wysokiej jakości.

1.2 Wzrost liczby miejsc pracy

Sytuacja na rynku pracy w regionie pozostaje niekorzystna względem innych województw Polski. Stopa bezrobocia była wyższa niż rok wcześniej oraz podobnie jak w latach ubiegłych najwyższa w kraju (wynosiła 20,2%). Mimo, iż napływ nowozarejestrowanych bezrobotnych w relacji do analogicznego okresu roku poprzedniego wynosił 3,6%, zanotowano większą liczbę skreśleń z ewidencji bezrobotnych. W I półroczu 2013 r. w ewidencji osób bezrobotnych zarejestrowano 65 578 osób, przy czym w tym samym okresie z ewidencji osób bezrobotnych wykreślono 71 417 osób. Wskaźnik zatrudnienia w województwie wyniósł 46,9% i był o 3,7 pkt.% niższy od średniego w kraju. W odniesieniu do analogicznego kwartału 2012 r. zwiększył się on o 0,9 pkt.%. W skali kraju pozostał na zbliżonym poziomie (wzrost o 0,2 pkt.%). Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw na koniec czerwca 2013 r. wynosiło 136 tys. osób i spadło w ujęciu rocznym o 1,1 %.

1.3 Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych

Pomimo, iż odnotowano zwiększenie nakładów na przygotowanie terenów inwestycyjnych, wskaźniki dotyczące inwestycji zewnętrznych nadal są niezadowolające. Stąd niezmiennie istnieje potrzeba przygotowania atrakcyjnych stref aktywności gospodarczej, szczególnie w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych oraz szeroka promocja gospodarcza w celu zwiększenia inwestycji zewnętrznych w województwie.

1.4 Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości

Pomimo, iż w pierwszej połowie 2013 r. wydatkowano mniej niż 40% środków zainwestowanych w roku poprzednim, w działaniach uczestniczyło ponad 4 razy więcej osób. Aktywność zarówno samorządu województwa jak i podmiotów funkcjonujących na rynku (w tym instytucji otoczenia biznesu) wpływa na rozwój sektora żywności wysokiej jakości w kolejnych latach. W 2013 r. w procesie aktualizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego* żywność wysokiej jakości uznana została jedną z 3 inteligentnych specjalizacji regionalnych.

1.5. Wzrost potencjału turystycznego

Do najważniejszych działań w tym celu należała realizacja zadań w zakresie prowadzenia kampanii promującej walory i produkty turystyczne Warmii i Mazur, modernizacji i rozbudowy regionalnego systemu informacji turystycznej, współpracy z organizacjami i stowarzyszeniami na rzecz rozwoju turystyki, a także współpracy z Obwodem Kaliningradzkim FR w zakresie rozwoju i promocji turystycznej obu regionów, a w szczególności tworzenia wspólnych produktów turystycznych. Znaczące wsparcie w ww. działaniach miała kampania medialno-wizualna prowadzona nowoczesnymi narzędziami w kraju i za granicą oraz promocja regionu podczas krajowych i zagranicznych targów i warsztatów turystycznych. Rezultatem realizowanych działań było wyposażenie w nowoczesny sprzęt biurowy 23 punktów informacji turystycznej, zmodernizowanie i oznakowanie 150 km szlaków turystycznych oraz wyłonienie w wyniku przeprowadzenia trzykrotnych konkursów, pamiątki turystycznej regionu Warmii i Mazur – *Baby Pruskiej*. Głównymi Partnerami w zakresie realizacji celu operacyjnego byli: Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Polska Organizacja Turystyczna, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze: Oddział Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Oddział Ziemi Elbląskiej i Oddział Wielkich Jezior Mazurskich oraz Administracja Obwodu Kaliningradzkiego FR.

1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa

Cel realizowany był głównie w ramach wdrażania w regionie programu na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 *Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach*. Wydatki na realizację programu wzrosły ponad dwukrotnie, co świadczy o coraz większym zainteresowaniu działaniami na rzecz starzejącego się społeczeństwa i rosnącej świadomości korzyści jakie te działania generują. Ogólne wydatki na realizację celu były natomiast znacznie niższe niż w 2012 r., z uwagi na fakt, iż zawody sportowe *Senior Games* wskazane w raporcie za rok 2012 organizowane są co 2 lata. Mając na uwadze pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa w województwie oraz wysoki poziom bezrobocia, można przypuszczać, że w najbliższych latach nastąpi wzrost liczby nowouruchamianych placówek zapewniających opiekę całodobową osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku, prowadzonych na zasadzie działalności gospodarczej, zgodnie z art. 67 ust.1 *Ustawy o pomocy społecznej*. Placówki te wpisywane są do rejestru wojewody po spełnieniu standardów określonych przepisami ww. ustawy. W 2013 r. w rejestrze wojewody wpisanych było 11 placówek tego typu. Zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej*, osoba wymagająca z powodu wieku pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy. RDP stanowi formę całodobowej usługi opiekuńczej realizowanej w ramach zadań własnych gminy. Przeznaczony jest on dla nie więcej niż 8 osób, co skutkuje możliwością stworzenia w nim warunków i atmosfery zbliżonej do naturalnej rodziny. W 2013 r. w regionie funkcjonowało 10 rodzinnych domów pomocy.

1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

W ramach celu kontynuowano prace realizowane dotychczas w województwie: rozbudowę i poszerzenie oferty parków naukowo-technologicznych (ostatni PN-T został otwarty w Olsztynie w listopadzie 2013 r.), promowanie współpracy instytucji otoczenia biznesu oraz przygotowywanie ich na wyzwania kolejnej perspektywy finansowej UE. Instytucje czynnie uczestniczyły w pracach nad nowymi programami operacyjnymi na poziomie regionalnym i krajowym.

1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego

W I półroczu 2013 r. do realizacji celu operacyjnego przyczyniały się szczególnie duże projekty, mające na celu poszerzenie dostępności usług cyfrowych dla obywateli województwa, w tym budowa sieci szerokopasmowej oraz informatyzacja szpitali i urzędów. Zidentyfikowano również szereg działań na rzecz digitalizacji zasobów instytucji publicznych, w tym katalogi zbiorów on-line, elektroniczne bazy danych, formularze on-line itp. Ponadto realizowano przedsięwzięcia podnoszące umiejętności z zakresu wykorzystywania urządzeń informatycznych w pracy, edukacji oraz życiu codziennym. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu przeszkolił 150 nauczycieli wszystkich poziomów nauczania, w tym przedmiotów ogólnokształcących oraz zawodowych. Na uwagę zasługują również bezpłatne zajęcia nt. korzystania z komputera i Internetu prowadzone w regionie w ramach ogólnopolskiego projektu *Polska Cyfrowa Równych Szans*. W I połowie 2013 r. odbyło się 140 spotkań. Akcja była szeroko promowana. Informacje kierowano, między innymi, do wszystkich bibliotek publicznych z terenu województwa.

1.9. Doskonalenie administracji

W I połowie 2013 r. kontynuowano sprawdzone działania samorządu sprzyjające podnoszeniu jakości administracji w regionie. Szczególne znaczenie ma rozwijająca się w województwie *Sieć Cittaslow*, której promocja sprzyja nie tylko podniesieniu konkurencyjności miast należących do sieci, ale także buduje pozytywny wizerunek całego regionu. Ten kierunek działań winien być kontynuowany w kolejnych latach. Ponadto niezbędne jest zwiększenie znaczenia konkursów projakościowych, które od wielu lat funkcjonują w województwie i na stałe wpisały się w kalendarz corocznych inicjatyw kierowanych do jednostek samorządu terytorialnego i podmiotów rynkowych.

2.1 Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Kluczową rolę dla celu mogą odgrywać badania rynku pracy, które pozwalają na wskazanie najważniejszych kompetencji przydatnych lub wymaganych na danym stanowisku pracy. Ponadto umożliwiają one dostosowanie programów kształcenia do oczekiwań pracodawców, określenie preferowanych obszarów realizacji praktyk oraz ich modyfikację celem uzyskania oczekiwanych kompetencji zawodowych. Oferta urzędów pracy w postaci staży dla bezrobotnych, szkoleń czy przygotowania zawodowego dorosłych także stanowi istotne narzędzie przeciwdziałania niekorzystnemu zjawisku bezrobocia. Dokładniejsze poznanie wymogów rynku pracy może wpłynąć na zmniejszenie skali bezrobocia ogółem, a w szczególności odsetka osób do 25. roku życia, które pozostają bez zatrudnienia.

2.2 Różnorodna i dostępna edukacja

Zgodnie z misją PWSZ w Elblągu realizowano kształcenie młodzieży na wysokim poziomie w specjalnościach dających dużą szansę zdobycia pracy, a także stwarzano możliwości ustawicznego kształcenia wszystkich zainteresowanych doskonaleniem swoich kwalifikacji zawodowych. Wskaźniki zawarte w celu wyraźnie wskazują na ogólny spadek osób uczących się w uczelniach wyższych. Powodem może być niż demograficzny uderzający w uczelnie. Mimo wszystko istotna jest promocja nauki i edukacji, a w szczególności z zakresu nauk ścisłych, technicznych i przyrodniczych w celu przyciągnięcia spoza regionu osób chcących się kształcić. Dalsze rozszerzanie i wzbogacanie oferty edukacyjnej a także poprawa jakości kształcenia i inwestycje w infrastrukturę edukacyjną mogą zachęcić młodych ludzi do zdobywania wykształcenia w województwie.

2.3 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Działania w zakresie realizacji celu skierowane były przede wszystkim do organizacji III sektora (aktywnego przedstawiciela rozwiniętego społeczeństwa obywatelskiego), a także do samorządów lokalnych (naturalnego, najważniejszego partnera instytucji obywatelskich). Samorządy wspierały finansowo organizacje pozarządowe realizujące zadania publiczne w podobnym zakresie co w 2012 r. Powstały i rozwijają się ośrodki pomagające w profesjonalizacji organizacji, głównie w pozyskiwaniu środków unijnych, informacji oraz zarządzaniu. Obok Regionalnych Ośrodków EFS funkcjonują Centra Organizacji Pozarządowych finansowane głównie z budżetów samorządów lokalnych. Sektor pozarządowy z jednej strony jest reprezentantem potrzeb, zainteresowań, misji osób go tworzących, formą aktywności oddolnej, z drugiej strony w sytuacji wysokiego bezrobocia, coraz częściej powinien być postrzegany jako miejsce pracy. Z uwagi na niestabilność finansowania, rotację kadr, wypalenie liderów oraz słabe przygotowanie w zakresie prawnym, sektor pozarządowy wciąż cechuje mały profesjonalizm, słaby potencjał kadrowy i finansowy. Nadal należy promować sektor pozarządowy, a także ułatwiać jego działalność. Należy też promować ośrodki wspierające działalność III sektora i ułatwiać współpracę pomiędzy nim oraz szeroko pojętą grupą podmiotów publicznych, pozarządowych i gospodarczych. Do innych działań należy zaliczyć wspieranie i promowanie ekonomii społecznej, szczególnie sektora pozarządowego jako miejsca pracy, działalności gospodarczej oraz odpłatnej działalności pożytku publicznego organizacji pozarządowych. Kolejnym działaniem, jakie należałoby wprowadzić jest wzmocnienie działań przyczyniających się do kształtowania postaw obywatelskich młodzieży w szkołach i społecznościach, szczególnie działań prospołecznych, wolontarystycznych i filantropijnych. Ostatnią kwestią jest promowanie biznesu odpowiedzialnego społecznie, podejmującego inicjatywy odpowiadające potrzebom społecznym.

2.4 Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych

W ostatnich kilku latach nieznacznie zmniejszył się wskaźnik umieralności niemowląt, jednak w 2013 r. nastąpił jego wzrost. Należałoby zatem wzmocnić działania w zakresie realizacji *Programu Optymalizacji Opieki Okołoporodowej* w zakresie poprawy opieki nad matką i dzieckiem, szczególnie na terenach gmin i powiatów. Sytuacja epidemiologiczna w przypadku większości chorób zakaźnych systematycznie poprawia się, dzięki konsekwentnie prowadzonym szczepieniom ochronnym. W 2013 r. nasze województwo mogło pochwalić się wysokim odsetkiem realizacji szczepień obowiązkowych oraz dobrym odsetkiem szczepień zalecanych. Dobrym sygnałem jest wzrost liczby osób biorących udział w badaniach profilaktycznych. W kolejnych latach działania te należy kontynuować. Nadal problemem naszego regionu jest wysoki współczynnik zapadalności na boreliozę i kleszczowe zapalenie mózgu. Rozbudowa i modernizacja podmiotów leczniczych w dużej mierze przyczyniły się do poprawy jakości i dostępności usług medycznych, dlatego wskazane jest zwiększenie nakładów finansowych na ten cel. Realizacja edukacyjnych programów zdrowotnych wpłynęła na podniesienie poziomu wiedzy i świadomości na temat dbania o własne zdrowie oraz kształtowania odpowiednich postaw, dlatego konieczna jest kontynuacja tego zadania.

2.5 Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie ulega systematycznej poprawie. Środki finansowe pochodzące z funduszy unijnych umożliwiły podniesienie jakości realizowanych zadań. Dzięki nim wzrosła wykrywalność przestępstw. Liczbowy wskaźnik zmniejszenia ilości pożarów w 2013 r. w stosunku do 2012 r. odzwierciedla w pełni sytuację straży pożarnej, której prawidłowe funkcjonowanie i sprawność działania uzależnione są w znacznej mierze od właściwego

zabezpieczenia w sprzęt specjalistyczny i transportowy. Zagrożeniem mogącym mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne jest głównie zagrożenie powodziowe. Specyficzne warunki hydrologiczne, liczne rzeki, kanały, niedostateczna długość wałów przeciwpowodziowych i zbyt mała liczba budowli hydrotechnicznych powodują, iż m.in. teren Żuław charakteryzuje się ciągłym zagrożeniem powodziowym.

2.6 Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu

Należy rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej, szczególnie rodzinne domy dziecka i zawodowe rodziny zastępcze, ponieważ oferują one dzieciom wyższą jakość usługi opiekuńczej (zbliżoną do rodziny naturalnej) niż całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze. Istotnym zadaniem dla pomocy i integracji społecznej w województwie jest tworzenie i rozwijanie sieci placówek działających na rzecz osób starszych, zarówno wsparcia dziennego, jak i całodobowych, a w szczególności: domów pomocy społecznej, rodzinnych domów pomocy, placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i w podeszłym wieku, prowadzonym w formie działalności gospodarczej zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej. Proces zlecania do realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej organizacjom pozarządowym przez samorządy gmin, powiatów i województwa wymaga stałego monitorowania i ciągłego doskonalenia. Nadal należy poszerzać i rozwijać różnorodne formy wsparcia organizacji pozarządowych realizujących zadania nakierowane zwłaszcza na rozwój dodatkowych zajęć pozaszkolnych, pozytywnych modeli spędzania wolnego czasu oraz wolontariatu dzieci i młodzieży, a także aktywny udział osób starszych w życiu społeczności lokalnych. Zatrudnienie w ZAZ osób niepełnosprawnych umożliwia rehabilitację zawodową i społeczną tych osób oraz sprzyja integracji i zapobiega ich społecznemu wykluczeniu. Dlatego niezbędna jest kontynuacja tego zadania, zwłaszcza w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia osób niepełnosprawnych. Z uwagi na niewystarczającą w województwie liczbę placówek służących rehabilitacji, niezbędna jest kontynuacja zadania w latach następnych, co umożliwi szerszy dostęp mieszkańców do usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania.

2.7 Wzrost dostępności mieszkań

Poprawa sytuacji mieszkaniowej w województwie zależy w dużej mierze od:

- zwiększenia budowy liczby mieszkań, w tym realizowanych w ramach budownictwa społecznego i socjalnego;
- zwiększenia środków finansowych pochodzących z budżetu samorządów gminnych na realizację budownictwa komunalnego;
- polepszenia kondycji finansowej samorządów gminnych i kierowanie środków finansowych na budownictwo społeczne i socjalne, czego rezultatem byłoby zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych ludności będącej w trudnej sytuacji materialnej (obecnie samorządy gminne przeznaczają większość środków inwestycyjnych na zadania współfinansowane ze środków UE – zadania te nie obejmują budowy mieszkań);
- finansowego wsparcia ludności najuboższej ze źródeł budżetu państwa w ramach programów rządowych funduszy celowych, obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego;
- realizacja rządowego programu *Mieszkania dla młodych* skierowanego do osób do 35 roku życia, nieposiadających własnego mieszkania – w ramach pomocy finansowej z budżetu państwa;

- przygotowywania większej ilości gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe w sposób polegający na przystępowaniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz na uzbrajaniu terenów – budowie infrastruktury technicznej;
- zmniejszenia czasochłonności procedur planistycznych oraz usunięciu barier administracyjnych związanych z procesem budowlanym;
- kontroli nad projektowaną nowopowstającą zabudową mieszkaniową oraz jej lokalizacją – zapobieganie chaosowi przestrzennemu i konfliktom pomiędzy interesem społecznym a inwestorami poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zamiast decyzji o warunkach zabudowy;
- zwiększenia gminnych środków finansowych na budowę infrastruktury technicznej;
- sytuacji finansowej indywidualnych osób i ich zdolności kredytowej (zakup mieszkania na wolnym rynku);
- prowadzenia monitoringu stanu technicznego starej zabudowy oraz podjęcia działań ratowniczych starej tkanki mieszkaniowej i likwidacji zaległości remontowych, jednakże nacisk powinien zostać położony zarówno na nowe budownictwo jak i na starą substancję mieszkaniową.

2.8 Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej

Realizację celu w 2013 r. należy ocenić pozytywnie, bowiem województwo wzbogaciło się o 6 pełnowymiarowych sal sportowych, 2 hale sportowe oraz zmodernizowany stadion sportowy. Część zadań realizowana była w cyklu wieloletnim. Realizacja objęła obszar całego regionu. Działania dotyczące celu operacyjnego powinny nadal iść w kierunku budowy sal sportowych szczególnie w gminach, które ich nie posiadają. W każdym powiecie powinien powstać stadion piłkarsko-lekkoatletyczny, który spełnia warunki do rozgrywania zawodów piłkarskich oraz lekkoatletycznych. Budowa nowych hal, boisk, czy modernizacja istniejących obiektów sportowych ma duży wpływ na rozwijanie zainteresowań sportowo-rekreacyjnych mieszkańców województwa i wpływa na zwiększenie jego atrakcyjności.

2.9 Poprawa jakości i ochrona środowiska

W regionie należy dążyć do dalszego usprawnienia systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, poprzez m.in. wdrażanie proekologicznych i ekonomicznie efektywnych metod zapobiegania powstawaniu odpadów i edukację ekologiczną społeczeństwa. Istotne jest podjęcie działań zmierzających do usunięcia PCB i azbestu z obszaru województwa. Wskazana jest kontynuacja realizacji inwestycji, które umożliwią uporządkowanie gospodarki ściekowej, zwłaszcza na terenach rozproszonej zabudowy oraz użytkowanych turystycznie. W związku z objęciem blisko połowy regionu ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, niezbędne jest kompleksowe podejście do ochrony przyrody, poprzez edukację mieszkańców oraz zapewnienie źródeł finansowania proekologicznych przedsięwzięć na obszarach cennych przyrodniczo. Zasadne wydaje się zaangażowanie parków krajobrazowych w podniesienie jakości krajobrazu województwa, poprzez rozpowszechnianie wiedzy odnośnie np. walorów przyrodniczych i kulturowych regionu czy propagowanie dobrych praktyk w zakresie projektów budowlanych, a także wypracowanie spójnej koncepcji ochrony krajobrazu całego województwa.

3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności

Realizacja kończących się projektów rozpoczętych w latach poprzednich wykonywanych m.in. przez olsztyński oddział GDDKiA przyczyniła się w dużym stopniu do stworzenia bezpiecznych odcinków drogi ekspresowej S7, poprawiając komfort dalekobieżnego ruchu drogowego o dużych prędkościach. Celem realizowanych projektów jest także wzrost mobilności osób i towarów w ramach wymiany międzyregionalnej, w tym z Warszawą. Również szereg realizowanych inwestycji dotyczących dróg wojewódzkich (rozbudowa, modernizacja) w przyszłości przyczyni się do oszczędności czasu w przewozach pasażerskich. Podobnie dzieje się w przypadku inwestycji realizowanych przez główne ośrodki miejskie – Olsztyn, Elbląg i Ełk. Nie bez znaczenia jest również poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i dostosowanie parametrów dróg do norm dróg krajowych. Trwające prace na kolei przyczyniają się do poprawy warunków podróżowania i obsługi pasażerów przez modernizację nawierzchni (mniejsze oddziaływanie dynamiczne na szlakach, rozjazdach), przebudowę peronów i budowę urządzeń informacji podróżnych. W I półroczu 2013 r. zaobserwowano bardzo niski przyrost długości infrastruktury drogowej (2% w stosunku do 2012 r.), czego powodem w głównej mierze jest fakt, iż projekty rozpoczęte w latach poprzednich dobiegają końcówki i następuje ich ostateczne rozliczenie. **3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii**

Długość infrastruktury energetycznej w I półroczu 2013 r. utrzymuje się na podobnym pułapie jak w 2012 r. W dalszym ciągu kontynuowano projekty rozpoczęte w latach poprzednich polegające na przebudowie linii napowietrznej w powiatach: działdowskim, iławskim, ostródzkim, bartoszyckim, lidzbarskim, mrągowym, olsztyńskim i szczycieńskim. Są to projekty współfinansowane przez RPO WiM 2007-2013. Wydaje się jednak, że tempo inwestycji jest niedostateczne w stosunku do tempa wzrostu zapotrzebowania na energię. Rozbudowywano i modernizowano gazociągi, które były eksploatowane przez szereg poprzednich lat oraz budowano nowe przyłącza. Co roku przybywa infrastruktury gazowniczej, głównie przyłączy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większe grono odbiorców gazu. Obserwuje się też coraz większe wykorzystanie OZE w produkcji energii elektrycznej i ciepła, zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej, co ma powodować ograniczenie emisji substancji szkodliwych dla środowiska. Projekty realizowane są głównie w obiektach użyteczności publicznej. W I półroczu 2013 r. zrealizowano tylko projekty dotyczące energii geotermalnej. Na powyższe inwestycje poniesiono 29% wydatków w stosunku do poprzedniego roku.

3.3 Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej

Zarysowują się pewne tendencje w zakresie współpracy międzyregionalnej, choć nie oddają one do końca rzeczywistej wagi realizowanych przedsięwzięć, gdyż w niektórych przypadkach otrzymane dane nie były pełne a bardzo różnorodny charakter działań kwalifikujących się do tego celu operacyjnego utrudnia dokonanie jednoznacznej oceny zjawisk. Na podstawie zgromadzonych danych źródłowych widać, że liczba projektów i inicjatyw z roku na rok jest coraz wyższa. Już w pierwszej połowie 2013 r. zostały osiągnięte wskaźniki odpowiednio 94% i 117% realizowanych projektów i inicjatyw w porównaniu do całego 2012 r. natomiast od 2010 r. odnotowuje się wyraźny coroczny wzrost aktywności jednostek w zakresie współpracy międzyregionalnej, o około 30-40% w stosunku rocznym w zakresie realizacji projektów i inicjatyw łącznie. Liczba projektów i inicjatyw na rzecz przedsiębiorców i turystyki również wykazuje tendencję wzrostową. Na przestrzeni lat 2010-2013 można mówić o średnim wzroście o ok. 86% liczby projektów/inicjatyw realizowanych na rzecz przedsiębiorców i ok. 63% projektów/inicjatyw na rzecz turystyki. Liczba organizacji uczestniczących w działaniach jest na zbliżonym poziomie, jak w 2012 r., biorąc pod uwagę fakt, iż analizie poddane

zostało tylko 6 miesięcy roku 2013. Tymczasem odnotowano wyraźny spadek liczby uczestniczących osób – aż o ok. 50% w stosunku do roku poprzedzającego. Na podstawie analizy lat 2010-2013 można wysnuć wnioski, iż współpraca z innymi regionami partnerskimi jest najbardziej rozwiniętym kierunkiem współpracy samorządu województwa i jednostek mu podległych. Natomiast analizując wskaźniki z połowy 2013 r. można stwierdzić, że bardzo obiecująco zapowiada się współpraca z Obwodem Kaliningradzkim FR, na co z pewnością ma wpływ funkcjonowanie ułatwień w ruchu między województwem warmińsko-mazurskim a Obwodem Kaliningradzkim FR w ramach *Małego Ruchu Granicznego*.

3.4. Monitoring środowiska

Poprawnie działający monitoring środowiska wymaga ciągłego doposażenia w profesjonalny sprzęt instytucji monitorujących stan środowiska oraz inwestowania w podnoszenie kwalifikacji zatrudnionych w nich osób. Sprawnie działający monitoring środowiska wpływa na trafność podejmowanych decyzji, dając możliwość przeciwdziałania negatywnym skutkom dla środowiska (w tym na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć). Ogólnodostępna baza danych o środowisku (zawierająca informacje pochodzące ze wszystkich instytucji monitorujących stan środowiska w województwie, dane dotyczące cennych przyrodniczo obszarów chronionych oraz obowiązujące akty prawne dotyczące regionu) pozwoliłaby na upowszechnienie wiedzy o stanie środowiska i odpowiednie planowanie.

VI. Wnioski z realizacji Strategii

1. W Polsce globalny kryzys ekonomiczny lat 2008-2009 skutkował istotnym obniżeniem tempa wzrostu PKB. W latach 2010-2011 aktywność gospodarcza wzrosła i nastąpiło przyspieszenie tempa wzrostu PKB. Ta korzystna sytuacja występowała jednak tylko przez dwa lata. W kolejnych dwóch latach na gospodarkę Polski negatywnie oddziaływała druga fala światowego kryzysu gospodarczego, zaś tempo wzrostu gospodarczego ponownie spowolniło⁶⁶. Przyrost PKB nominalnego (w cenach bieżących) w Polsce był niższy w 2012 r. – 4,01% wobec 8,09% w 2011 r. Podobną sytuację można było zaobserwować w województwie warmińsko-mazurskim – w 2012 r. przyrost PKB nominalnego był niższy niż w 2011 r. i wyniósł 3,30% wobec 7,16%, co uplasowało region na 11. miejscu w kraju (wobec 12. miejsca rok wcześniej). Mimo spowolnienia tempa, województwo podobnie jak kraj stale się rozwija. Należy tu mieć na uwadze, że osiągnięcie możliwie najwyższego poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów możliwe jest m.in. dzięki środkom zewnętrznym. Do takich wniosków prowadzi obserwacja dyskusji nad kolejnymi perspektywami budżetowymi Unii Europejskiej oraz wyniki badań makroekonomicznych. Na ich podstawie można wnioskować, że główną szansą rozwoju regionów będą środki pozyskane w perspektywie 2014-2020 oraz w kolejnych perspektywach finansowych UE.
2. Na Warmii i Mazurach od 2010 r. systematycznie rośnie liczba turystów zagranicznych odwiedzających region, na co niewątpliwie wpływ mają inwestycje w infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną. (m.in. w bazę hotelową, tereny rekreacyjne, obszary cenne przyrodniczo), a także prowadzona na szeroką skalę kampania promocyjna regionu, jak np. Kampania Mazury cud natury. W 2013 r. w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano ujemny przyrost naturalny ludności – przede wszystkim w wyniku mniejszej niż w poprzednim roku liczby urodzeń, przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów. Współczynnik przyrostu naturalnego liczony na 1 000 ludności wyniósł -0,2‰. Jednocześnie długość życia ludności wzrasta. Polskie społeczeństwo starzeje się a podobne tendencje obserwuje się także w poszczególnych regionach UE. W związku z przemianami demograficznymi, które można powoli zaobserwować w województwie warmińsko-mazurskim, liczba studentów na 10 tys. mieszkańców jest z roku na rok coraz mniejsza. Co więcej, w 2013 r. większość studentów w regionie kształciła się na kierunkach ekonomiczno-administracyjnych, pedagogicznych oraz społecznych mających mały wpływ na regionalną gospodarkę. Jest to sytuacja niekorzystna z punktu widzenia rozwoju gospodarczego województwa. Można jednak zaobserwować pozytywną tendencję (w stosunku do 2006 r.) w postaci wzrostu odsetka studentów na kierunkach związanych z ochroną i bezpieczeństwem, architekturą i budownictwem, usługami dla ludności oraz medycyną. Jednym ze sposobów przeciwdziałania ubytkowi studentów i przedwczesnemu kończeniu edukacji, co niestety można odnotować w naszym województwie, może być poprawa atrakcyjności kształcenia, m.in. dzięki realizacji projektów dotyczących infrastruktury edukacyjnej. W przypadku uczelni wyższych, realizowane przez nie projekty dotyczyły zarówno rozwoju bazy materialnej, jak i wyposażenia w nowoczesny sprzęt, pomoce dydaktyczne oraz infrastrukturę badawczą. Przykładem mogą być projekty realizowane przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (UWM), Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Elblągu (PWSZ) i Wyższą Szkołę

⁶⁶ Polska 2014. Raport o stanie gospodarki. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2014 r., s. 7.

Policji w Szczytnie (WSPol) w ramach PO RPW 2007-2013, w tym m.in.: *Udoskonalenie infrastruktury i wyposażenia laboratoryjnego nauk technicznych i informatycznych UWM* o wartości 97 mln zł, w tym dofinansowanie UE w wysokości 82,1 mln zł, *Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie zespołu laboratoriów edukacyjno-badawczych technologii, jakości i bezpieczeństwa zdrowotnego żywności UWM* o wartości 129,2 mln zł, w tym 109,6 mln zł dofinansowania UE, *Budowa i wyposażenie Policyjnego Centrum Dydaktyczno-Badawczego w WSPol w Szczytnie dla wzmocnienia bezpieczeństwa kraju* o wartości 71,6 mln zł, w tym 51,6 mln zł dofinansowania UE, *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury dydaktycznej PWSZ w Elblągu, służącej do kształcenia kadr nowoczesnej gospodarki, ze szczególnym nastawieniem na nowoczesne technologie informatyczne* o wartości 26,1 mln zł, w tym 22 mln zł dofinansowania UE⁶⁷. Projektami służącymi poprawie atrakcyjności kształcenia na poziomie szkół średnich mogą być np. projekty realizowane w ramach działania 3.1. *Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną RPO WiM 2007-2013*, w tym na przykład program pt. *Budowa, rozbudowa i unowocześnienie bazy szkolnictwa zawodowego, gastronomiczno-hotelarskiego, z uwzględnieniem dostosowania do standardów unijnych w Zespole Szkół Nr 6 im. Macieja Rataja w Etku, Zespole Szkół Nr 2 im. Jędrzeja Śniadeckiego w Szczytnie, Zespole Szkół Gospodarczych w Elblągu, Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie* opiewającego na 42,9 mln zł (w tym dofinansowanie z EFRR wynoszące 30,4 mln zł). Nowocześnie wyposażone pracownie umożliwiają praktyczną naukę zawodu w kierunkach gastronomia i hotelarstwo. W komponencie regionalnym PO KL 2007-2013 w zakresie podniesienia atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego projekty dotyczyły m.in. przygotowania młodzieży do pracy zawodowej, podniesienia ich kwalifikacji i umiejętności.

3. Oprócz poprawy atrakcyjności kształcenia na poziomie uczelni wyższych, niezmiernie ważne jest dobre rozpoznanie aspiracji zawodowych studentów wchodzących w skład przyszłych kadr polskiej gospodarki, a także powiązanie ich z rynkiem pracy, co może przyczynić się do zwiększenia szans młodych ludzi na znalezienie zatrudnienia w przyszłości. Uczelnie wyższe powinny w większym stopniu nawiązywać kontakty z pracodawcami, aby uzupełnić wiedzę teoretyczną swoich studentów wiedzą praktyczną⁶⁸. Takie działania uzupełniłyby konkurencyjność tego zasobu siły roboczej dla potrzeb potencjalnych pracodawców.
4. W regionie słabo propagowana jest kultura uczenia się przez całe życie. Udział osób dorosłych w kształceniu ustawicznym, edukacji, szkoleniach aktywności związanej z podnoszeniem swoich kwalifikacji zawodowych czy innych umiejętności jest najniższy w kraju. Osoby dorosłe potrzebują wsparcia w zmianie sposobu myślenia oraz wprowadzenia ich do systemu kształcenia formalnego i pozaformalnego dzięki m.in. wysokospecjalistycznym usługom doradczym i informacyjnym. Potrzebne są różne formy uzupełniania wykształcenia i podnoszenia kwalifikacji (nauka w trybie wieczorowym, zaocznym czy korespondencyjnym, studia podyplomowe, kursy i szkolenia) oraz działania na rzecz wzrostu zakresu korzystania z usług edukacyjnych. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom, w ramach RPO WiM 2014-2020 przewidziano różne ścieżki wsparcia uczenia się przez całe życie.
5. W ostatnich latach województwo zwiększa nieznacznie dystans do kraju w dostępie do Internetu. Przewiduje się jednak zmianę w tym zakresie i odwrócenie tego niekorzystnego trendu dzięki m.in. realizacji projektu *Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej*, współfinansowanego środkami

⁶⁸ Na podstawie raportu pt. „Przyszłe kadry polskiej gospodarki” powstałego w ramach projektu „Bilans kapitału ludzkiego”.

UE w ramach PO RPW 2007-2013. Nowa infrastruktura umożliwi mieszkańcom oraz przedsiębiorcom dostęp do najnowocześniejszych form komunikacji, co przyczyni się do poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz jakości życia. Termin zakończenia inwestycji planowany jest na październik 2015 r.⁶⁹ Projekt przewiduje wybudowanie na Warmii i Mazurach sieci światłowodowej o długości ponad 2,2 tys. km, dzięki czemu 90% mieszkańców regionu uzyska dostęp do szybkiego Internetu. Inwestycja kosztować będzie ponad 320 mln zł⁷⁰.

6. Niekorzystne trendy demograficzne w województwie i zjawisko starzenia się społeczeństwa będą prowadziły do zmniejszenia podaży siły roboczej na rynku pracy. Z tego punktu widzenia, kluczowe stają się przedsięwzięcia prowadzące do zwiększenia i wydłużenia aktywności zawodowej. Istotną barierą w utrzymaniu zatrudnienia jest zły stan zdrowia społeczeństwa – jak wynika z danych BAEL w IV kwartale 2013 r. 14% osób biernych zawodowo nie było aktywnych z powodu stanu zdrowia. Najlepsze działania w kierunku utrzymania siły roboczej w zdrowiu to promocja zdrowego trybu życia i prowadzenie działań profilaktycznych, które pozwalają na wykrycie chorób we wczesnym ich stadium i rozpoczęcie leczenia. Może to zapobiec eliminacji znacznej części osób z rynku pracy ze względu na chorobę. Oprócz chorób układu krążenia oraz nowotworów złośliwych, które były jednymi z najczęstszych przyczyn zgonów w naszym województwie (odpowiednio 41,2% i 26,7% wszystkich zgonów w 2013 r.), borykamy się z wysokim, dwukrotnie wyższym niż w Polsce, współczynnikiem zapadalności na boreliozę i odkleszczowe zapalenie opon mózgowych⁷¹, wynikające z dużego zalesienia terenów Warmii i Mazur – wskaźnik lesistości w 2013 r. wynosił 31%, przy średniej ogólnopolskiej 29,4% (6. miejsce w kraju). Wychodząc naprzeciw tym problemom, w RPO WiM 2014-2020 przewidziano m.in. możliwość realizacji programów polityki zdrowotnej dotyczących chorób będących istotnym problemem w regionie.
7. Inwestycje drogowe realizowane na drogach wszystkich kategorii w województwie powoli przekładają się na poprawę dostępności komunikacyjnej i wewnętrznej spójności regionu. Na Warmii i Mazurach w ramach RPO WiM 2007-2013 skupiono się na poprawie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności transportowej regionu, w tym przede wszystkim na modernizacji ciągów dróg wojewódzkich, prowadząc do znacznej poprawy dostępności obszarów peryferyjnych, szczególnie tych najslabiej dostępnych⁷². Niemniej jednak kwestie dostępności zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej województwa nadal stanowią wyzwanie w przyszłej polityce transportowej Warmii i Mazur, gdyż województwo nadal charakteryzuje gorsza sytuacja w tym zakresie od pozostałych regionów zarówno Polski, jak i Europy. Sytuacja Warmii i Mazur w kwestii dostępności transportowej powinna się jednak w najbliższym czasie poprawić za sprawą budowy lotniska regionalnego w Szymanach koło Szczytna, której zakończenie planowane jest na grudzień 2015 roku⁷³.

⁶⁹ Podpisane umowy wg stanu na 31.03.2015. Źródło: KSI SIMIK 2007-2013:

http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/KSI_raporty.aspx [dostęp 22.05.2015].

⁷⁰ Szybki Internet coraz bliżej, <http://portal.warmia.mazury.pl/rozwoj-regionu/2893-szybki-internet-coraz-blizej>, [dostęp 22.05.2015]

⁷¹ *Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce w 2013 roku*. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny – Zakład Epidemiologii, Warszawa 2014 r., s. 60.

⁷² Rosik P., Komornicki T., Stępnia M., Pomianowski W., *Ocena wpływu projektów drogowych realizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na zwiększenie dostępności transportowej województw*. IGIPZ PAN, Warszawa, 12 grudnia 2012 r., s. 8- 10, 21, 48-49.

⁷³ Podpisane umowy wg stanu na 31.03.2015. Źródło: KSI SIMIK 2007-2013:

http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/KSI_raporty.aspx [dostęp 22.05.2015].

Wykaz skrótów

B+R	badania i <i>rozwój</i>	PO IiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności	PO IG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
BDL	Bank Danych Lokalnych	PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013
COI	Centrum Obsługi Inwestora	PO RPW	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013
COP	Centrum Organizacji Pozarządowych	PPS	Purchasing Power Standard (Standard Siły Nabywczej)
DPS	Dom Pomocy Społecznej	PRBS	Wieloletni Program Rozwoju Bazy Sportowej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2006-2013
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
EFS	Europejski Fundusz Społeczny	PSP	Państwowa Straż Pożarna
FRDL	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej	PUP	Powiatowy Urząd Pracy
FRKF	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej	PWSZ	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu
ESDK	Europejska Sieć Dziedzictwa Kulinarnego	RCOI	Regionalne Centrum Obsługi Inwestora
ESWIP	Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	RDD	Rodzinny Dom Dziecka
FS	Fundusz Spójności	RDP	Rodzinny Dom Pomocy
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	RFP	Regionalny Fundusz Pożyczkowy
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	RIS	Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego
GUS	Główny Urząd Statystyczny	RO EFS	Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
IOB	Instytucja Otoczenia Biznesu	RPO WiM	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013
ISO	International Organization for Standardization	RSU	Regionalny System Usług
JST	jednostka samorządu terytorialnego	RSWI	Regionalny System Wspierania Innowacji
KSU	Krajowy System Usług	SGGW	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
MF EOG	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego	SKO	Samorządowe Kolegium Odwoławcze
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	SPO WKP	Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw 2004-2006
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	SSSE	Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia	SZJ	System Zarządzania Jakością
NMF	Norweski Mechanizm Finansowy	TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
OPP	Organizacja Pożytku Publicznego	UE	Unia Europejska
KSU	Krajowy System Usług	UWM	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

MF EOG	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego	WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych	WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
OPP	Organizacja Pożytku Publicznego	W-MCOI	Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej	W-MSS-E	Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna	WMARR	Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego Spółka Akcyjna
OWIES	Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej	WOPR	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
OWSIŁZ	Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania Im. Prof. T. Kotarbińskiego w Olsztynie	WORD	Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego
PAIiIZ	Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych	WSS-E	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
PAN	Polska Akademia Nauk	WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ZOSP RP	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	ZOZ	Zakład Opieki Zdrowotnej
PKB	Produkt Krajowy Brutto	ZPORR	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Spis tabel, wykresów i map

Tabela nr 1	Zróżnicowanie wewnętrzne województwa warmińsko-mazurskiego	11
<hr/>		
Wykres nr 1	Przyrosty PKB realnego (w cenach stałych)	8
Wykres nr 2	Przyrosty PKB nominalnego (w cenach bieżących)	8
Wykres nr 3	PKB w województwie i jego udział w kraju (w cenach bieżących)	8
Wykres nr 4	PKB per capita w województwie wobec wartości dla kraju (w cenach bieżących)	9
Wykres nr 5	Udział w PKB per capita w UE-28 (w PPS)	9
Wykres nr 6	Udział w PKB per capita w UE-28 (w PPS) w 2000 r. i 2013 r.	10
Wykres nr 7	Udział podregionów w PKB województwa (w cenach bieżących) w 2012 r. (%)	11
Wykres nr 8	PKB per capita w podregionach (w cenach bieżących) w 2012 r.	11
Wykres nr 9	Aktywność zawodowa na 1 000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL	12
Wykres nr 10	Bezrobotni na 1 000 mieszkańców czynnych zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego	12
Wykres nr 11	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej	13
Wykres nr 12	Wskaźnik dla celu Wzrost konkurencyjności gospodarki – PKB na 1 pracującego (w cenach bieżących)	13
Wykres nr 13	PKB na 1 pracującego w gospodarce narodowej (w cenach bieżących)	14
Wykres nr 14	Liczba pracujących w gospodarce narodowej na 1 000 mieszkańców	14
Wykres nr 15	Liczba spółek z udziałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców	15
Wykres nr 16	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców	16
Wykres nr 17	Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego <i>Wzrost aktywności społecznej</i>	16
Wykres nr 18	Zmiana liczby ludności na 100 tys. mieszkańców	17
Wykres nr 19	Udział ludności do 25 roku życia w ogóle ludności	17
Wykres nr 20	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców	18
Wykres nr 21	Udział gospodarstw domowych z komputerem z dostępem do Internetu w ogóle gospodarstw domowych	18
Wykres nr 22	Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego <i>Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych</i>	19
Wykres nr 23	Drogi utwardzone na 100 km ²	19
Wykres nr 24	Linie kolejowe na 100 km ²	20
Wykres nr 25	Udział ludności korzystającej z kanalizacji	20
Wykres nr 26	Udział ludności korzystającej z sieci gazowej	20
Wykres nr 27	Liczba działań w priorytetach Strategii w latach 2007-2013	22
Wykres nr 28	Liczba projektów i inicjatyw w priorytetach Strategii w latach 2007-2013	23
Wykres nr 29	Liczba projektów i inicjatyw w celach operacyjnych w I pół. 2013 r.	23
Wykres nr 30	Struktura wydatków poniesionych na realizację Strategii wg priorytetów w latach 2007-2013	24
Wykres nr 31	Struktura poniesionych wydatków wg celów operacyjnych w latach 2008-2013	24
<hr/>		
Mapa nr 1	Udział w PKB per capita w UE-28 (w PPS)	9

Wykaz ważniejszych źródeł wykorzystanych przy opracowaniu Raportu

1. *Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013. Monitoring realizacji Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia za lata 2011-2013*, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2011-2014
2. Biuletyny informacyjne Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w 2012 r.,
3. *Chodzi o Europę. Chodzi o Was. Włączcie się do debaty.* – 2013 r. Europejskim Rokiem Obywateli. Komisja Europejska. Komunikat prasowy. Bruksela, 23.11.2012 r.
4. Dziemianowicz W., Szlachta J., *Konkurencyjność Warmii i Mazur – diagnoza problemowa*, Geoprofit na zlecenie Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, czerwiec 2012 r.
5. Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/bdl>
http://www.mir.gov.pl/ministerstwo/serwis_prasowy/multimedia/biuletyn_informacyjny/Strony/biuletyn%20informacyjny.aspx
6. Heller J., Bogdański M., *Skuteczność polityki spójności ekonomicznej Unii Europejskiej*. Studia Europejskie, 4/2013.
7. <http://www.samorzad.lex.pl>
8. <http://www.visitkujawsko-pomorskie.pl/2013-rokiem-kopernikanskim,178,2,1410.html>, 2013 Rokiem Mikołaja Kopernika
9. *Identyfikacja możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych UE na lata 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim w celu rozwoju współpracy sektora B+R z przedsiębiorstwami*, PAG Uniconsult i PSDB, Warszawa 2013 r.
10. *Koncepcja rozwoju OZE w województwie warmińsko-mazurskim do 2020 roku*; Warmińsko-Mazurska Agencja Energetyczna Sp. z o.o., Olsztyn, grudzień 2013 r.
11. *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r.*, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn, Kwiecień 2014 r.
12. Nowicki M. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2014 r.
13. *Polska 2014. Raport o stanie gospodarki*. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2014 r.
14. Portal Unii Europejskiej: <http://ec.europa.eu>
15. *Pracujący w gospodarce narodowej w 2013 roku*, GUS, Warszawa 2014 r.
16. *Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018* na zlecenie Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2012 r.
17. *Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020 – Umowa Partnerstwa*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, styczeń 2014 r
18. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego*. IBS i ReyTech na zlecenie Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2011 r.
19. *Realizacja MASTERPLANU dla Regionu Wielkich Jezior Mazurskich 1993-2013*. Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich, Giżycko, marzec 2014 r.
20. Rosik P., Komornicki T., Stępiak M., Pomianowski W., *Ocena wpływu projektów drogowych realizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na zwiększenie dostępności transportowej województw*. IGiPZ PAN, Warszawa, 12 grudnia 2012 r.
21. *Rozwój makroregionu Polski Wschodniej po 2004 roku*; MIR, Warszawa, październik 2014 r.
22. Serwis samorządowy PAP: <http://www.samorzad.pap.pl>
23. Tarnawa A., Zadura-Lichota P., *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011-2012*, PARP, Warszawa 2013 r.
24. Wiśniewski G. (red.). *Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020*. Instytut Energetyki Odnawialnej, Warszawa, grudzień 2011 r

25. Wiśniewski G. (red.). Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii - wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020 IEO na zlecenie MIR, Warszawa, grudzień 2011 r.
26. *Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach 2004-2015 w świetle wyników badań makroekonomicznych*, materiał informacyjny MIR, Warszawa, 2013 r.
27. *Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach 2004-2015 w świetle wyników badań makroekonomicznych*, materiał informacyjny MIR stanowiący syntezę rezultatów badań wykonanych z wykorzystaniem modeli ekonometrycznych
28. Wrota Warmii i Mazur: kalendarium wydarzeń, patronaty Marszałka Województwa w 2012 r., <http://wrota.warmia.mazury.pl/>
29. *Wydarzenia w roku 2013 w Polsce i na świecie*. Komunikat badań, Centrum Opinii Społecznej, Warszawa, grudzień 2013 r.
30. Załącznik nr 1 do *Sprawozdań z realizacji Priorytetu/Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2011, 2012 i 2013*.
31. Załącznik nr VIII do *Sprawozdania rocznego za 2013 r. z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013*, stanowiącego załącznik do Uchwały Nr 40/2014 Komitetu Monitorującego RPO WiM z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie zatwierdzenia sprawozdania rocznego za 2013 r. z realizacji RPO WiM.

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

10-562 Olsztyn, ul.Emilii Plater 1
T: +48 89 521 93 00
E: dpr@warmia.mazury.pl
W: www.wrota.warmia.mazury.pl